

Nuorten työpajatoiminta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021

Jaana Tuuttu

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Opetus ja kulttuuritoimi

Nuorten työpajatoiminta
Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella
vuonna 2021

Jaana Tuuttu

Aluehallintovirastojen julkaisuja 149/2022

ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5900-72-9

Oulu

2022

KUVAILULEHTI

Aluehallintovirastojen julkaisuja 149/2022

Tekijät Opetus ja kulttuuritoimi Jaana Tuuttu		Julkaisuaika 2.12.2022	
		Toimeksiantajat(t) Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	
		Toimielimen asettamispäivä	
Julkaisun nimi Nuorten työpajatoiminta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021			
Tiivistelmä Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren, alle 29-vuotiaan henkilön valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Nuorten työpajatoiminnasta säädetään nuorisolaissa (2016/1285). Aluehallintovirastot jakavat vuosittain harkinnanvaraista valtionavustusta nuorten työpajatoiminnan järjestäjille. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi vuonna 2021 nuorten työpajatoimintaan harkinnanvaraista valtionavustusta yhteensä 2 001 990 euroa. Avustusta myönnettiin yhteensä 25 nuorten työpajatoiminnan järjestäjälle, joista kaksi toimi usean kunnan alueella. Opetus- ja kulttuuriministeriö kerää vuosittain nuorten työpajatoiminnan järjestäjiltä tietoja valtakunnallisella työpajakyselyllä. Tässä raportissa käytetään vuoden 2021 nuorten työpajatoimintaa koskevan kyselyn vastauksia. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen tietoja verrataan sekä koko maan tietoihin että aiempien vuosien kyselyvastauksissa annettuihin tietoihin.			
Asiasanat Nuorten työpajatoiminta, Kainuu, Pohjois-Pohjanmaa			
ISSN (painettu)	ISBN (painettu)	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5900-72-9
Kokonaissivumäärä 77		Kieli suomi	Hinta -
Julkaisija Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	Paino -		

Sisällysluettelo

1. Johdanto: Nuorten työpajatoiminta	5
2. Valtionavustus nuorten työpajatoimintaan	7
3. Nuorten työpajatoiminnan talous	8
4. Henkilökunta nuorten työpajoilla	10
4.1. Henkilöstön koulutustausta ja työtehtävät	13
4.2. Henkilöstön täydennyskoulutus ja työnohjaus	17
5. Nuoret valmentautujat	26
5.1. Nuoret valmentautujat työpajalla	35
5.2. Valmentautujien sijoittuminen pajajakson jälkeen	38
6. Toiminta nuorten työpajoilla	41
6.1. Haasteet ja onnistumiset pajatoiminnassa	57
7. Työpajatoiminnan laatu ja kehittäminen	60
7.1. Vaikuttaminen, palaute ja seuranta	64
7.2. Yhteistyö	69
8. Palaute kyselystä	75
Lähteet	76

1. Johdanto: Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminta määritellään nuorisolain 4 luvun 13 pykälässä näin:

”Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun. Työpajatoiminnan tarkoituksena on parantaa nuoren elämönhallintataitoja sekä edistää hänen kasvuaan, itsenäistymistään ja osallisuutta yhteiskuntaan. Nuori valmentautuu tekemällä työtä tai työtoimintaa omien edellytystensä mukaan. Työpajalla tehdään nuorelle henkilökohtainen valmennussuunnitelma yhdessä nuoren kanssa.”

Nuorisolain (1285/2016) mukaan nuorten työpajatoimintaa voi järjestää kunta, useat kunnat yhdessä tai nuorten palveluja tuottava yhteisö. Pajalla tulee olla sekä yksilö- että työvalmennusosaamista, ja sen on seurattava toimintansa tuloksia. Nuori voidaan ohjata työpajalle viranomaisen tai julkista tehtävää hoitavan henkilön toimesta, tai nuori voi hakeutua työpajalle oma-aloitteisesti.

Nuorten tietojen käsittelystä on säädetty nuorisolain (1285/2016) neljännessä luvussa pykälässä 14. Yksittäistä nuorta koskevaa asiaa käsiteltäessä kirjataan nuorta koskeva sopimus ja valmennussuunnitelma sekä nuoren valmennuksen seurantaan ja jatkotoimenpiteisiin liittyvät tiedot. Lisäksi kirjataan nuoren valmennuksesta vastaavat henkilöt ja se, mitä tietoja nuoresta on annettu ja kenelle. Tietoja saa luovuttaa toiselle viranomaiselle vain nuoren ja, alaikäisen nuoren tapauksessa, nuoren huoltajan suostumuksella. Nuorisolaissa (1285/2016) tietojen keräämistä perustellaan seuraavasti:

”Nuoresta kerätään tietoja hänen valmennuksensa suunnittelemiseksi, hänen valmiuksiensa ja taitojensa kehittymisen osoittamiseksi ja hänen saamansa valmennuksen tulosten ja nuoren muun palvelutarpeen osoittamiseksi.”

Työpajatoiminnan osalta laissa huomioidaan myös huumausainetestaus. Nuorisolain (1285/2016) mukaan työpajatoiminnan järjestäjä saa pyytää nuorelta huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perustellusti aihetta epäillä, että nuori on valmennuksessa huumausainien vaikutuksen alaisena tai riippuvainen huumeista (Nuorisolaki 1285/2016: 4 luku 15 §).

Myös valtakunnallinen nuorisotyön- ja politiikan ohjelma VANUPO antaa linjauksia nuorten työpajatoiminnalle (VANUPO). Järjestyksessään toinen VANUPO kattaa vuodet 2020–2023. Ohjelmassa hallitus määrittelee nuorisotyön ja nuorisopolitiikkansa tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle tai alle 30-vuotiaalle valmistuneelle taataan joko työ-, työpaja-, työharjoittelu-, työkokeilu-, oppisopimus- tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden aikana työttömyyden alkamisesta. Nuorisotakuun toimintaa pyritään vahvistamaan asiantuntijatyön pohjalta. Lisäksi nuorisotyötä tukevien osaamiskeskusten toiminta jatkuu uudella toimikaudella 2020–2023. Muiden muassa kohdennetun nuorisotyön osaamiskeskuksen tehtävä on nuorten työpajatoiminnan kehittäminen.

Valtion tasolla nuorten työpajatoimintaa on tuettu myöntämällä toimintaan harkinnanvaraista valtionavustusta, ja toiminnan vaikuttavuutta on seurattu säännöllisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö kerää vuosittain nuorten työpajatoiminnan järjestäjiltä tietoja edellisen vuoden toiminnasta valtakunnallisella kyselyllä.

Tässä raportissa perehdytään Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen eli Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien työpajatoimintaan vuoden 2021 kyselyvastausten pohjalta. Työpajakyselyyn vastasi vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueelta 27 nuorten työpajatoiminnan järjestäjää. Valtionavustusta sai yhteensä 25 nuorten työpajaa, joten Pohjois-Suomen aluehallintoviraston aluetta koskevissa tiedoissa ovat mukana vain näiden 25 pajan luvut. Valtakunnallisissa luvuissa ovat mukana kaikki vastaukset.

Raporttiin on kerätty tietoja myös edeltäneiden vuosien kyselyvastauksista. Lisäksi raportissa on hyödynnetty nuorten työpajatoiminnan valtionavustuksen käyttöselvityksissä annettuja tietoja. Raportin kuvioissa ja taulukoissa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueeseen viitataan lyhenteellä PSAVI. Koko maalla tarkoitetaan raportissa Manner-Suomea.

Vastaajien on ollut mahdollista valita valmiista vastausvaihtoehdoista tai jättää kokonaan vastaamatta. Tyhjät vastaukset on laskettu mukaan joko kategoriaan "en osaa sanoa" tai "palvelua /toimintaa ei ole", mikäli mahdollista ja loogista. Kaikki Pohjois-Suomen aluehallintoviraston työpajoja koskevat lukemat on suhteutettu 25 nuorten työpajan määrään ja kaikki valtakunnalliset lukemat 233 nuorten työpajan määrään ellei toisin mainita. Osassa kuvaajissa nuorten työpajoista käytetään lyhennettä "tp".

Vuoden 2021 toimintaa leimasivat vahvasti maailmanlaajuisen COVID19-pandemian vuoksi asetetut poikkeuslait ja rajoitukset. Pandemiasta käytetään tässä nimitystä korona.

2. Valtionavustus nuorten työpajatoimintaan

Aluehallintovirastot myöntävät vuosittain harkinnanvaraista valtionavustusta nuorten työpajatoiminnan järjestäjille, mikäli toimijalla on opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä valtionavustuskelpoisuus. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto myönsi vuonna 2021 nuorten työpajatoimintaan harkinnanvaraista valtionavustusta yhteensä 2 001 990 euroa. Kainuun nuorten työpajoille myönnettiin 19 % ja Pohjois-Pohjanmaan nuorten työpajoille 81 % avustusmäärärahasta. Avustusta myönnettiin yhteensä 25 nuorten työpajatoiminnan järjestäjälle, joista kaksi toimi usean kunnan alueella:

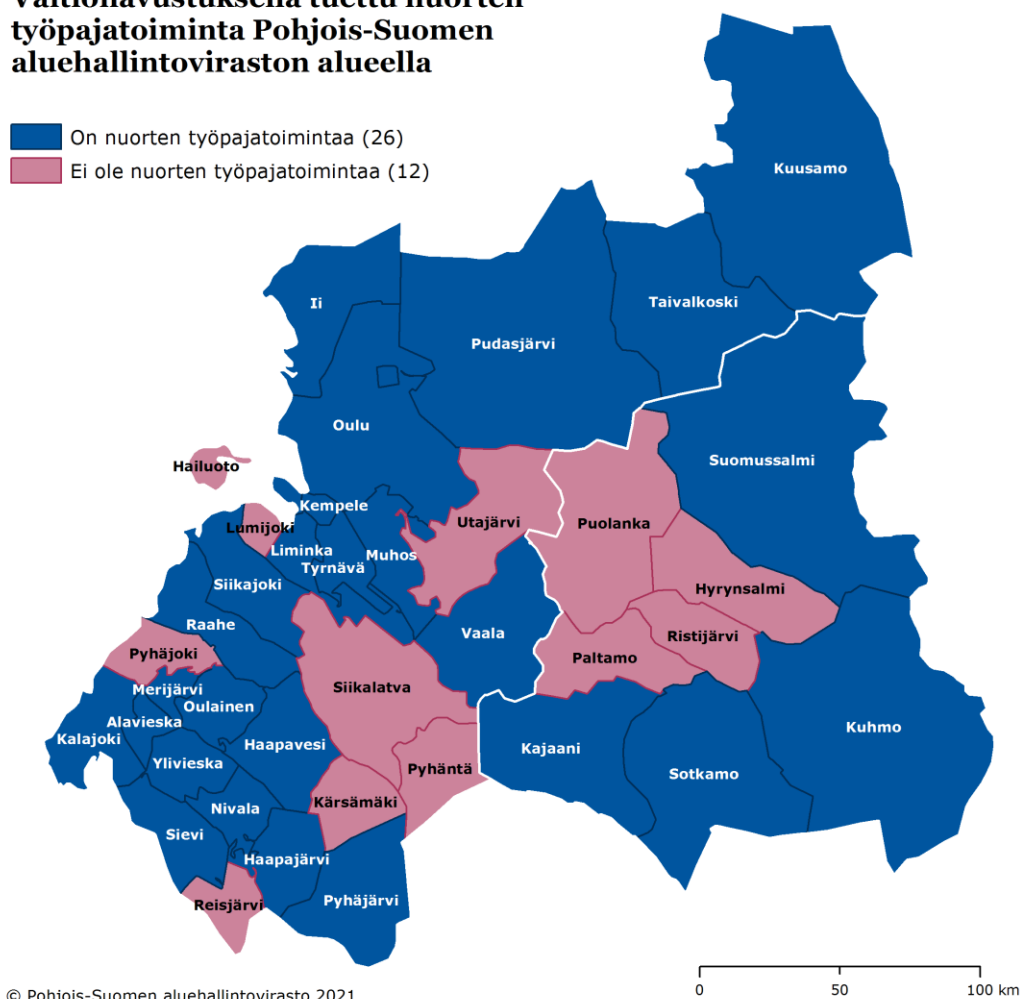
- Jelpiverkko: Alavieska, Haapavesi, Kalajoki, Merijärvi, Oulainen, Sievi, Ylivieska
- Satelliitti-paja: Raabe ja Siikajoki.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella valtionavustuksella tuettua nuorten työpajatoimintaa järjestettiin 26 kunnan alueella, mikä vastaa 68 % alueen kunnista (Kartta 1). Muutoksia edellisvuoteen ei tapahtunut.

Kartta 1. Valtionavustuksella tuettu nuorten työpajatoiminta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021.

Valtionavustuksella tuettu nuorten työpajatoiminta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella

- On nuorten työpajatoimintaa (26)
- Ei ole nuorten työpajatoimintaa (12)

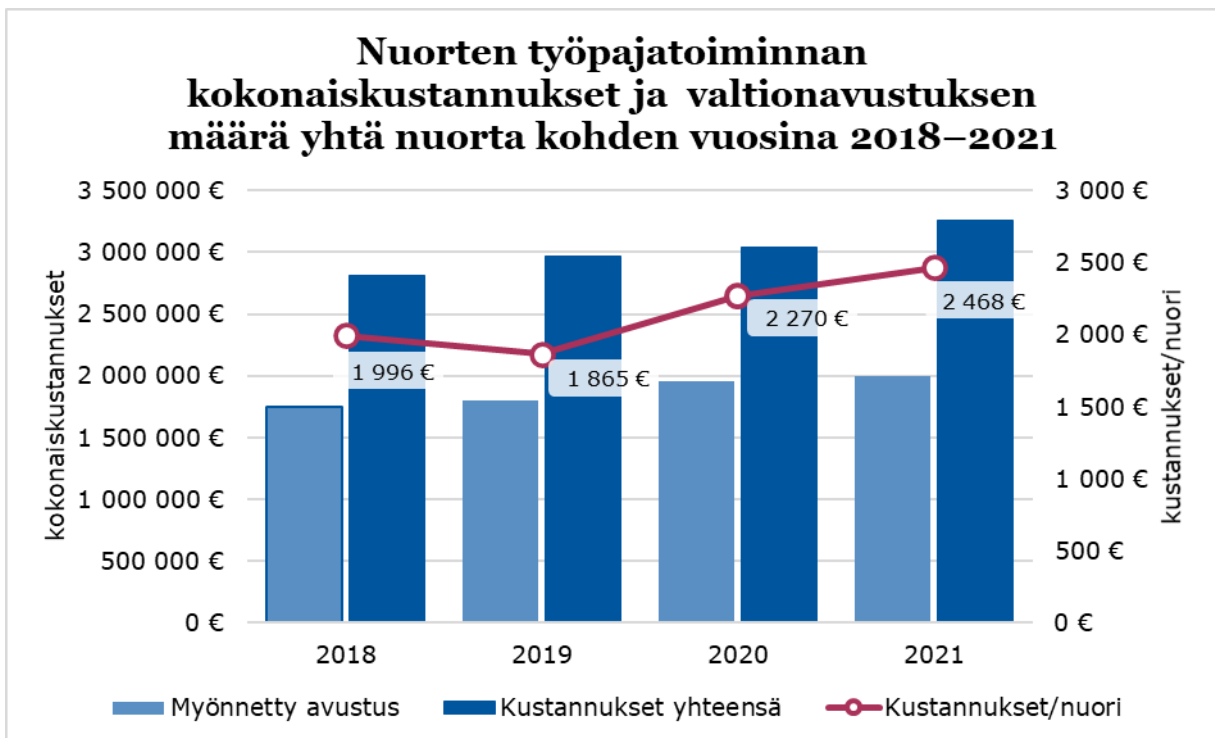
3. Nuorten työpajatoiminnan talous

Valtioneuvoston asetuksessa nuorisotyöstä ja politiikasta (211/2018) säädetään, että laadukkaaseen työpajatoimintaan tarvitaan taloudellisuutta ja hyvää taloudenhoitoa. Seuraavat tiedot toiminnan kustannuksista eivät ole valtakunnallisesta työpajakyselystä, vaan tiedot on kerätty Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon raportoiduista nuorten työpajatoiminnan valtionavustuksen käyttöselvityksistä.

Nuorten työpajatoiminnan raportoiduissa kustannuksissa on mukana vain osa toiminnasta. Valtionavustuksen käyttöselvityksissä esitetyissä toiminnan kustannuksissa on mukana vain hakuohjeessa määritetyt hyväksyttävät kustannukset. Lisäksi raportoituihin kustannuksiin vaikuttaa se, mihin kustannuksiin nuorten työpaja on alun perin hakenut avustusta. Suurin osa pajoista haki valtionavustusta koko nuorten työpajatoimintaan ja muutama vain palkkakustannuksiin. Siten selvityksessä raportoiduissa kustannuksissa on mukana vain pieni osa nuorten työpajatoiminnan kokonaiskustannuksista.

Vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen avustusta saaneiden nuorten työpajojen raportoidut kustannukset olivat 3 263 184 euroa (Kuvio 1.). Tukea käytettiin noin 2 468 euroa yhtä valmentautujaa kohti. Käyttökustannukset nuorta kohden kasvoivat nyt toista vuotta peräkkäin, koska nuoria oli mukana työpajoilla vähemmän suhteessa käytettyihin kustannuksiin. Korona vähensi nuorten uskallusta ja halukkuutta lähteä mukaan työpajatoimintaan. Rajoitusten vuoksi nuoria myös ohjattiin mukaan aiempaa vähemmän.

Kuvio 1. Nuorten työpajojen saama valtionavustus, pajojen kokonaiskustannukset sekä kustannukset yhtä nuorta kohden Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2021.

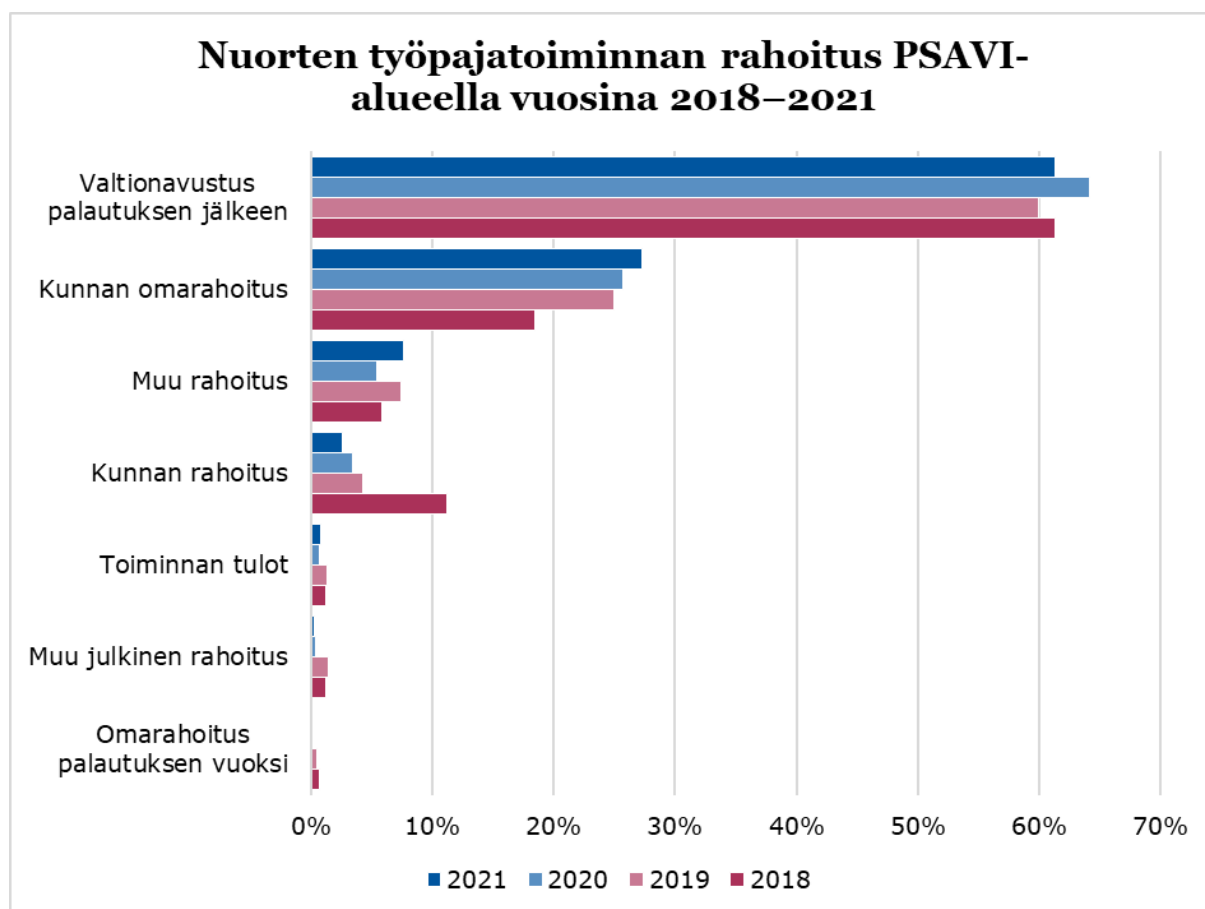

Vuonna 2021 nuorten työpajatoiminnan valtionavustuksen käyttöselvityksissä raportoiduista kustannuksista 91 % koostui palkoista sekä niiden sivukuluista. Materiaali- ja välinekustannusten osuus oli 3,4 %. Muutoksia kustannuslajien osuuksissa ei ole juurikaan tapahtunut viimeisen neljän vuoden aikana. Korona näkyy matka- ja kuljetuskustannusten pienenemisenä, jotka ovat toista vuotta peräkkäin alle prosentin verran kustannuksista.

Nuorten työpajatoiminnasta syntyneitä valtioavustuksella hyväksyttäviä kustannuksia on rahoitettu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella lisäksi työpajatoiminnan järjestäjätahojen omarahoituksella. Omarahoituksen tulee kattaa vähintään 25 % hyväksyttävistä kustannuksista.

Vuonna 2021 valtionavustus kattoi 61,3 % hyväksyttävistä kustannuksista alueella (Kuvio 2.). Kunnan omarahoitus oli toiseksi suurin tulonlähde. Vuonna 2021 ja 2020 vain yksi toimija on vuosittain joutunut palauttamaan osan tuesta, mikä on vähän verrattuna vuoteen 2018, jolloin palautettavaa tuli viidelle nuorten työpajalle. Toimijat kykenivät jatkamaan toimintaansa tehokkaasti koronan vaikutuksista huolimatta.

Kuvio 2. Nuorten työpajatoiminnan rahoituslähteiden osuudet Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2021.¹

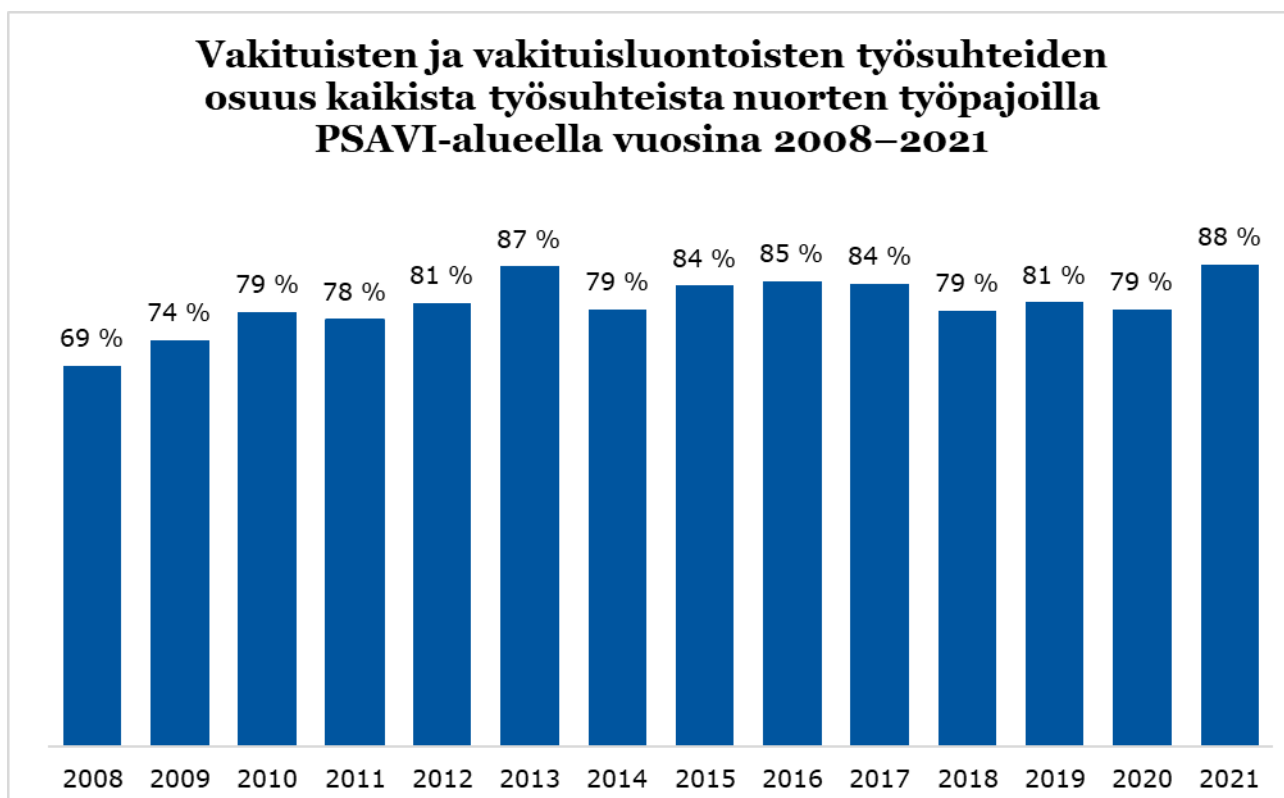
¹ Osuudet alueen nuorten työpajatoiminnan kokonaisrahoituksesta valtionavustusta saaneiden pajojen osalta.

4. Henkilökunta nuorten työpajoilla

Valtioneuvoston asetuksen (211/2018; 11 § ja 12 §) mukaan nuorten työpajatoiminnassa työskentelevien henkilöiden ammattitaito ja osaaminen sekä nuorten työpajatoiminnan jatkuvuus ovat tärkeitä toiminnan laadun ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulmista. Lisäksi ne ovat tärkeitä valtionavustuksen myöntökriteereitä.

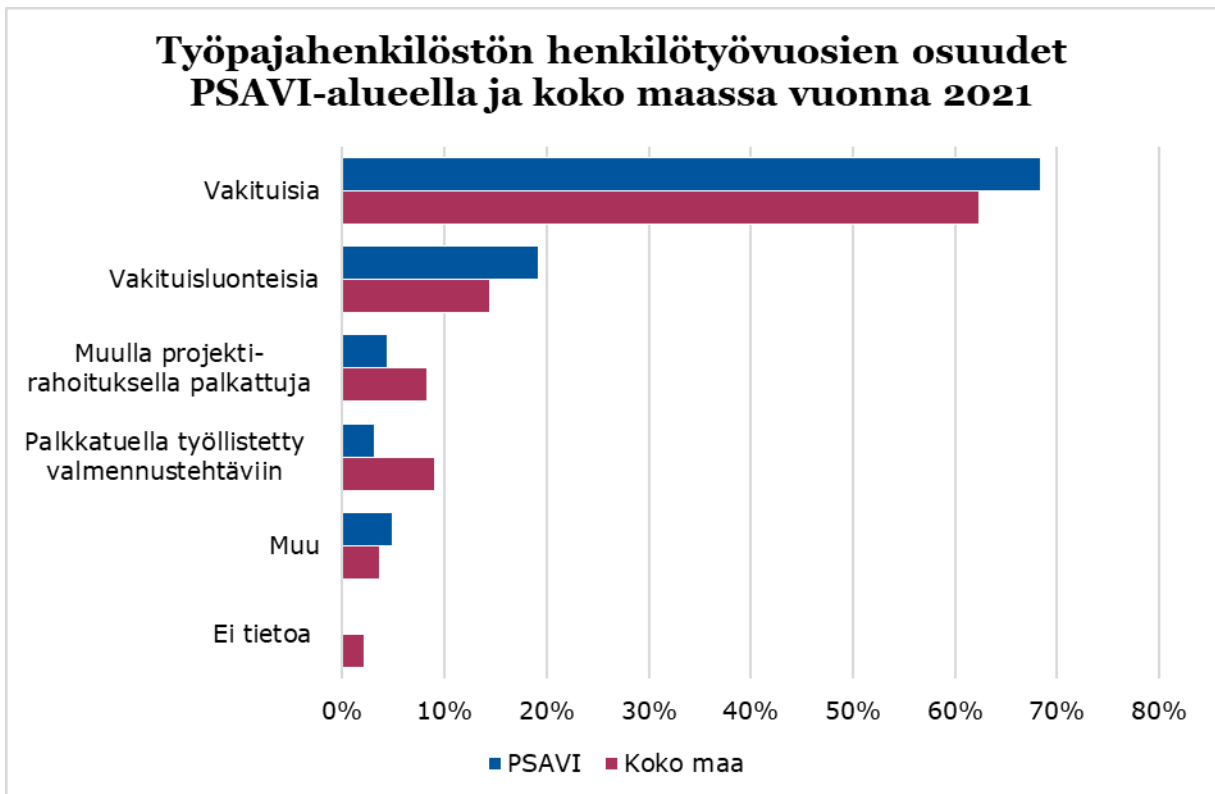
Vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoilla käytettiin 156 henkilötyövuotta nuorten kanssa työskentelyyn. Vakituksessa ja vakinaisluonteisessa työsuhteessa työskenteli 88 % työntekijöistä, mikä on korkeampi lukema kuin koskaan aikaisemmin vuodesta 2008 kerätyissä tilastoissa (Kuvio 3.).

Kuvio 3. Vakituisten ja vakituisluntoisten työsuhteiden osuus kaikista työsuhteista nuorten työpajoilla 2011–2021.

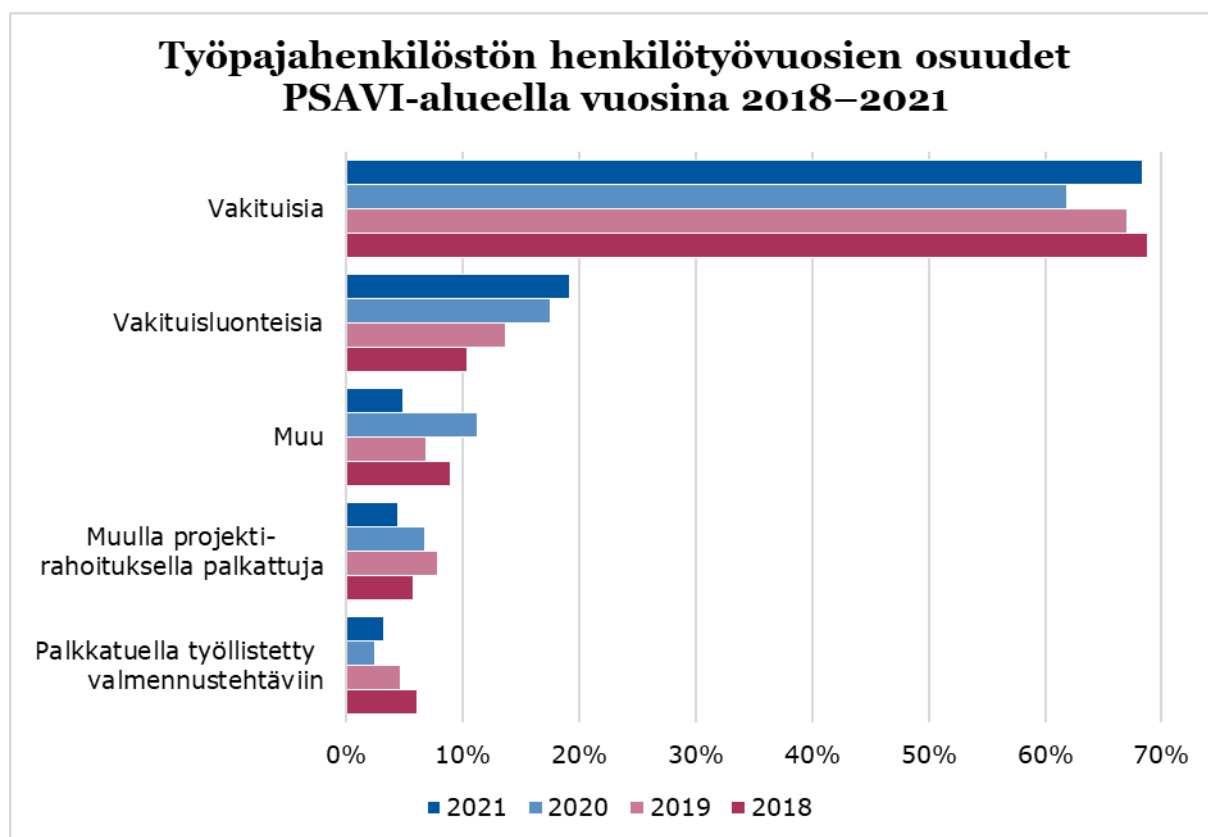
Vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoilla oli koko maahan verrattuna kuusi prosenttiyksikköä enemmän vakituisia työntekijöitä ja lähes viisi prosenttiyksikköä enemmän vakituisluonteisia työntekijöitä (Kuvio 4.). Palkkatuella työllistettyjen ja muulla projektirahoituksella palkattujen osuudet olivat muuta maata pienemmät.

**Kuvio 4. Työpajahenkilöstön henkilötyövuosien osuudet työsuhteen tyy-
pin mukaan eriteltynä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja
koko maassa vuonna 2021.**

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoilla vakituisen henkilöstön osuus on lähellä 70 prosenttia vuonna 2021 (Kuvio 5.). Osuus on kahden laskusuuntaisen vuoden jälkeen noussut vuoden 2018 tasolle. Vakituissuhteisten työsuhteiden osuus on kasvanut viimeiset neljä vuotta. Muulla rahoituksella palkattujen osuus laski edellisvuodesta.

**Kuvio 5. Työpajahenkilöstön henkilötyövuosien osuudet työsuhteen tyy-
pin mukaan eriteltynä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2021.**

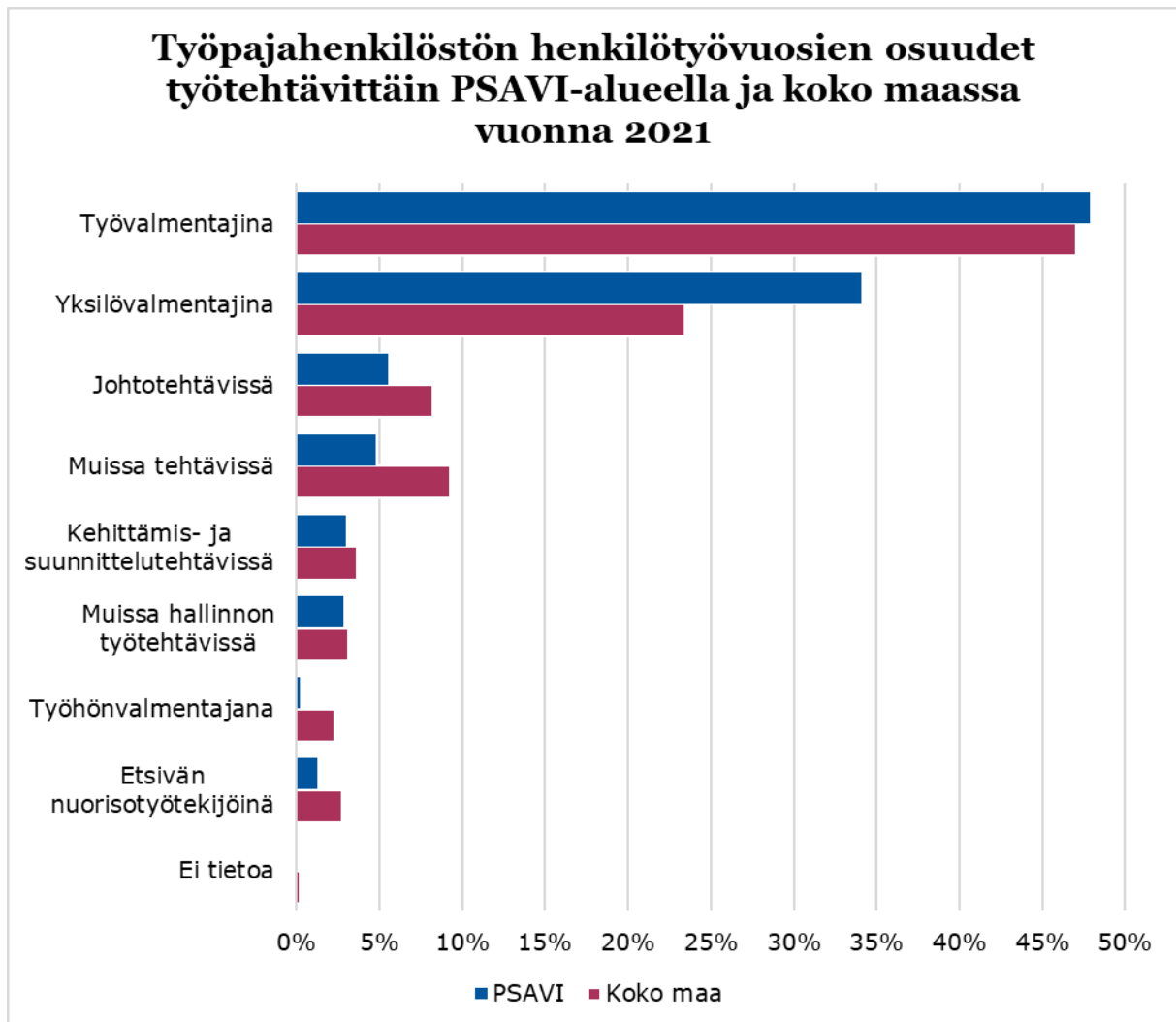

Yksittäisten pajatoimijoiden välillä on eroja siinä, millaisissa työsuhteissa työntekijät ovat. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen 25 työpajasta yhdellä ei ollut yhtään vakituista työntekijää. Pajoista 16:sta kaikki työntekijät olivat joko vakinaisia tai vakinaissuhteisia. Vain yhdellä pajalla enemmistö työntekijöistä oli muutoin kuin vakituisesti tai vakinaissuhteisesti palkattuja. Projektirahoituksella palkattua henkilöstöä oli kolmella pajalla ja palkkatuella työllistettyjä myös kolmella pajalla.

4.1. Henkilöstön koulutustausta ja työtehtävät

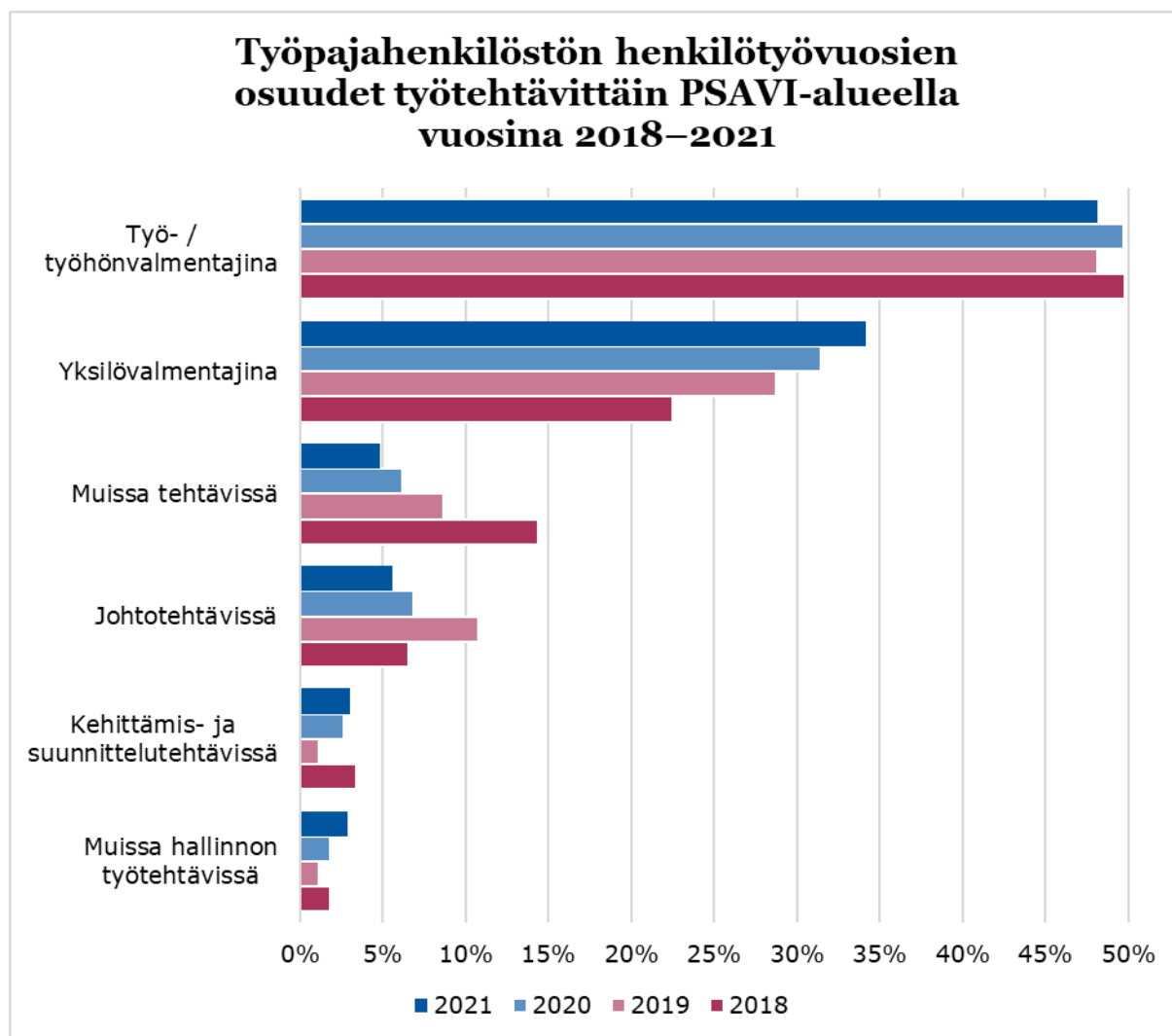
Nuorisolain (1285/2016) neljännen luvun pykälän 13 mukaan nuorten työpajalla tulee olla nuorten yksilö- ja työvalmennusosaamista. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen vuoden 2021 kokonaishenkilötyövuosista hieman alle puolet koostui työvalmentajista ja kolmannes yksilövalmentajista (Kuvio 6.). Yksilövalmentajia oli 11 prosenttiyksikköä enemmän Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kuin valtakunnallisesti. Sen sijaan johtotehtävissä ja muissa tehtävissä työskentelevien osuudet olivat muuta maata pienemmät.

Kuvio 6. Työpajahenkilöstön henkilötyövuosien osuudet erilaisissa työtehtävissä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

Vuonna 2021 yksilövalmentajien osuus jatkoi kasvua, kun taas työ- ja työhönvalmentajien osuus on pysynyt hyvin tasaisena vuosia (Kuvio 7.). Johtotehtävissä työskentelevien osuus on laskussa. Kehittämisen- ja suunnittelutehtävien ja muiden hallinnon työtehtävien osuuksissa on hyvin pientä vuosittaista vaihtelua. Muissa tehtävissä olevien osuus on neljän vuoden sisällä laskenut 14 prosentista viiteen prosenttiin.

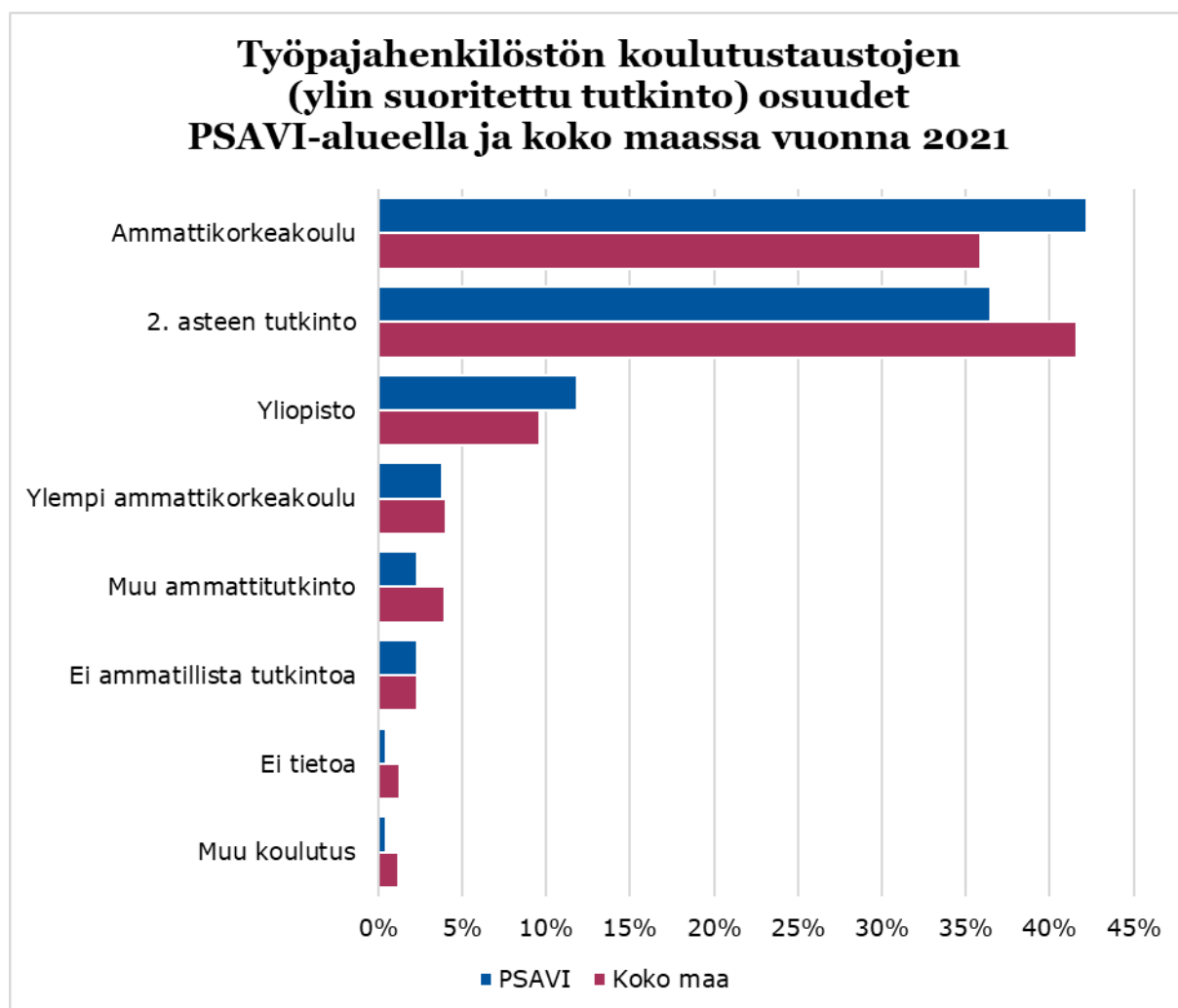
Kuvio 7. Työpajahenkilöstön henkilötyövuosien osuudet erilaisissa työtehtävissä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2021.²

² Tiedoista on poistettu etsivien nuorisotyöntekijöiden osuudet.

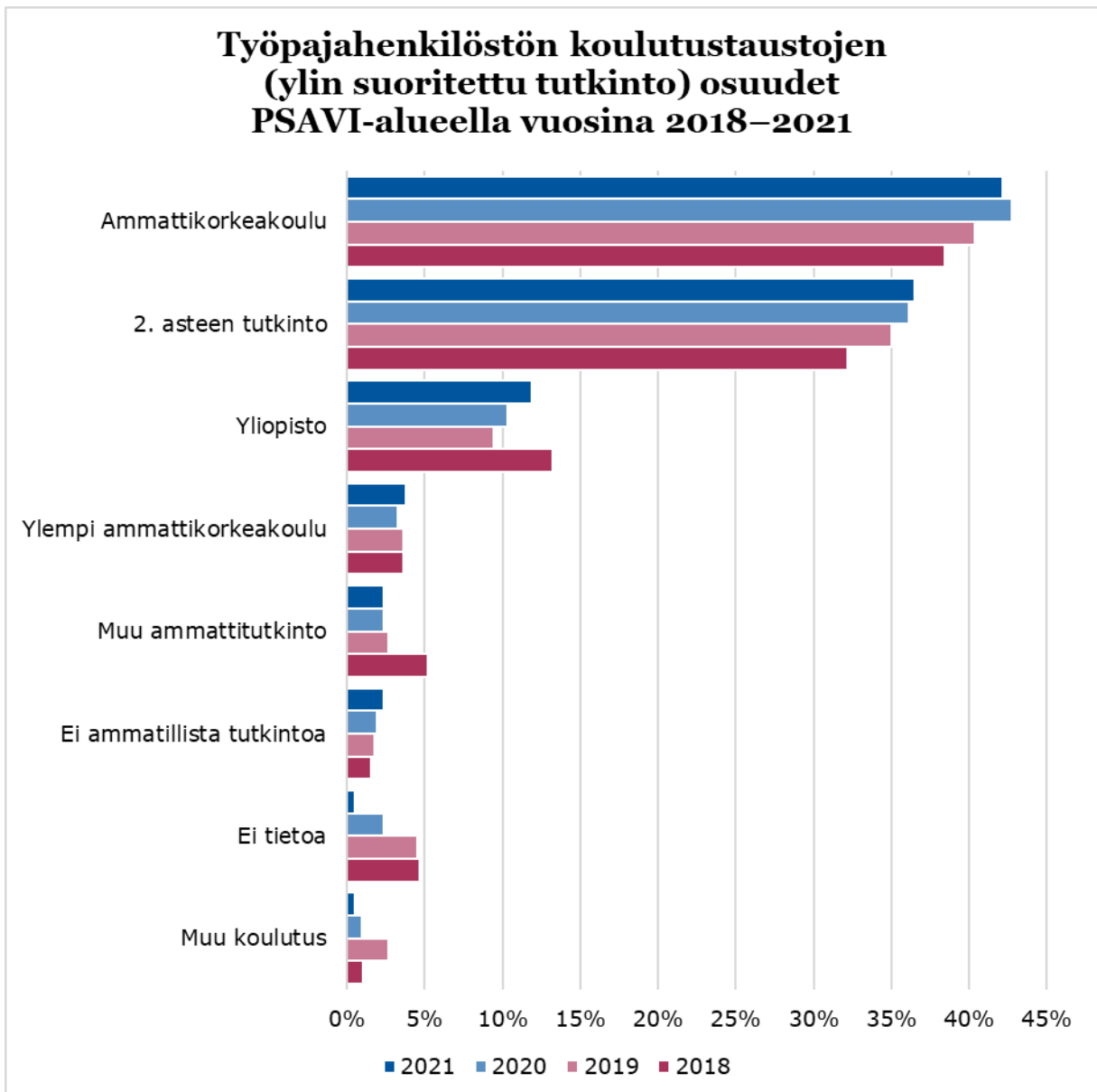
Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen työpajoilla oli vuonna 2021 enemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita kuin koko maassa (Kuvio 8.). Eroa alueen ja koko maan välillä oli kuusi prosenttiyksikköä, ja ero on kaventunut vuodesta 2020. Toisen asteen ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden osuus oli viisi prosenttiyksikköä alempi kuin koko maassa ja eroa oli tullut vuodesta 2020 lisää. Muiden tutkintomuotojen osalta erot aluehallintoviraston ja koko maan välillä ovat pienemmät.

Kuvio 8. Työpajajen henkilöstön koulutustaustojen (ylin suoritettu tutkinto) osuudet Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osuuden kasvu pysähtyi vuonna 2021 (Kuvio 9.). Toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus kasvoi vielä vähän, mutta edellisvuosia maltillisemmin. Yliopistotutkinnon suorittaneiden osuus kasvoi kolmatta vuotta peräkkäin, mutta ei yltänyt vuoden 2018 tasolle. Muiden tutkintojen tai koulutusmuotojen osuuksissa muutokset ovat vähäisiä.

Kuvio 9. Työpajajenkilöstön koulutustaustojen (ylin suoritettu tutkinto) osuudet Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2021.

Vuonna 2021 työ- ja työhönvalmentajien yleisin koulutustausta oli toisen asteen ammatillinen perustutkinto (Taulukko 1.). Ammattikorkeakoulututkinto oli yleisin koulutustausta kaikissa muissa työsuhdemuodoissa. Kolmasosalla johdon, kehittämisen ja hallinnon työtehtävissä olevilla oli yliopistotutkinto. Työ- ja työhönvalmentajien koulutustaustoissa ei ole muutoksia edellisvuoteen verrattuna. Muiden työmuotojen osalta yliopistotutkinnon suorittaneiden osuudet ovat laskeutuneet. Luokassa muu on tapahtunut eniten muutoksia edellisvuoteen. Ammatillista tutkintoa vaille olevien osuus on kasvanut selvästi, mutta myös ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden osuudet ovat kasvaneet toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuuden pienennyttyä.

Taulukko 1. Työntekijöiden koulutustaustat eri työtehtävissä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoilla vuonna 2021. Prosenttiluku kuvastaa kyseisen tutkinnon suorittaneiden työntekijöiden osuutta tietyn tehtävän kokonaistyöntekijämäärästä.

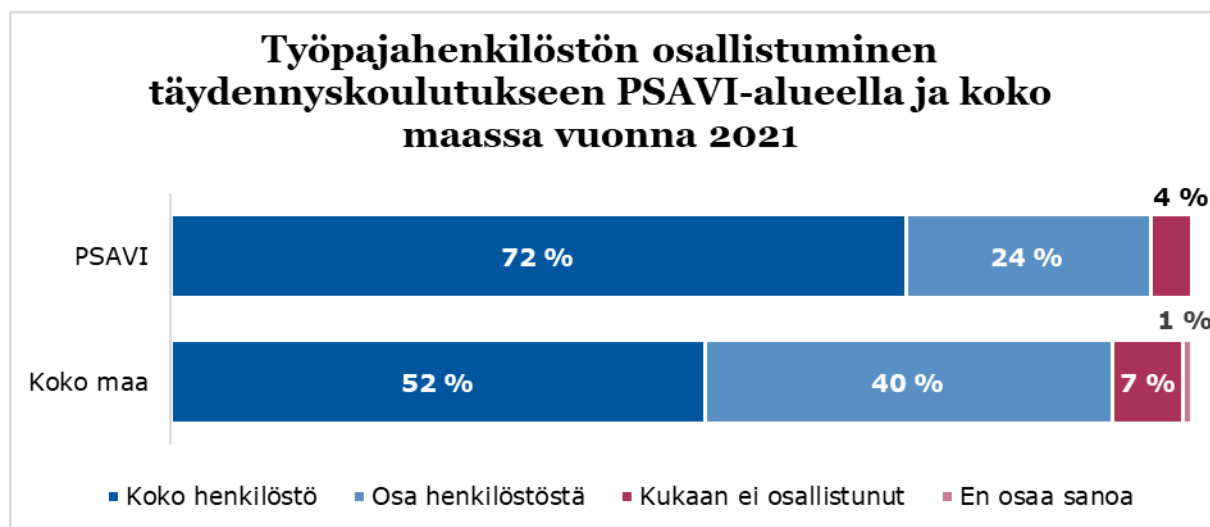
Tutkinto	Työ/työhön- valmentajat	Yksilö- valmentajat	Johto-, kehittä- mis- ja hallinto- tehtävät	Muu
Yliopisto	6 %	8 %	33 %	0 %
Ylempi ammattikorkeakoulu	1 %	6 %	7 %	6 %
Ammattikorkeakoulu	29 %	63 %	48 %	44 %
2. asteen tutkinto	60 %	19 %	7 %	28 %
Muu ammattitutkinto	2 %	3 %	4 %	0 %
Ei ammatillista tutkintoa	1 %	0 %	0 %	22 %
Muu tutkinto	1 %	0 %	0 %	0 %
Ei tietoa	0 %	1 %	0 %	0 %

4.2. Henkilöstön täydennyskoulutus ja työnohjaus

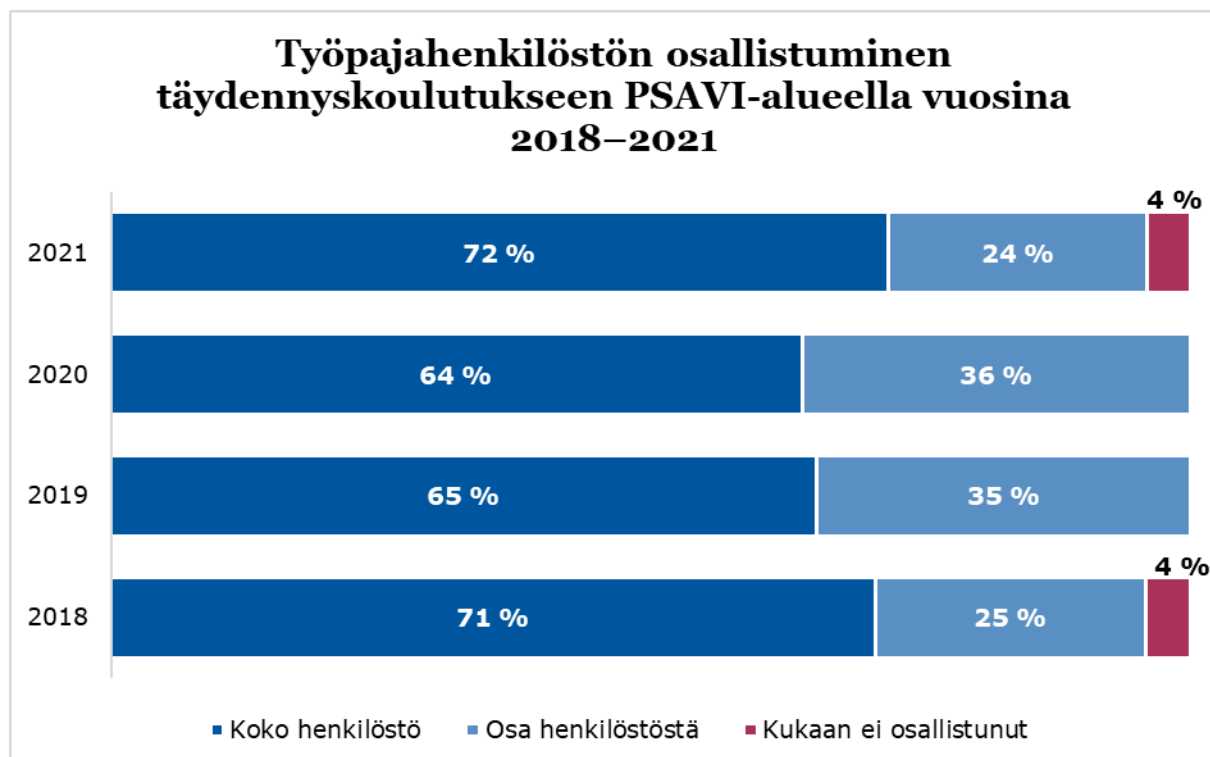
Moni taho järjesti nuorten työpajatoimijoille täydennyskoulusta. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston nuorisotoimi järjesti vuoden 2021 aikana yhteensä 19 koulutusta ja tapahtumaa ja 44 yhteistyöryhmien etäkokousta. Niistä nuorten työpajatoiminnan työntekijöiden työtä tukivat muun muassa nuorten työpajatoiminnan alueellinen tilaisuus keväällä ja alueelliset nuorten työpajapäivät syksyllä, joiden toteutuksessa yhteistyötä tehtiin tiiviisti työpajatoiminnan koordinaattorin kanssa. Myös Mitä kuuluu nuori? -Mielen hyvinvoinnin ja resilienssin vahvistaminen nuorisotyössä -koulutukset tukivat työpajatoimijoita.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoista yhtä pajaa lukuun ottamatta kaikki ilmoittivat osallistuneensa täydennyskoulutukseen vuoden 2021 aikana (Kuvio 10.). Edellisvuotta isompi osa pajoista ilmoitti, että täydennyskoulutukseen osallistui koko pajan henkilöstö (Kuvio 11). Osuus oli selvästi suurempi Pohjois-Suomen alueella kuin koko maassa keskimäärin.

Kuvio 10. Työpajahenkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

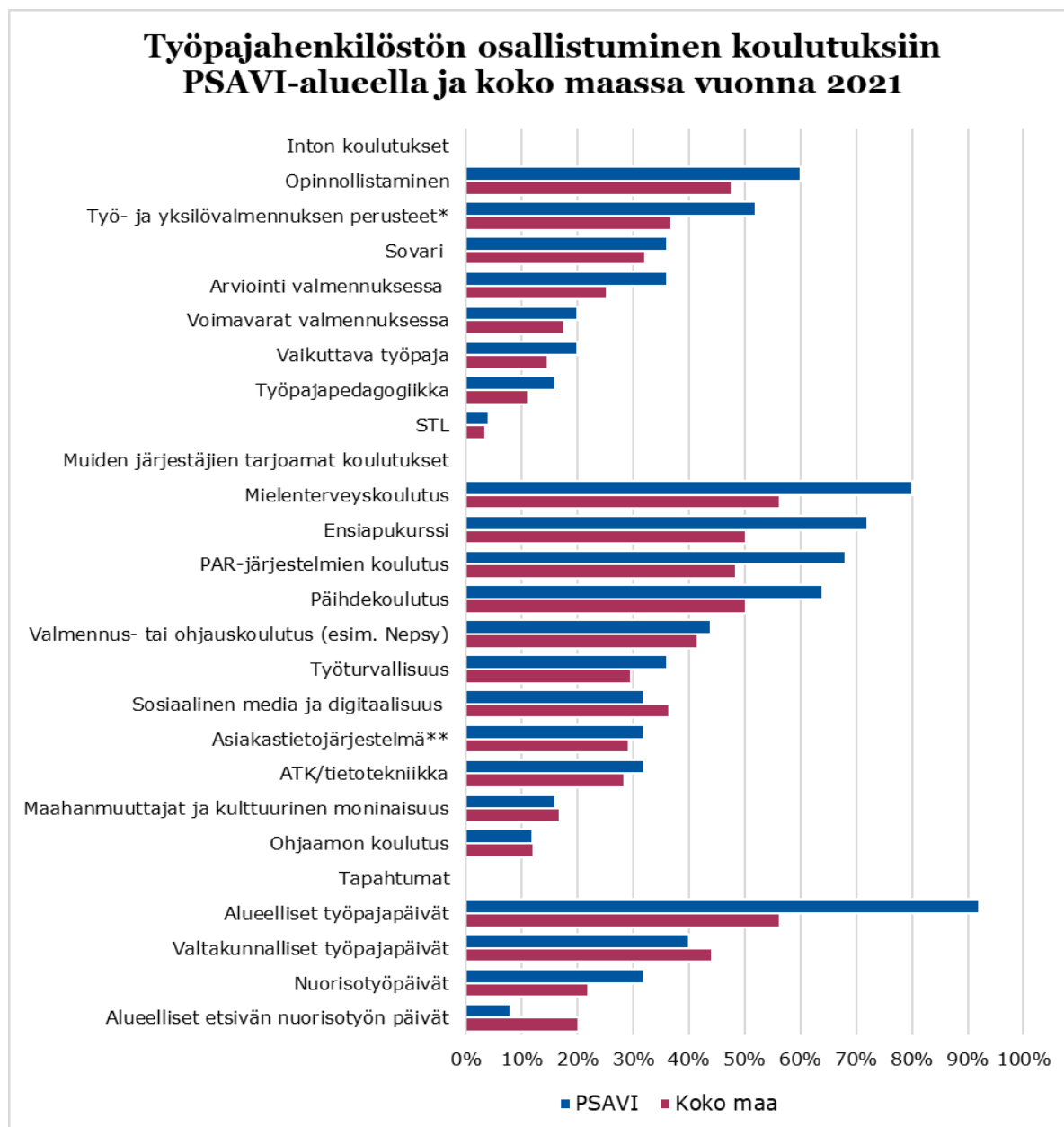
Kuvio 11. Työpajahenkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2021.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen 25 nuorten työpajasta 18 järjesti työyhteisölle yhteisiä koulutuksia, 24 maksoi henkilöstölle koulutuksiin osallistumisen ja 24 mahdollisti koulutuksissa käymisen työajalla.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajat osallistuivat lähes kaikkiin koulutuksiin ja tapahtumiin aktiivisemmin kuin koko maassa keskimäärin (Kuvio 12.). Ero oli suuri erityisesti alueellisten työpajapäivien, mielenterveyskoulutuksen, ensiapukurssin ja PAR-järjestelmien koulutuksen kohdalla. Kaiken kaikkiaan osallistumisaktiivisuus vuonna 2021 oli korkeampaa niin Pohjois-Suomen alueella kuin koko maassa vuoteen 2020 verrattuna.

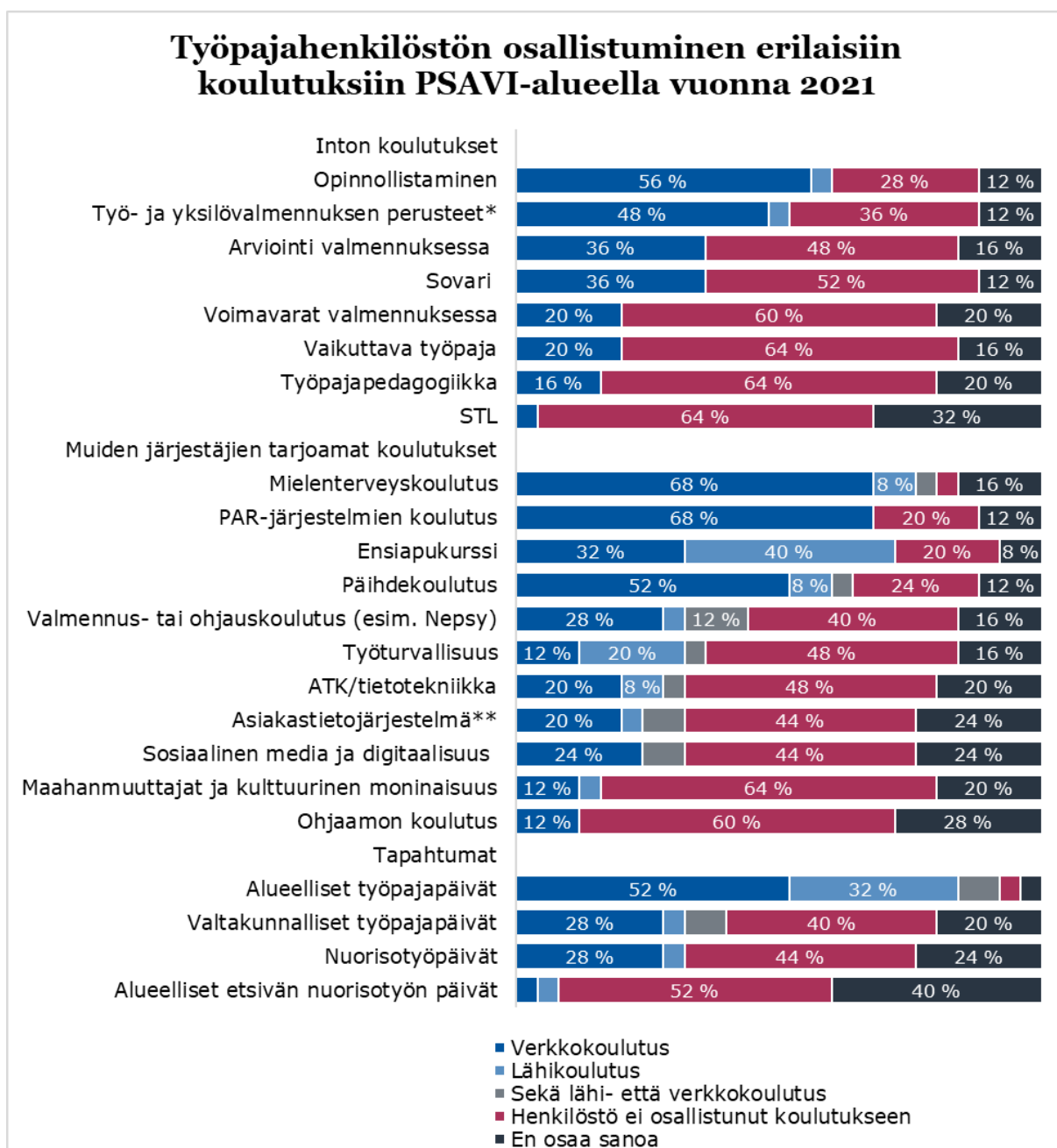
Kuvio 12. Työpajahenkilöstön osallistuminen erilaisiin koulutuksiin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.³

³ Kuvissa 14., 15. ja 16. ovat muutetut otsikot: *Työ- ja yksilövalmennuksen perusteet** tai *työpajatoiminnan ABC:n verkkokurssin ja Asiakastietojärjestelmä**-, arviointi- tai laatu-järjestelmäkoulutus (esim. VAT), muu järjestelmäkoulutus*

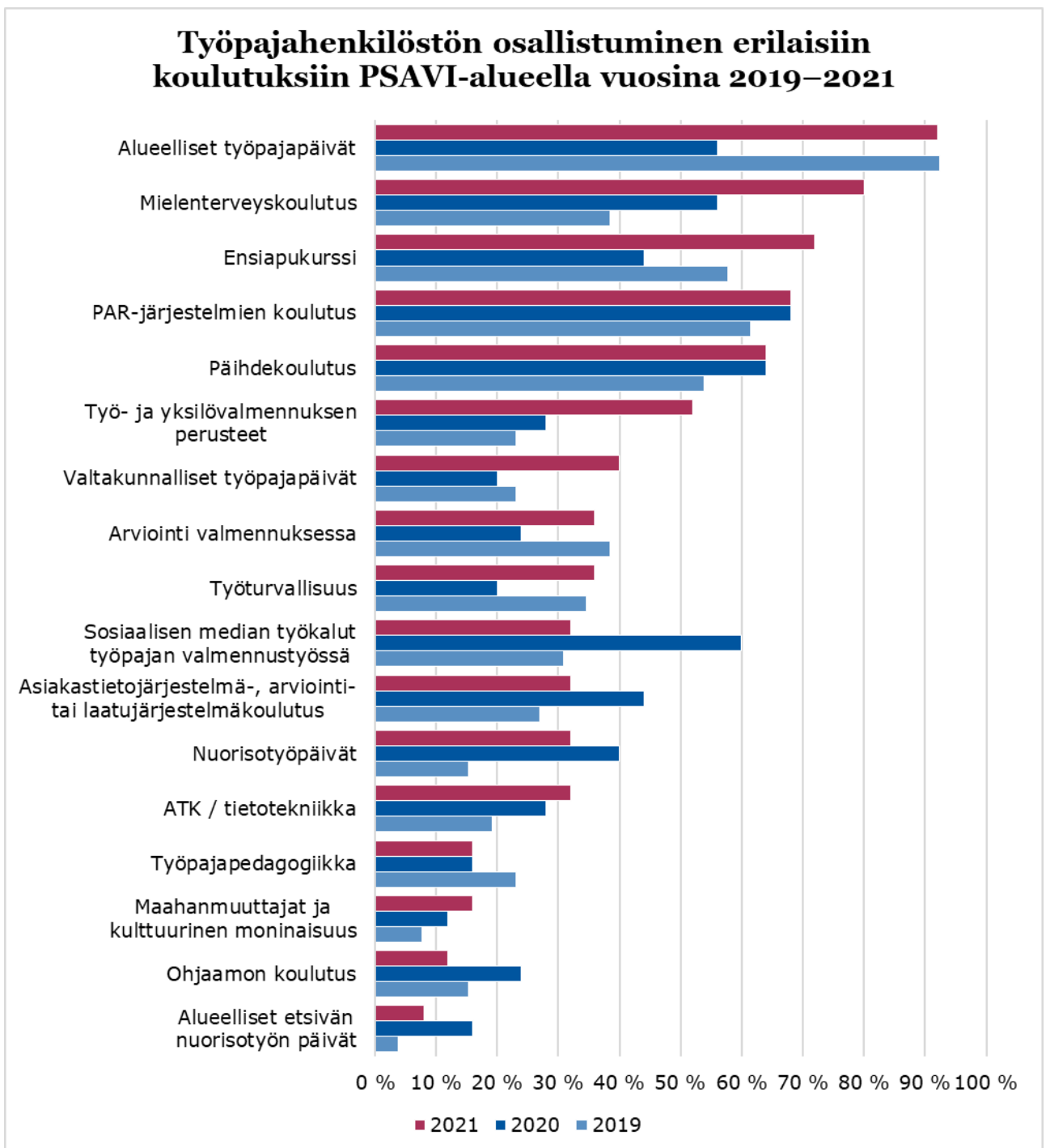
Vuonna 2021 koulutuksiin osallistumiseen vaikutti edelleen korona. Läsnaolo-tapahtumia ei saanut järjestää osan vuotta ja koulutuksia siirrettiin verkkoon etänä pidettäväksi. Kun lähitilaisuuksin pito sallittiin, iso osa tilaisuuksista pidettiin hybridi-muotoisina eli myös etäosallistumismahdollisuus järjestettiin. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella lähikoulutuksiin osallistuttiin lähinnä ensiapukursseille, alueellisille työpajapäiville ja työturvallisuuskursseille (Kuvio 13.). Into ry:n järjestämille kursseille osallistuminen verkon välityksellä yleistyi edellisvuodesta. Verkko- ja lähiosallistuminen yhteen laskettuna parhaat osallistumisprosentit keräsivät alueelliset työpajapäivät, mielenterveyskoulutus, PAR-järjestelmien koulutus ja ensiapukurssi.

Kuvio 13. Työpajajenkiöstön koulutuksiin osallistumisen jakautuminen verkko- ja lähikoulutuksiin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021.

Kolmen vuoden tarkastelujaksolla eri vuosina korostuvat eri koulutukset ja tahtumat (Kuvio 14.). Osallistuminen etenkin mielenterveys- ja ensiapukoulutuksiin sekä työ- ja yksilövalmennuksen perusteisiin nousi edellisvuodesta. Alueellisille työpajapäiville osallistuminen nousi vuoden 2019 tasolle ja valtakunnallisille työpajapäiville osallistuminen nousi myös. Molemmille oli mahdollista osallista niin lähitilaisuuteen kuin verkon välityksellä. Avoimissa vastauksissa tuotiin esille monipuolisesti erilaisia koulutuksia. Viidesosa pajoista ilmoitti osallistuneensa Paikko-koulutukseen.

Kuvio 14. Työpajahenkilöstön osallistuminen erilaisiin koulutuksiin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2019–2021.

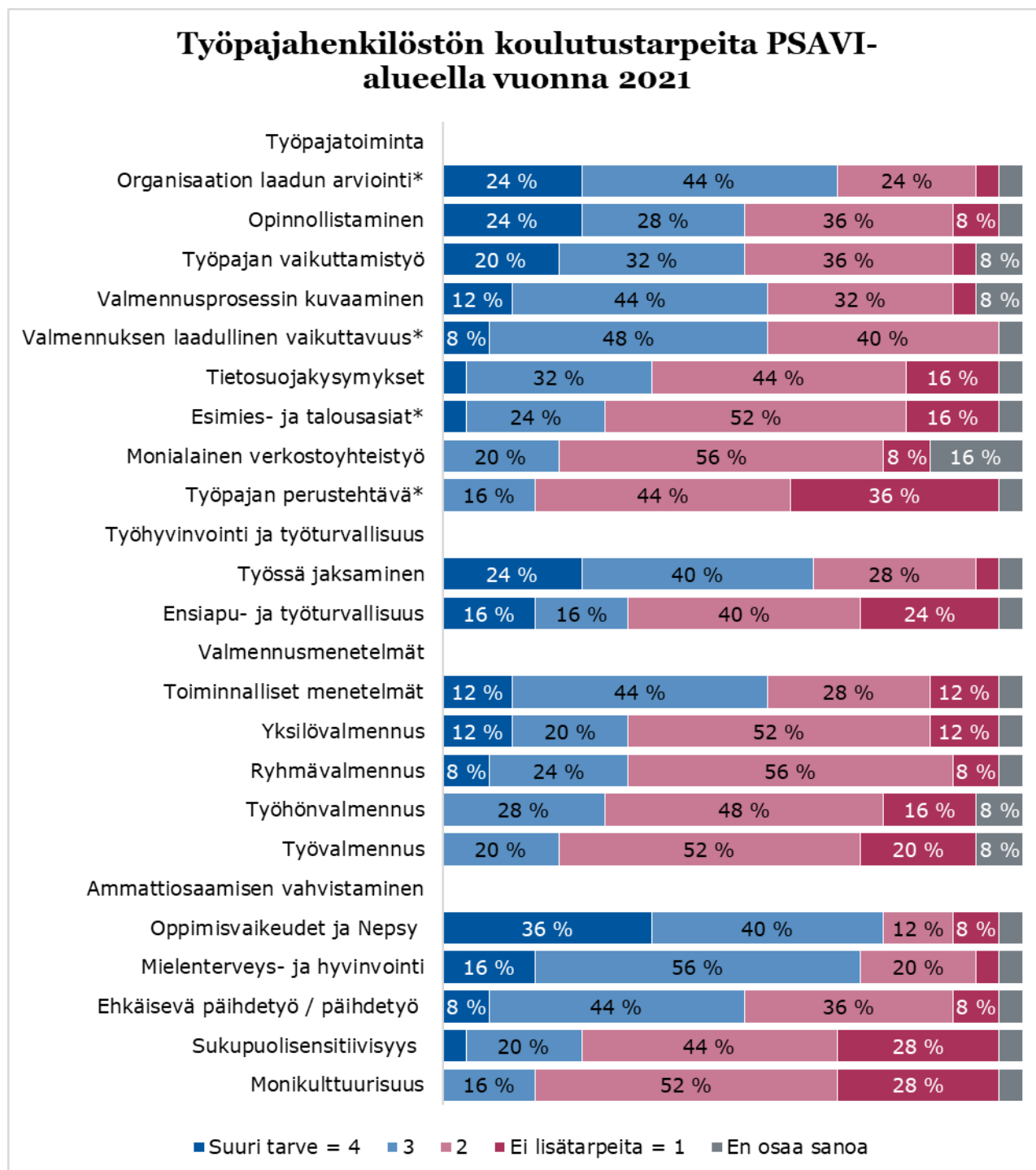

Kyselyssä kartoitettiin myös Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen työpajatoimijoiden koulutustarpeita vuonna 2021 (Kuvio 15.). Suurin tarve koettiin olevan ammattiosaamisen vahvistamiselle oppimisvaikeuksien, neuropsykiatrisien asioiden sekä mielenterveyden ja hyvinvoinnin saroilla. Toiseksi eniten kaivattiin koulutusta työpajatoiminnassa organisaation laadun arvioinnista ja työssä jaksamisesta. Valmennusmenetelmistä toiminnallisiin menetelmiin kaivattiin eniten koulutusta. Edellisvuoteen verrattuna työssä jaksamiseen sekä mielenterveyteen ja hyvinvointiin liittyvät koulutustarpeet olivat nousseet

Koulutustarpeita koskevilla avoimissa vastauksissa nostettiin esille monia tärkeitä asioita. Muutokset työllistämisen- ja sotekentällä vaikuttavat työpajojen toimintaan ja työntekijöiden osaamistarpeisiin. Työ pajoilla on vaativaa joten työssä jaksamisen tukeminen ja työhyvinvointi ovat tärkeitä koulutusteemoja. Esille nousivat myös tarve erilaisille menetelmäkoulutuksille kuten sosiaalipedagogiset ja luovat menetelmät, koulutuksille haastavien asiakkaiden kohtaamiseen sekä koulutuksille kerätyn tiedon analysointiin.

”Asiakaskunta haasteellista ja moniongelmaista, näihin tarvitaan koulutusta, joukossa myös uusia työntekijöitä, joilla vähemmän kokemusta ja koulutusta haastavien asiakkaiden kohtaamisesta. Työn vaativuuden vuoksi tarvitaan työhyvinvointikoulutusta. Sote-, TE-palvelut²⁴- sekä oppivelvollisuuden nostamiseen liittyvät muutokset työpajatoiminnan laadun, toimintatapojen ja vaikuttavuuden lisäämisessä edellyttävät koulutusta ja kehittämistoimia.”

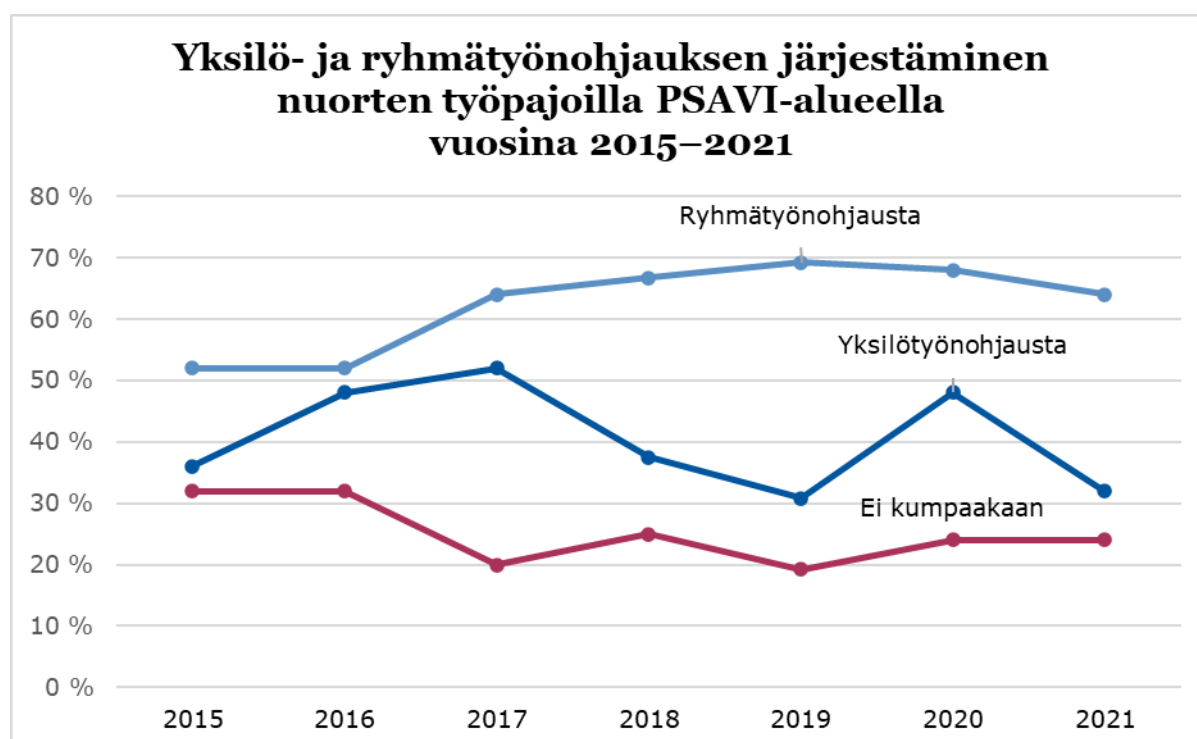
Kuvio 15. Työpajajenkielöstön koulutustarpeita Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021.⁴

⁴ Kuvan muutetut otsikot: *Organisaation laadun arviointi**: toimintatapojen ja tulosten kehittäminen, *Valmennuksen laadullinen vaikuttavuus** ja sen mittaaminen, *Työpajan perustehtävä**, *työpajatoiminnan perusteet* ja *Esimies- ja talousasioihin** liittyvät kysymykset. Tyhjät vastaukset lisätty *En osaa sanoa* -vastauksiin.

Yksilötyönohjauksen järjestäminen nuorten työpajojen henkilöstölle laski lähes vuoden 2019 tasolle noin 30 prosenttiin (Kuvio 18.). Parhaimmillaan sitä on järjestänyt puolet työpajoista vuosina 2016 ja 2017 ja 2020. Ryhmätyönohjausta järjestävien pajojen osuus on laskenut hieman vuoden 2019 huipusta 64 prosenttiin. Neljäsosa pajoista ei järjestä lainkaan työnohjausta. Määrä on pysynyt käytännössä samana eri vuosina, kun otetaan huomioon, että eri vuosina valti-onavustusta on saanut hieman eri määrä pajoja.

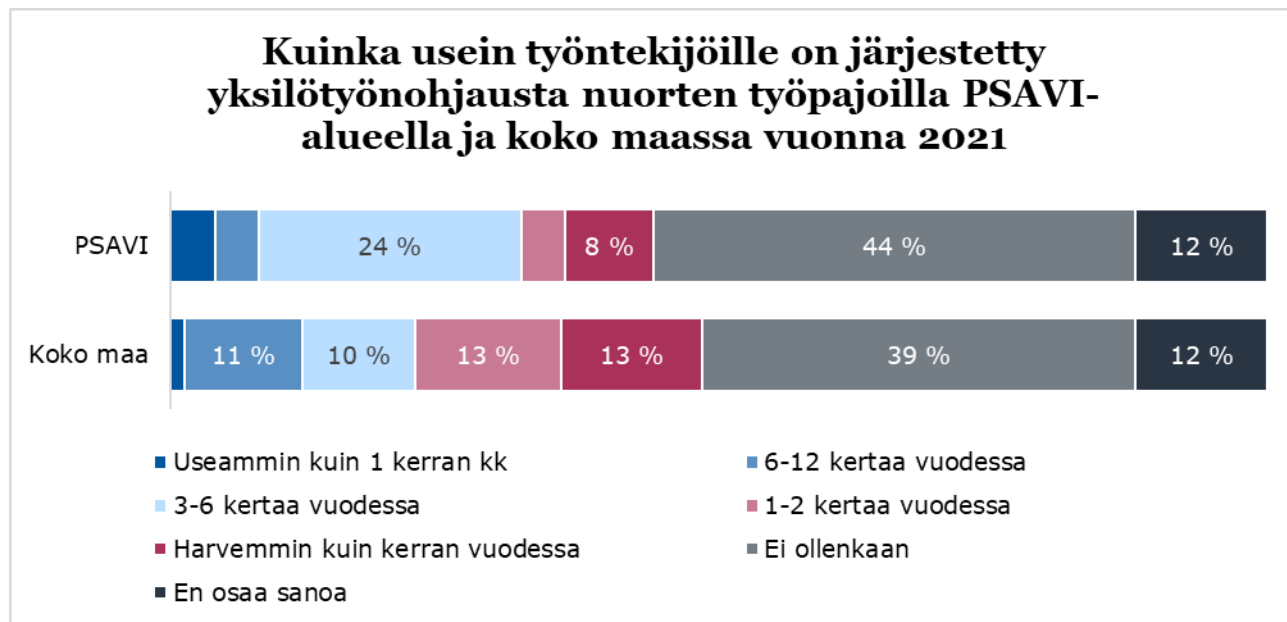
Kuvio 2. Työnohjauksen järjestäminen nuorten työpajoilla Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2015–2021.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen pajoista lähes kolmasosa järjesti yksilötyönohjausta vähintään kolme kertaa vuodessa (Kuvio 17.). Vähintään kerran vuodessa ohjausta järjesti 36 % pajoista, mikä on 12 prosenttiyksikköä vähemmän kuin edellisvuonna. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella oli yleisempää järjestää ohjausta 3–6 kertaa vuodessa kuin koko maassa. Valtakunnan tasolla mitattuna taasen oli yleisempää järjestää ohjausta vähintään kuudesti vuodessa tai 1–2 kertaa vuodessa. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen pajoista 11 ei järjestänyt yksilötyönohjausta.

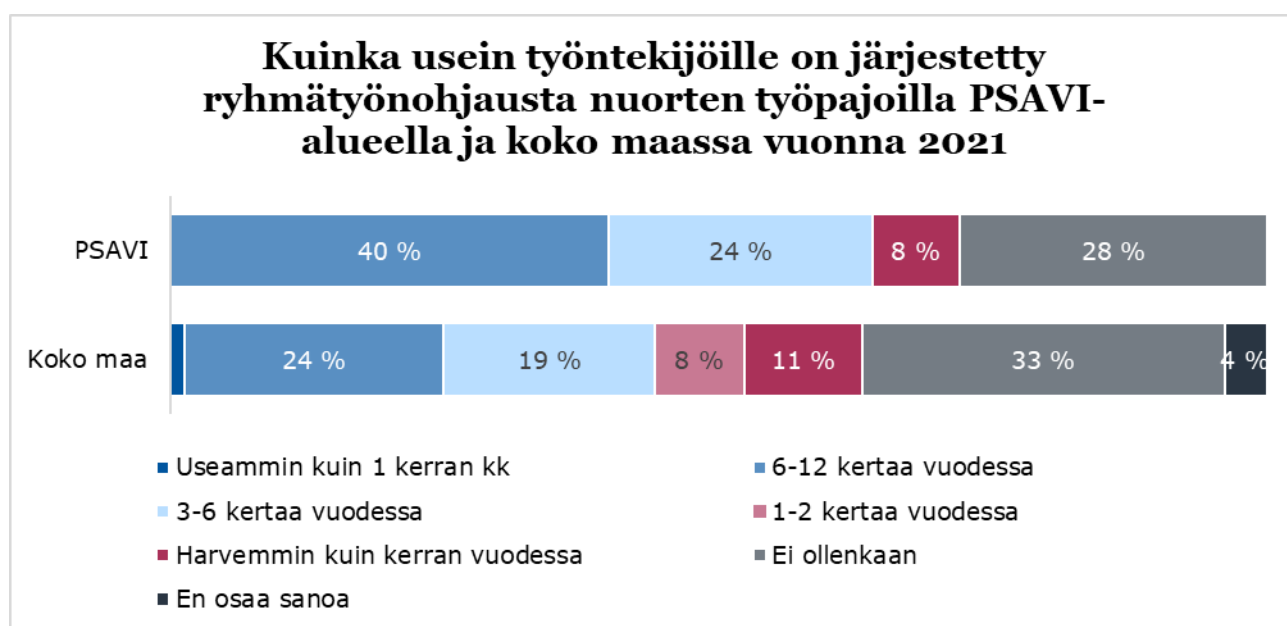

Kuvio 17. Yksilötyönohjauksen järjestäminen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen ja koko maan nuorten työpajoissa vuonna 2021.

Ryhmätyönohjausta järjestettiin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella useammin kuin koko maassa (Kuvio 18.). Alueen pajoista 64 % järjesti ohjausta vähintään kolme kertaa vuodessa, kun koko maassa luku oli 44 %. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen pajoista seitsemän ei järjestänyt ryhmätyönohjausta. Viisi pajaa ilmoitti, etteivät ne järjestä kumpaakaan, ei yksilö- eikä ryhmätyönohjaustakaan.

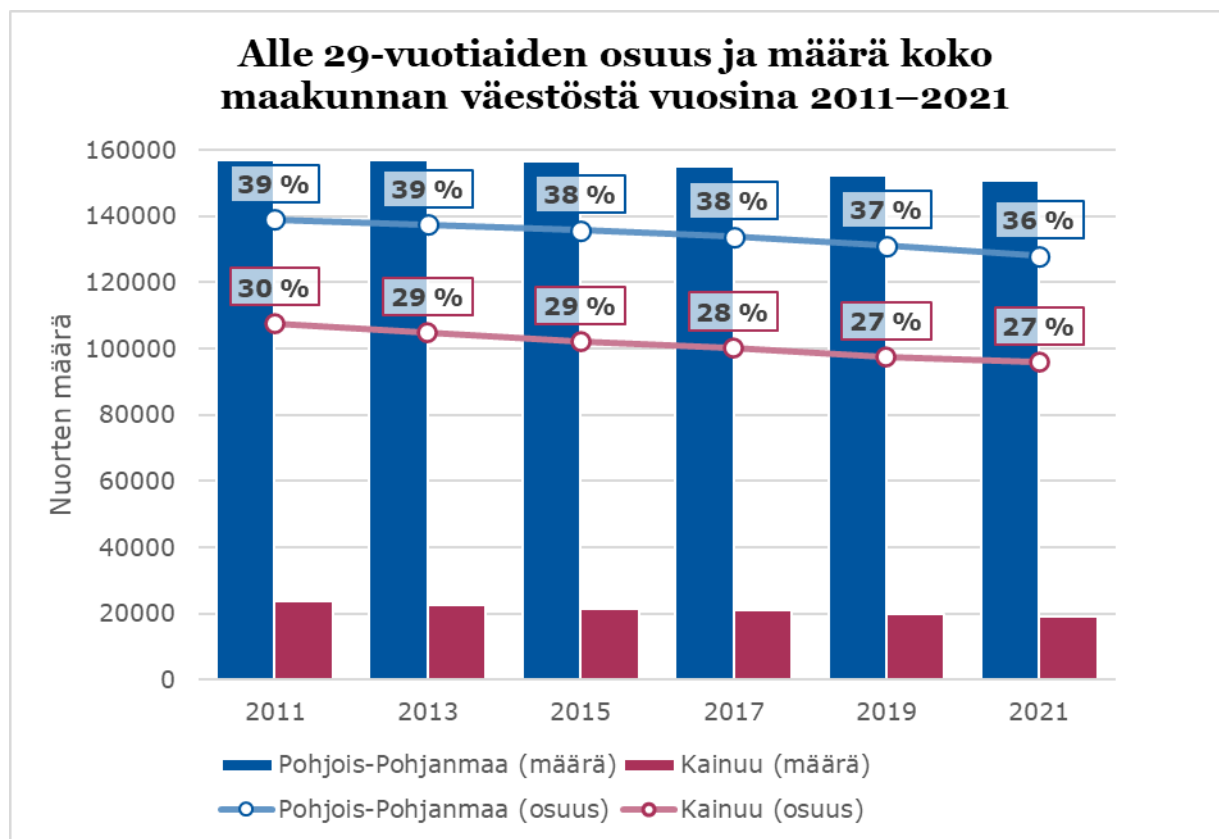
Kuvio 18. Ryhmätyönohjauksen järjestäminen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen ja koko maan nuorten työpajoissa vuonna 2021.

5. Nuoret valmentautujat

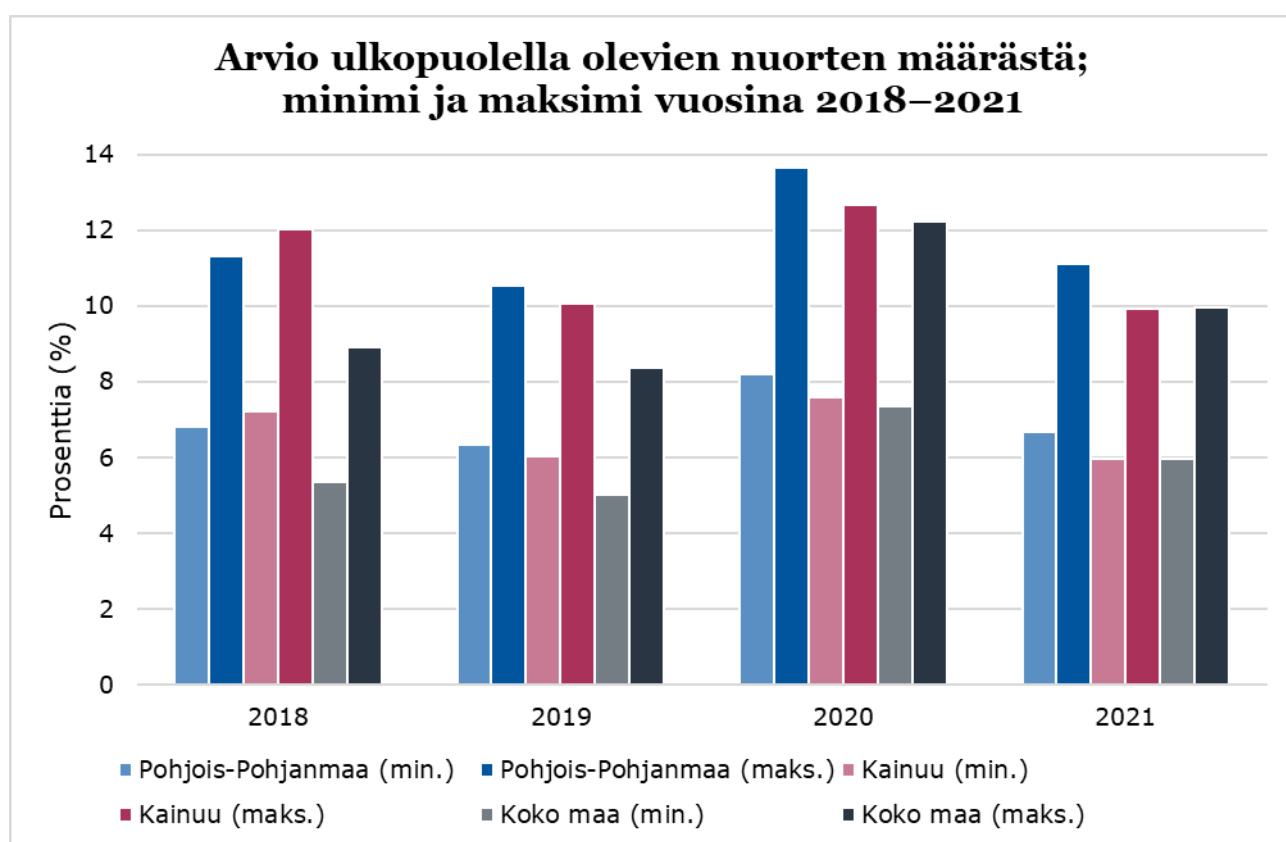
Tilastokeskuksen mukaan 31.12.2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella oli 0–28-vuotiaita nuoria noin 169 800 (Kuvio 20.). Kainuussa nuorten lukumäärä oli lähes 19 200 ja Pohjois-Pohjanmaalla noin 150 600. Vuosien 2011–2021 välisenä aikana ikäluokan koko on laskenut lähes 10 700 nuorella. Myös nuorten osuus koko maakunnan väestöstä on laskenut hitaasti vuosittain.

Kuvio 20. 0–28-vuotiaiden nuorten osuus ja määrä koko maakunnan väestöstä Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa vuosina 2011–2021.

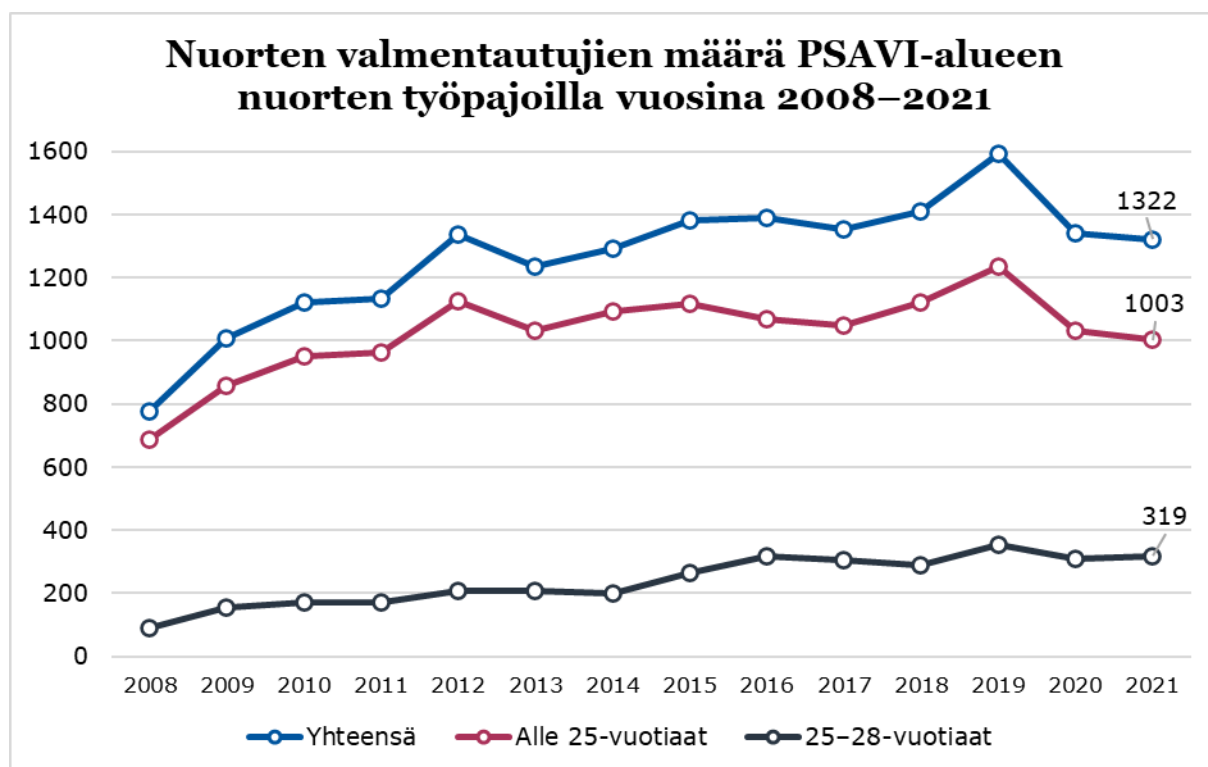
Vuonna 2021 koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jäävien NEET-nuorten arvioitu määrä Pohjois-Suomen alueella oli noin 5 457–9 088 (Suomen nuorisotyön tilastot). NEET-nuorten osuus laski vuodesta 2015 vuoteen 2019, mutta lähti nousuun vuonna 2020 (Kuvio 21.). Vuonna 2021 luvut ovat laskeneet vuosien 2018–2019 tasolle Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa, mutta koko maassa lasku on ollut hitaampaa. Sekä Pohjois-Pohjanmaalla että Kainuussa on prosentuaalisesti ollut enemmän NEET-nuoria kuin koko maassa vuodesta 2015 vuoteen 2020. Vuonna 2021 Kainuu on samoissa lukemissa kuin koko maa.

Kuvio 21. Arvio ulkopuolella olevien nuorten määrästä, minimi- ja maksimiprosentti koko nuorten määrästä Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun ja koko maan alueella vuosina 2018–2021.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen valtionavustusta saaneissa⁵ nuorten työpajoissa oli vuonna 2020 yhteensä 1 322 nuorta valmentautujaa (Kuvio 22.). Tämä tarkoittaa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen yksilö- ja työvalmentajien henkilötyövuosiin (128,1) suhteutettuna noin 10 nuorta yhtä valmennushenkilöstön henkilötyövuotta kohti. Koko Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella nuorten valmentautujien määrä nousi melko tasaisesti kymmenen vuoden ajan, kunnes vuonna 2020 tapahtui jyrkkä lasku. Valtakunnallisesti työpajoilla olleiden nuorten määrä on ollut noin 14 500 nuoren molemmin puolin, kunnes samaten vuonna 2020 määrä laski kahdella tuhannella nuorella. Oletettavasti syynä on korona, sillä nuoria on ollut vaikeampi tavoittaa ja saada mukaan toimintaan. Toisena koronavuonna laskua on tapahtunut edelleen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen alle 25-vuotiaiden ikäryhmässä, mutta selvästi maltillisemmin.

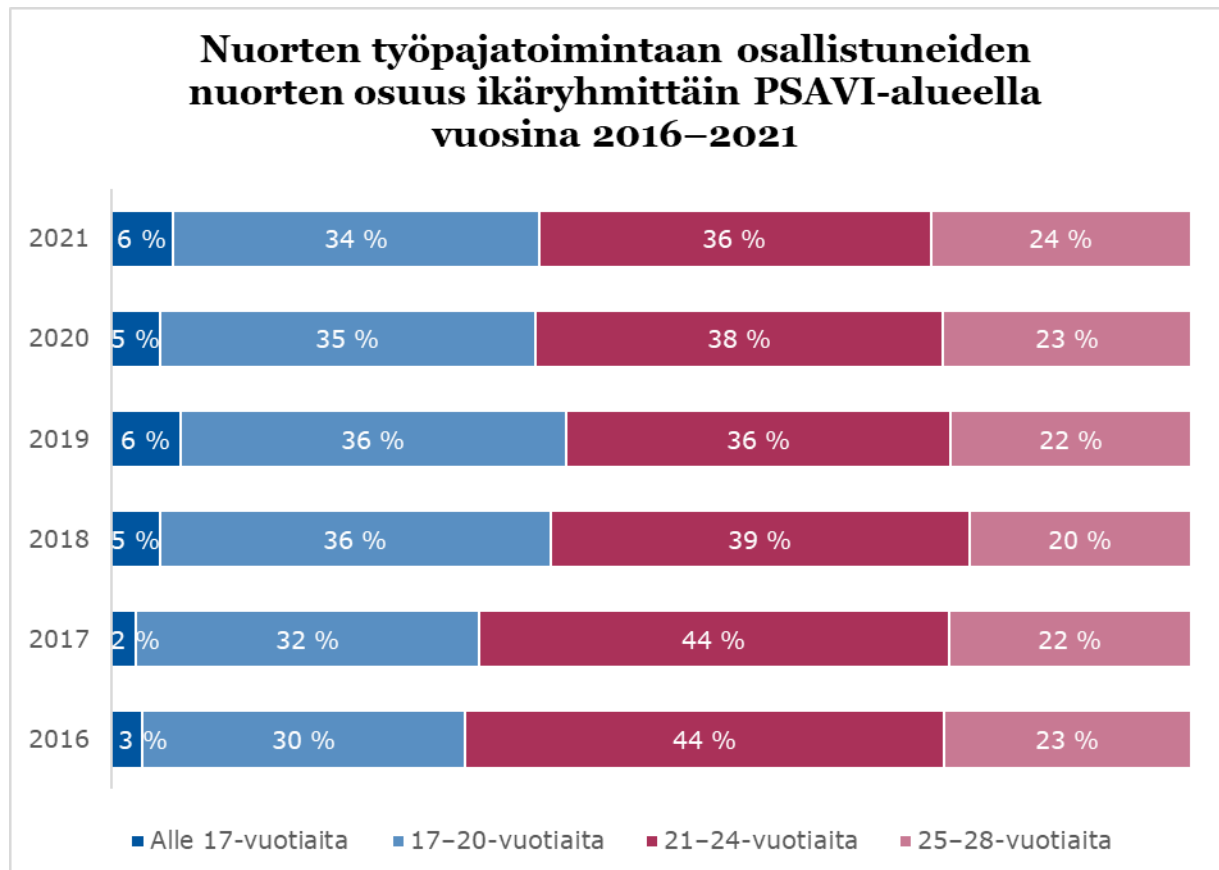
Kuvio 22. Nuorten valmentautujien määrä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoilla vuosina 2008–2021.

⁵ Nuoria koskevissa lukemissa on jätetty pois nuorten työpajat, jotka eivät saaneet valtionavustusta.

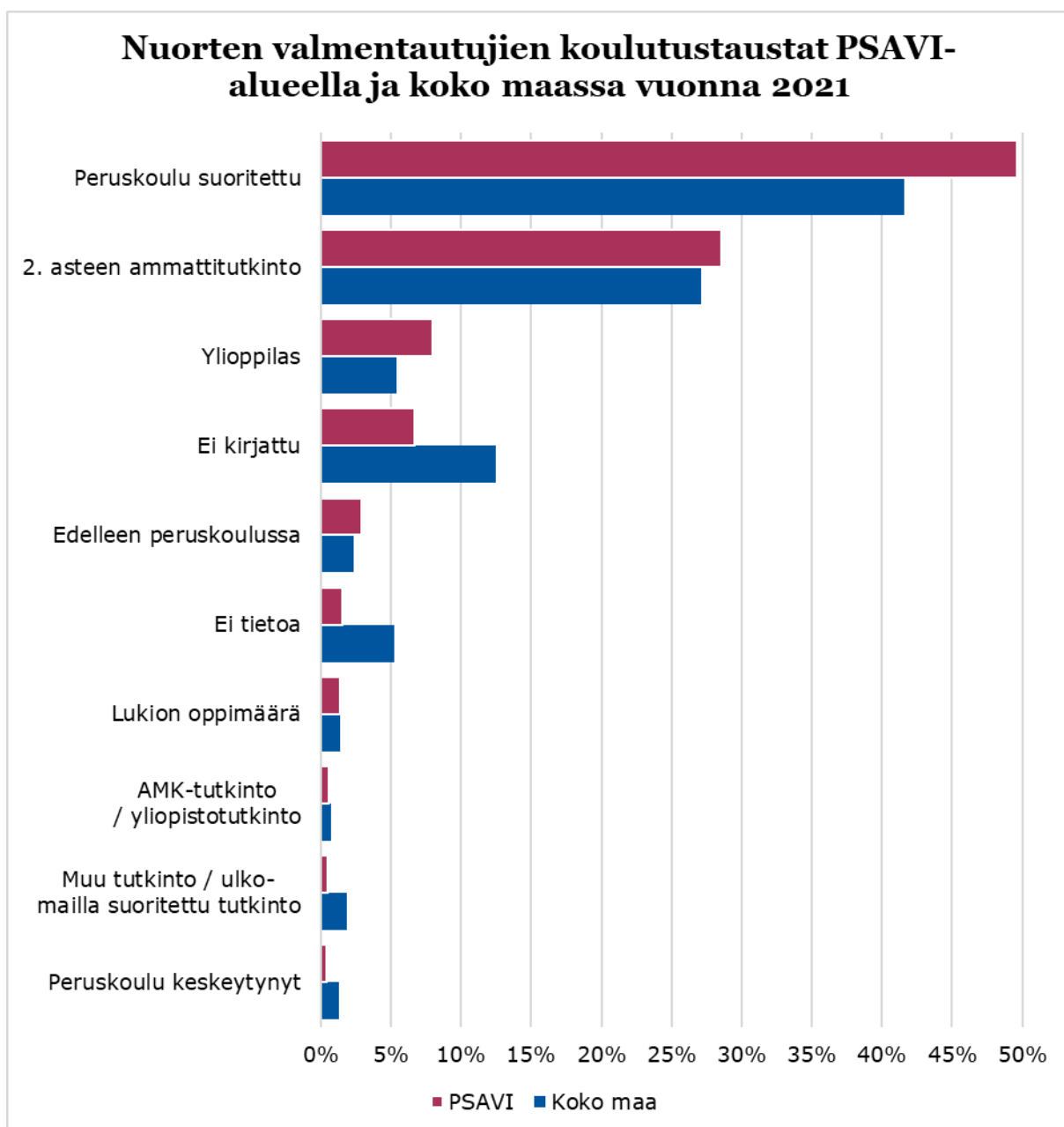
Vuonna 2021 eri ikäluokkien osuudet kaikista toimintaan osallistuneista nuorista eivät juuri muuttuneet edellisvuodesta (Kuvio 23.). Toimintaan osallistuneista 70 % oli iältään 17–24-vuotiaita. Viimeisen kuuden vuoden aikana 21–24-vuotiaiden osuus on hieman laskenut ja vastaavasti alle 20-vuotiaiden osuus hieman noussut. Tasaisimpana on pysynyt 25–28-vuotiaiden osuudet.

Kuvio 23. Nuorten työpajatoimintaan osallistuneiden nuorten osuus ikäryhmittäin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2016–2021.

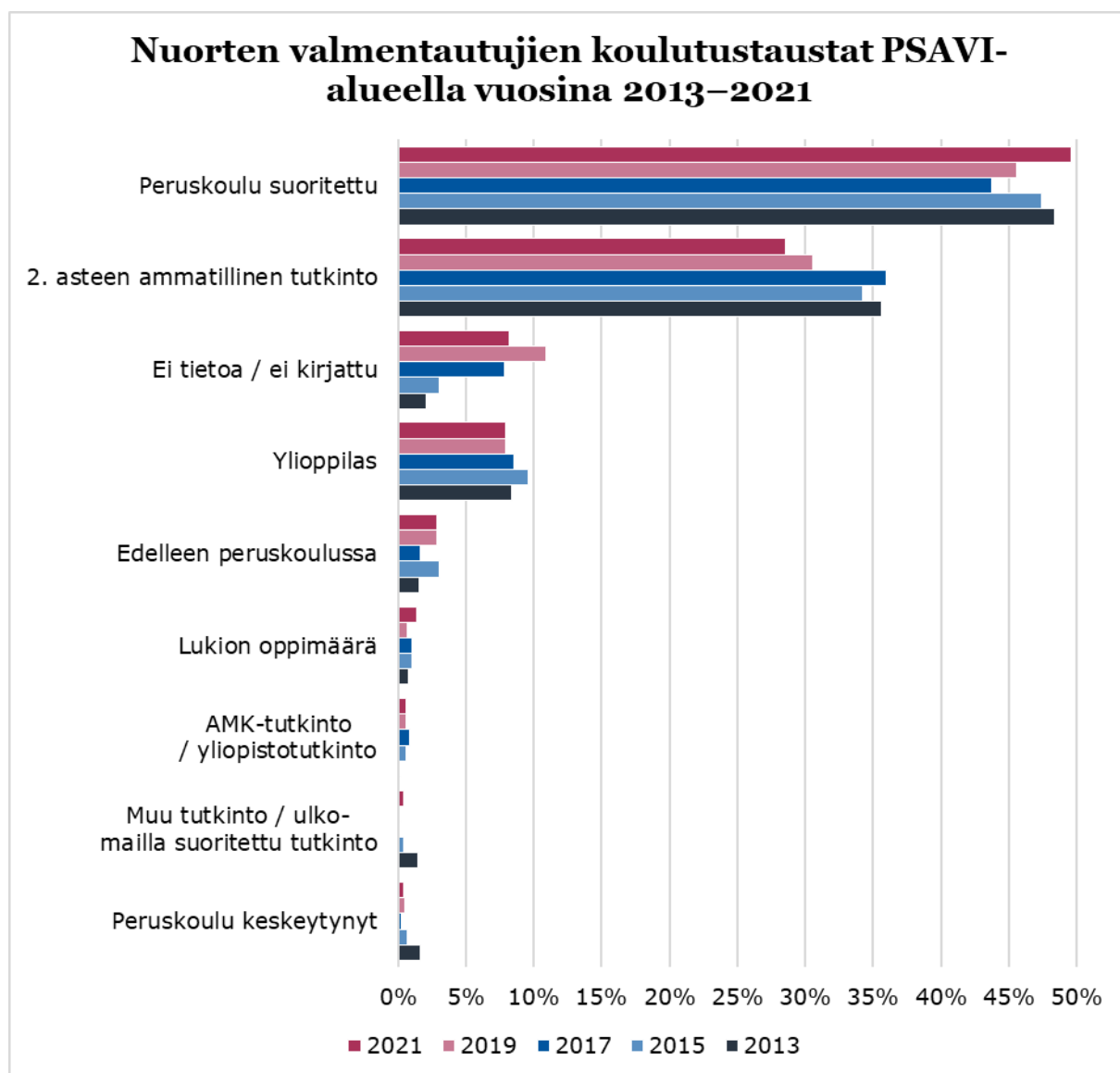
Vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajojen nuorista valmentautujista puolella ylin suoritettu tutkinto oli peruskoulu (Kuvio 24.). Valmentautujien koulutustaustat poikkesivat koko maan osuuksista peruskoulun ja ylioppilastutkinnon suorittaneiden valmentautujien osuuksissa. Pohjois-Suomena aluehallintoviraston alueella oli muuta maata vähemmän valmentautujia, joiden koulutustaustaa ei tiedetty tai ei oltu kirjattu. Muutokset edellisvuoteen olivat vähäisiä.

Kuvio 24. Nuorten valmentautujien koulutustaustojen (ylin suoritettu tutkinto) osuudet Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

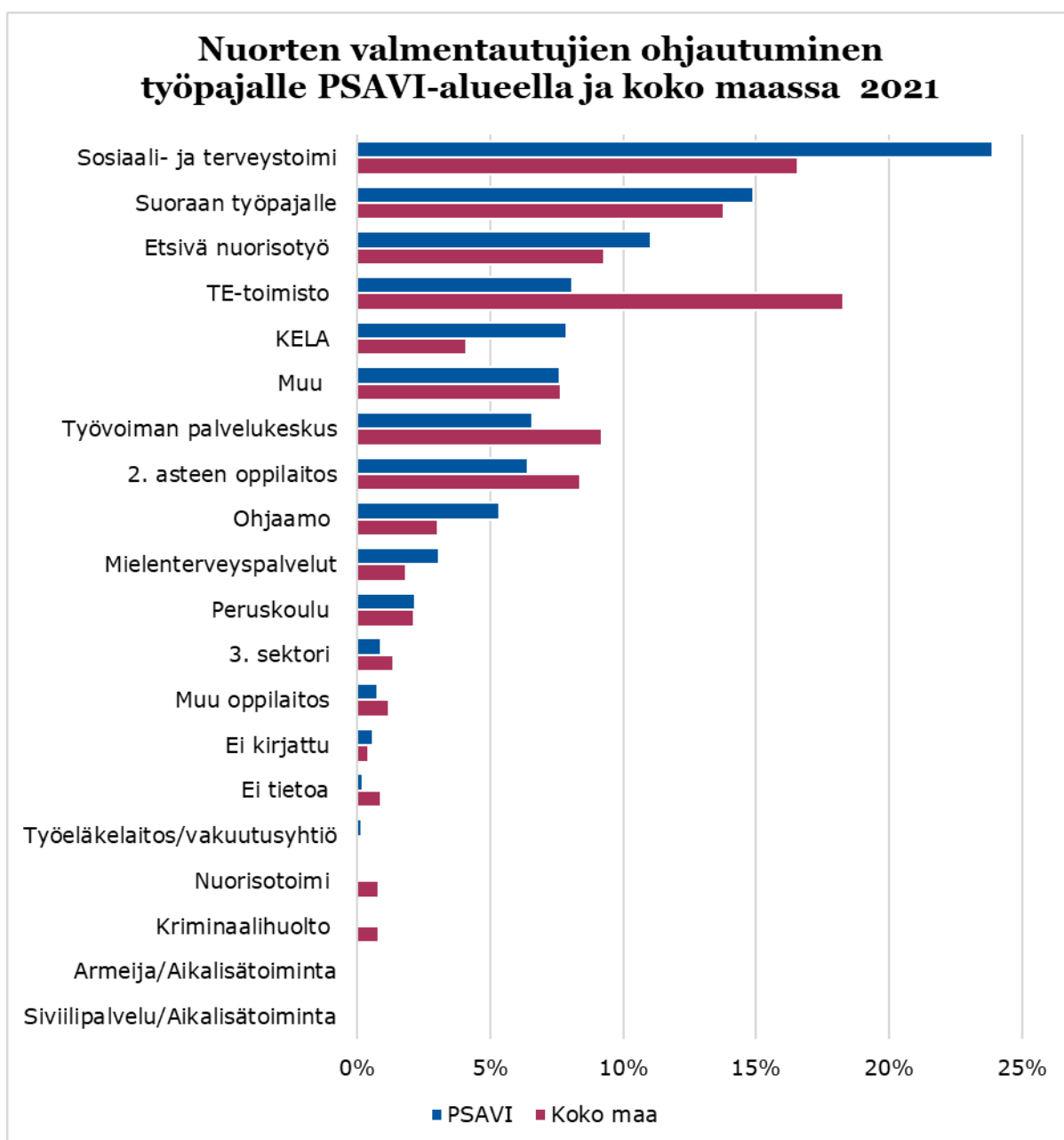
Pidemmällä aikavälillä valmentautujien koulutustaustoissa on tapahtunut pientä vuosittaista vaihtelua (Kuvio 25.). Ainoa selvä muutos vuosien 2013–2021 välillä on toisen asteen ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuuden laskeminen seitsemällä prosenttiyksiköllä. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella oli vuonna 2021 muuta maata vähemmän valmentautujia, joiden koulutustaustaa ei tiedetty tai ei oltu kirjattu. Niiden osuus on kuitenkin noussut alueella viimeisen kymmenen vuoden aikana kuutisen prosenttiyksikköä.

Kuvio 25. Nuorten valmentautujien koulutustaustojen (ylin suoritettu tutkinto) osuudet Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2013–2021. Osuudet alueen kaikista nuorista valmentautujista.

Yleisimmin nuoret ohjautuivat Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella työpajalle sosiaali- ja terveystoimen kautta (Kuvio 26.). Sen kautta ohjautui lähes joka neljäs nuori, kun koko maassa luku oli 17 %. Myös etsivän nuorisotyön, Kelan ja Ohjaamon kautta mukaan tuleminen oli yleisempää Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kuin koko maassa. Sen sijaan TE-toimiston kautta tuli huomattavasti vähemmän valmentautujia koko maahan verrattuna. Myös työvoiman palvelukeskuksen ja toisen asteen oppilaitosten kautta tuli vähemmän valmentautujia kuin koko maassa.

Kuvio 26. Nuorten valmentautujien ohjautuminen työpajalle Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.⁶

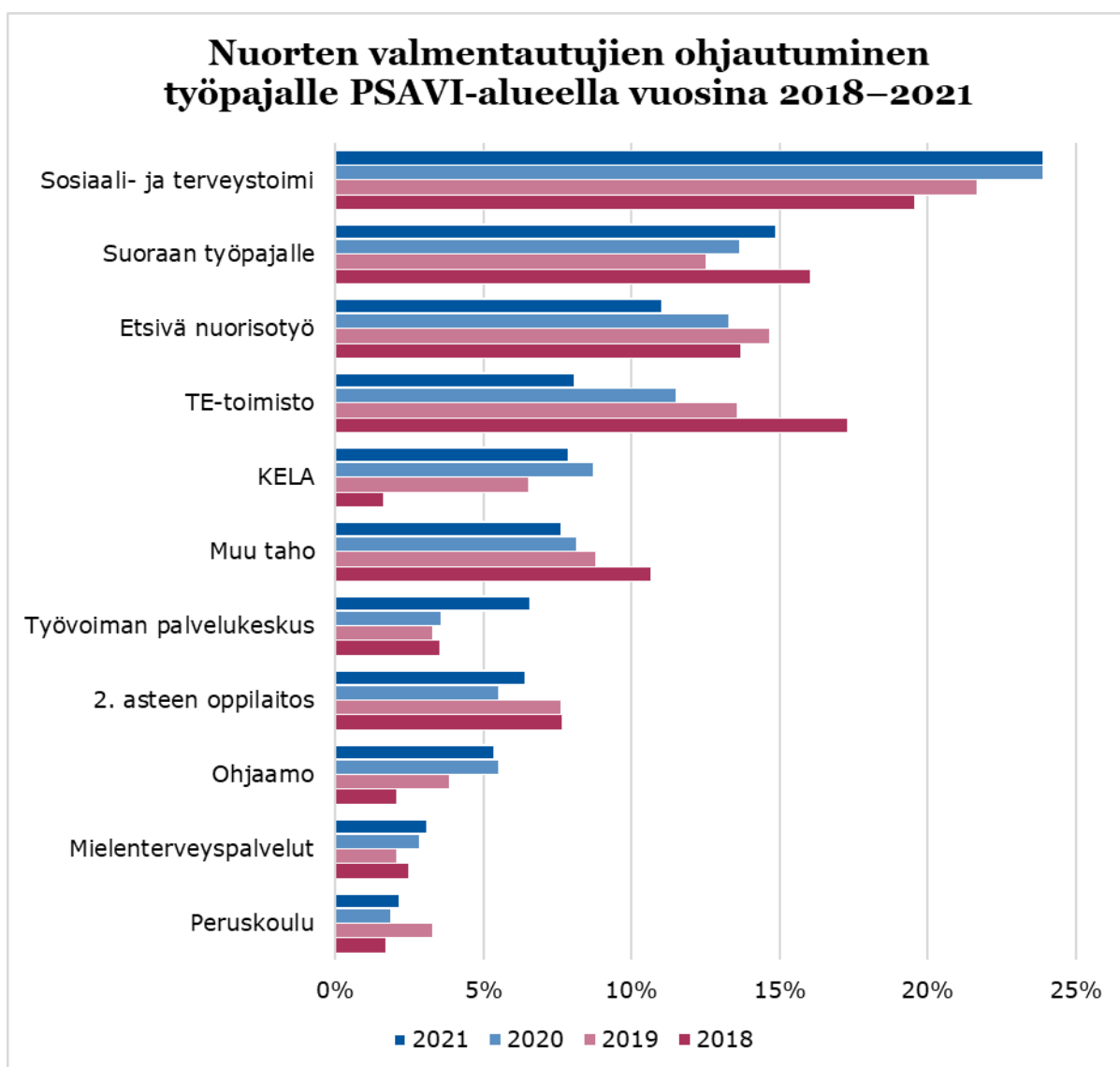

⁶ Osuudet alueen kaikista nuorista valmentautujista.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella nuorten valmentautujien ohjautumisessa työpajalle on jonkin verran vuosittaista vaihtelua (Kuvio 27.). Sosiaali- ja terveystoimen kautta ohjautuvien osuus on ollut kasvussa viime vuodet, mutta vuonna 2021 kasvu pysähtyi. Suoraan työpajalle tulevien osuus on myös ollut kasvussa ollen liki 15 %. Osuus ei kuitenkaan yllä vuoden 2017 tasolle, jolloin lähes joka viides tuli suoraan pajalle. Etsivän nuorisotyön kautta ohjautuvien osuus on laskussa, mikä selittyneen koronalla. Se on vaikuttanut myös toisen asteen oppilaitosten kautta tapahtuvaan ohjautumiseen. Suurin muutos viimeisen neljän vuoden aikana on tapahtunut TE-toimiston kautta ohjautumisessa. Tähän ovat voineet vaikuttaa palvelurakenteiden muutokset kuten työllisyyden kuntakokeilu.

Kuvio 27. Nuorten valmentautujien ohjautuminen työpajalle Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2021 (kuviosta jätetty pois palvelut, joiden kautta pajalle ohjautui < 1 % nuorista⁷).

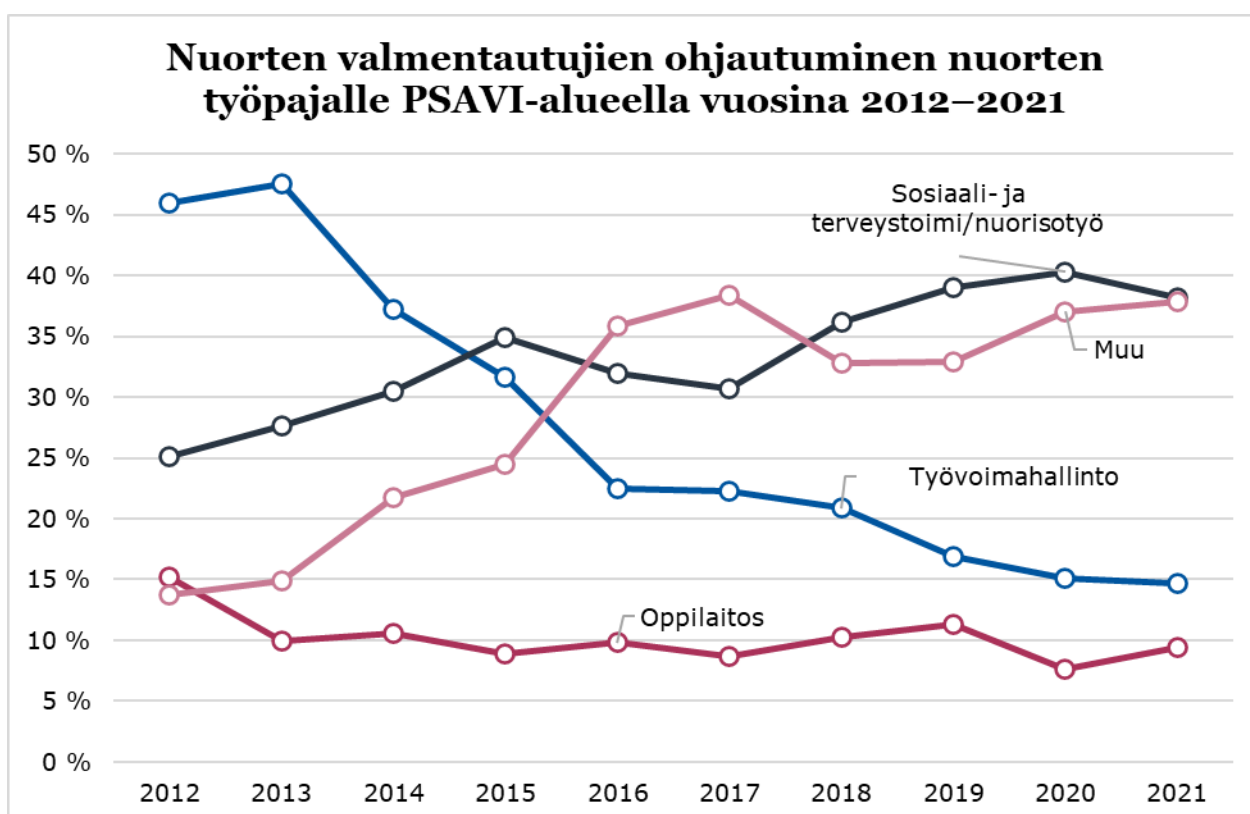

⁷ siviilipalvelu, työeläkelaitos tai vakuutusyhtiö, ei kirjattu, kriminaalihuolto, armeija/ Aikalisä-toiminta, 3. sektori, muu oppilaitos, ei kirjattu ja muu nuorisotoimi.

Kymmenen vuoden tarkastelujaksolla vaihtelun nuorten valmentautujien ohjautumisessa työpajalle huomaa selvemmin (Kuvio 28.). Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ohjautuminen työvoimahallinnon kautta on laskenut voimakkaasti. Kuvaan yhdistettyjen sosiaali- ja terveystoimen sekä nuorisotyön kautta ohjautuminen on kasvanut vuoteen 2020 asti parin vuoden pientä aaltoilua lukuun ottamatta, mutta laski vuonna 2021 hieman. Pääsyy tähän on etsivä nuorisotyön kautta vähentynyt ohjautuminen koronan takia. Oppilaitosten kautta ohjautuminen on pysynyt melko tasaisena kymmenen prosentin molemmin puolin vuodesta 2013 lähtien.

Luokkaan muu tässä kuviossa on laskettu siviilipalvelu / Aikalisätoiminta, armeija / Aikalisätoiminta, kriminaalihuolto, työeläkelaitos tai vakuutusyhtiö, ei tietoa, ei kirjattu, 3. sektori, Ohjaamo, muu, Kela ja suoraan työpajalle. Näiden osuus nousi voimakkaasti aina vuoteen 2017 saakka, jonka jälkeen on ollut pientä laskua ja jälleen nousua viimeiset kaksi vuotta. Luokan vaihteluun ovat vaikuttaneet eniten muutokset suoraan pajalle tulevien sekä Kelan ja jonkin muun tahon kautta ohjautuvien nuorten määrissä.

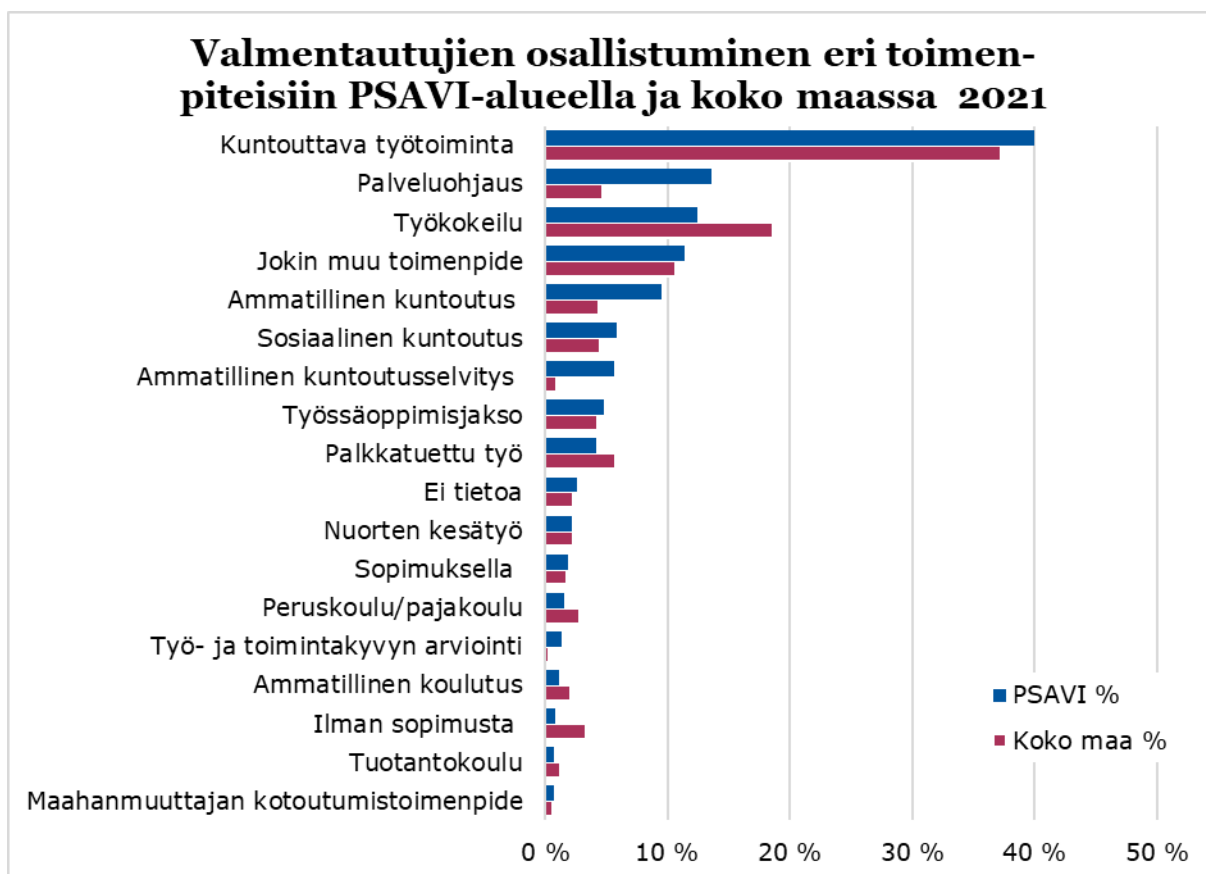
Kuvio 28. Nuorten valmentautujien ohjautuminen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoille vuosina 2012–2021.

5.1. Nuoret valmentautujat työpajalla

Pajajakson aikana valmentautujat voivat olla toiminnassa mukana monessa eri toimenpiteessä ja eri pajoilla on tarjolla erilaisia kokonaisuuksia toimenpiteistä. Yksi nuori voi osallistua useampaan toimenpiteeseen joten toimenpiteiden kokonaismäärä on enemmän kuin osallistuneiden nuorten määrä. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021 selvästi yleisin toimenpide oli kuntouttava työtoiminta, johon osallistui 40 % kaikista valmentautujista (Kuvio 29.). Yli kymmenen prosenttia osallistui palveluohjaukseen ja työkokeiluun. Koko maan lukuihin verrattuna suurin ero oli palveluohjauksessa, johon osallistuvien osuus oli Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kolme kertaa suurempi. Myös ammatillista kuntoutusselvitystä sekä ammatillista kuntoutusta käytettiin enemmän. Työkokeiluun ja palkkatuettuun työhön sen sijaan osallistuttiin alueella muuta maata vähemmän. Kuviosta 29 on jätetty pois kaikki toimenpiteet, joiden määrä on alle yhden prosenttiyksikön verran koko tarjonnasta⁸.

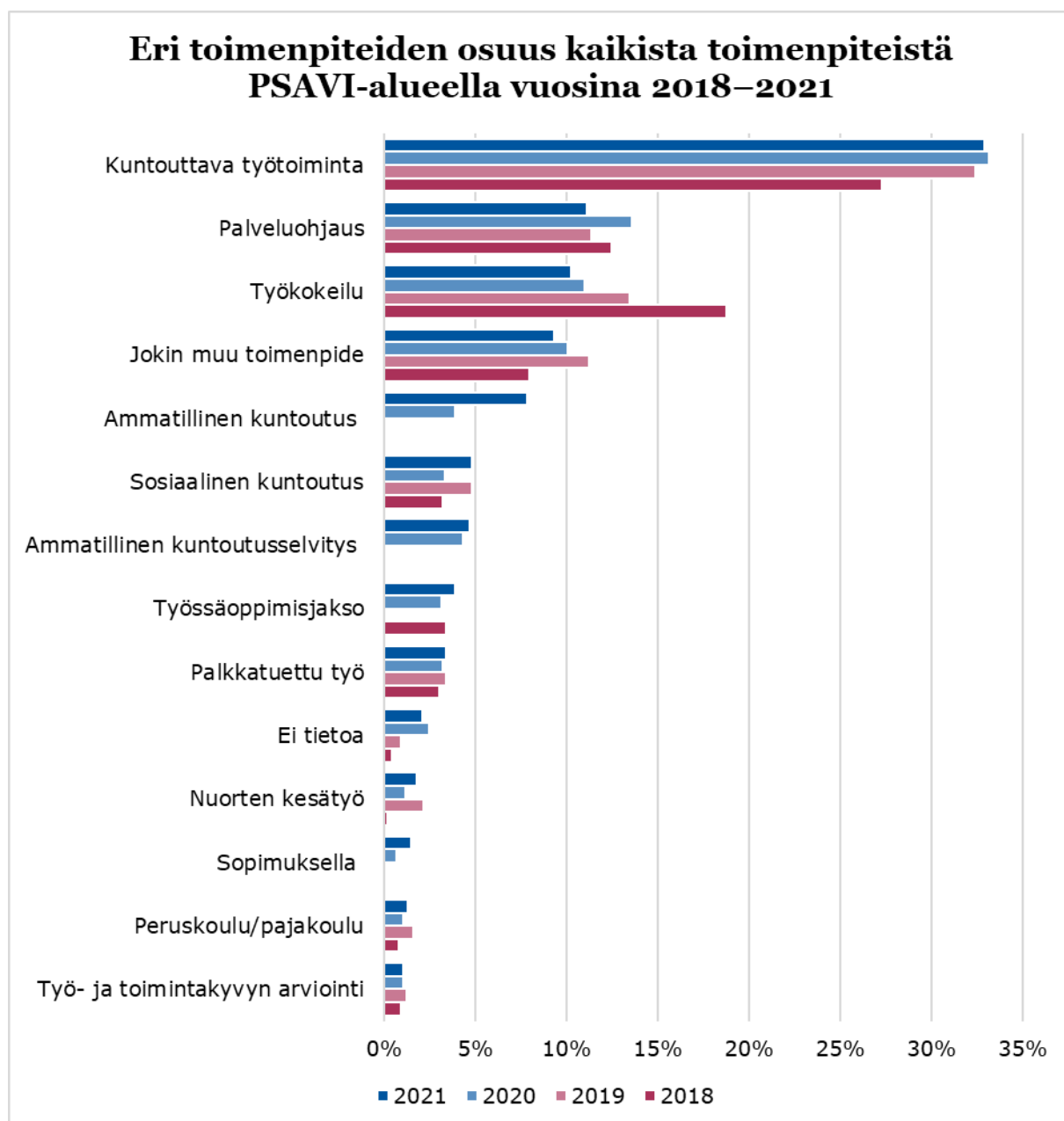
Kuvio 29. Nuorten valmentautujien osallistuminen eri toimenpiteisiin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021. Toimenpiteet on suhteutettu osallistuneiden nuorten määrään.

⁸ Näitä ovat kehitysvammaisten päivätoiminta, kuntoutustarveselvitys, vajaakuntoisten työhönvalmennus, mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennus, lukio, vajaakuntoisten ammatillinen koulutus, ammattierityisopetus, siviilipalvelus, työvoimakoulutus, oppisopimus tai tuettu oppisopimus, sosiaalitoimen ennaltaehkäisevä tukitoimi ja tuotantokoulu, ammatillinen kuntoutuskurssi ja Kelan työhönvalmennus.

Toimenpiteiden osuuksia on verrattu vuodesta 2018 vuoteen 2021 (Kuvio 30.). Kunkin toimenpiteen käyntimäärä on suhteutettu yhteenlaskettujen toimenpiteiden määrään. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kolmasosa toimenpiteistä oli kuntouttavaa työtoimintaa vuonna 2021. Luku on pysytellyt samana viimeiset kolme vuotta. Palveluohjauksen osuus on reilussa kymmenessä prosentissa. Kolmanneksi yleisin toimenpide on työkokeilu, jonka osuus on laskenut selvästi. Vuonna 2017 sen osuus oli 22 % kun vuonna 2021 enää 10 %

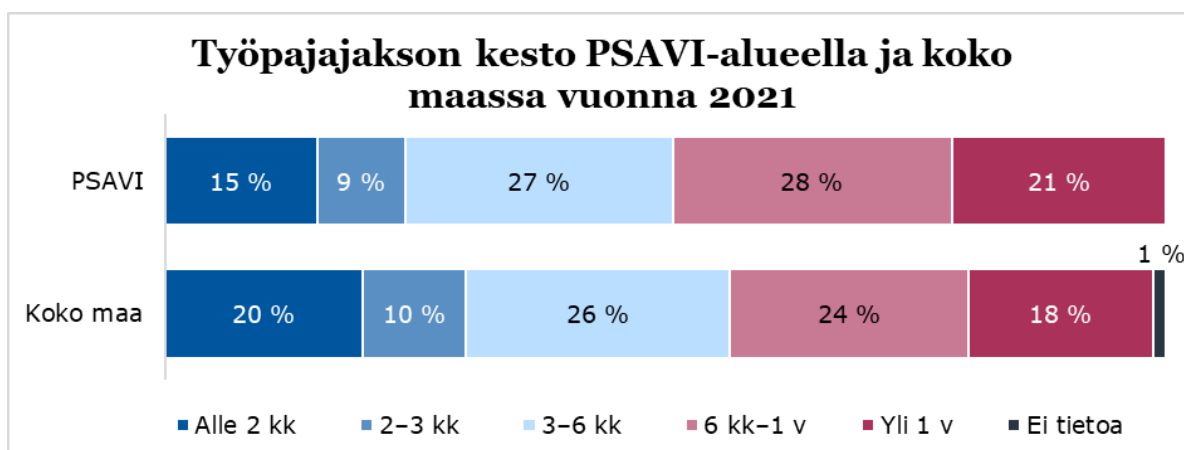
Kuvio 30. Eri toimenpiteiden osuus kaikista toimenpiteistä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2021.⁹

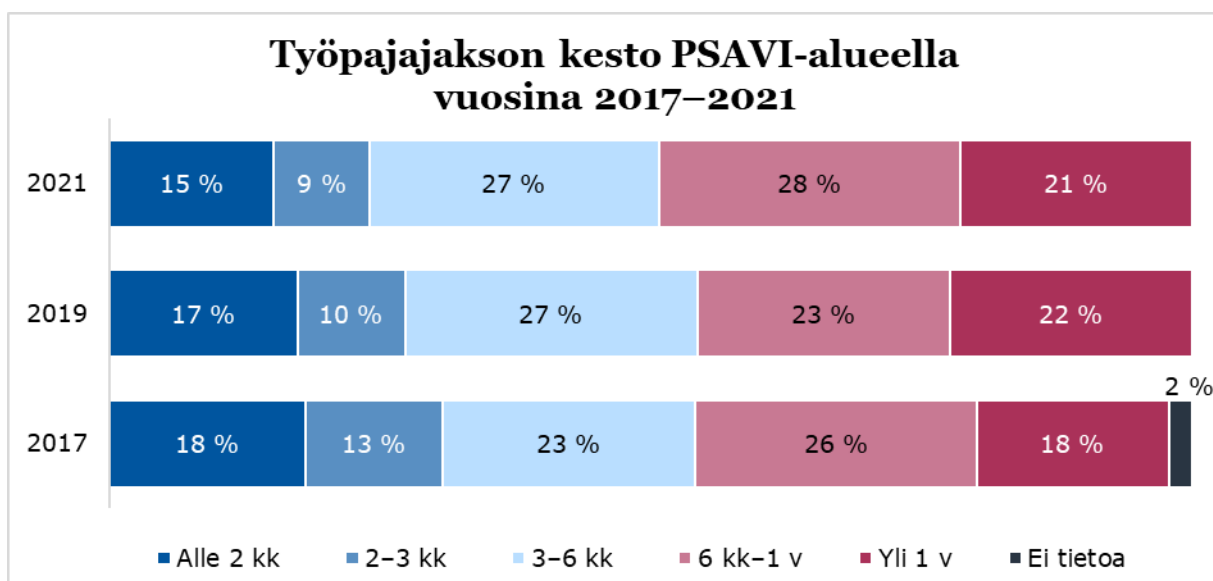
⁹ Osuudet on suhteutettu kaikkien toimenpiteiden määrään. Kuvaajasta on poistettu toimenpiteet, joiden osuus oli yksittäisenä alle yhden prosenttiyksikön verran.

Työpajajakson kesto riippuu valmentautujan yksilöllisistä tarpeista. Jakson pituus vaihtelee hyvin lyhyistä käynneistä yli vuoden kestäviin (Kuvio 31). Nuorten valmentautujien vuoden 2021 pajajaksojen kestot eivät eroa suuresti koko maan luvuista. Alle kahden kuukauden valmennusjaksoja oli Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella viisi prosenttiyksikköä vähemmän. Puolesta vuodesta vuoteen ja yli vuoden mittaisten jaksojen osuus oli hieman muuta maata suurempi. Viimeisen viiden vuoden aikana lyhyimpien eli alle kahdesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen kestävien pajajaksojen osuus on laskenut seitsemän prosenttiyksikköä (Kuvio 32.). Vastaavasti kolmesta kuuteen kuukauteen ja kuudesta kuukaudesta vuoteen kestävien jaksojen osuus noussut. Yli vuoden kestävässä jaksoissa on hienoista nousua myös. Osuudet on laskettu kaikista alueen nuorten valmentautujien pajajaksoista.

Kuvio 31. Nuorten valmentautujien työpajajakson kestot Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

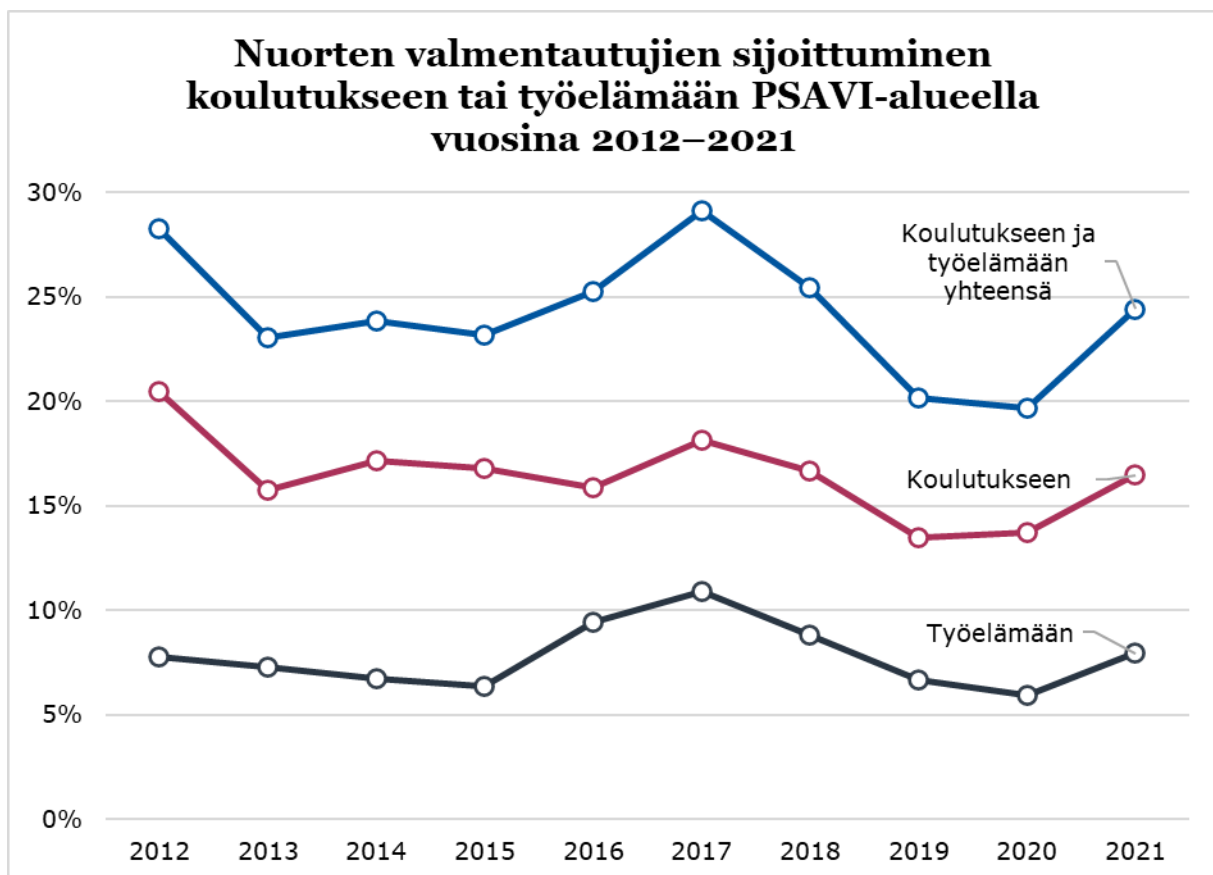
Kuvio 32. Nuorten valmentautujien työpajajakson kestot Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2017–2021.

5.2. Valmentautujien sijoittuminen pajajakson jälkeen

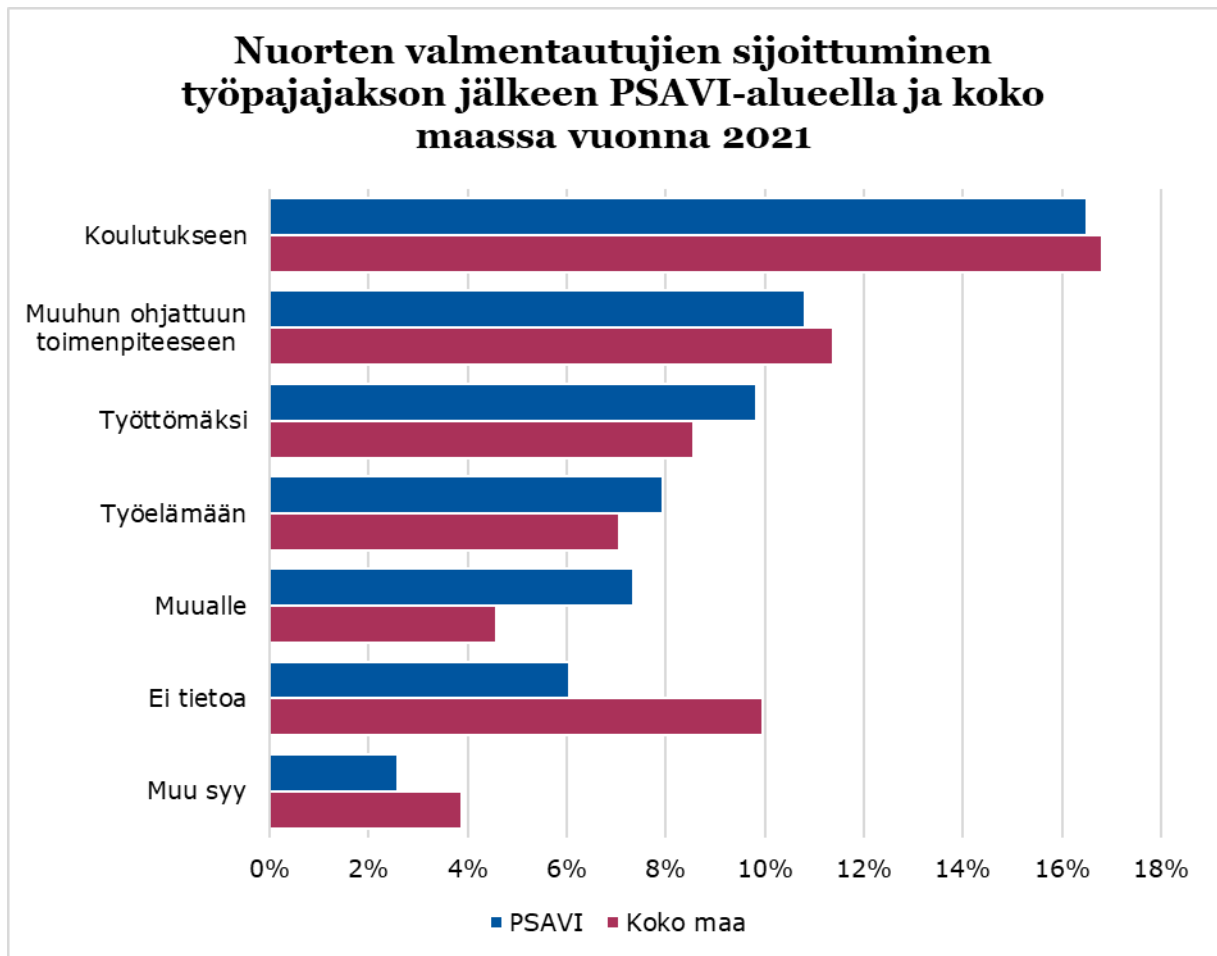
Nuorten työpajatoiminnan tehtävänä on valmennuksen avulla parantaa nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa koulutus loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai muuhun tarvitsemaansa palveluun (Nuorisolaki 1285/2016: 4 luku 13 §). Sekä koulutukseen että työelämään sijoittuneiden nuorten työpajavalmentautujien määrä lähti laskuun vuonna 2018 (Kuvio 33.). Osuus on vuodessa noussut lähes viisi prosenttiyksikköä niin, että vuonna 2021 lähes joka neljäs nuori sijoittui joko työelämään tai koulutukseen pajajakson jälkeen. Koronalla ei näyttäisi olleen vaikutusta tilanteeseen, sillä lasku on taittunut ja lähtenyt nousuun koronasta huolimatta.

Kuvio 33. Koulutukseen ja työelämään sijoittuneiden osuus kaikista alle 29-vuotiaista valmentautujista Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2012–2021.

Sijoittumisessa pajajakson jälkeen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen ja koko maan väliset erot ovat pieniä (Kuvio 34.). Lähinnä luokkaan muualle sijoittuu muutama prosenttiyksikkö enemmän nuoria aluehallintovirasto alueella. Alueella on paremmin tiedossa nuorten sijoittuminen. Nuorista 39 % jatkoi edelleen työpajalla, mikä on viisi prosenttiyksikköä edellisvuotta pienempi osuus.

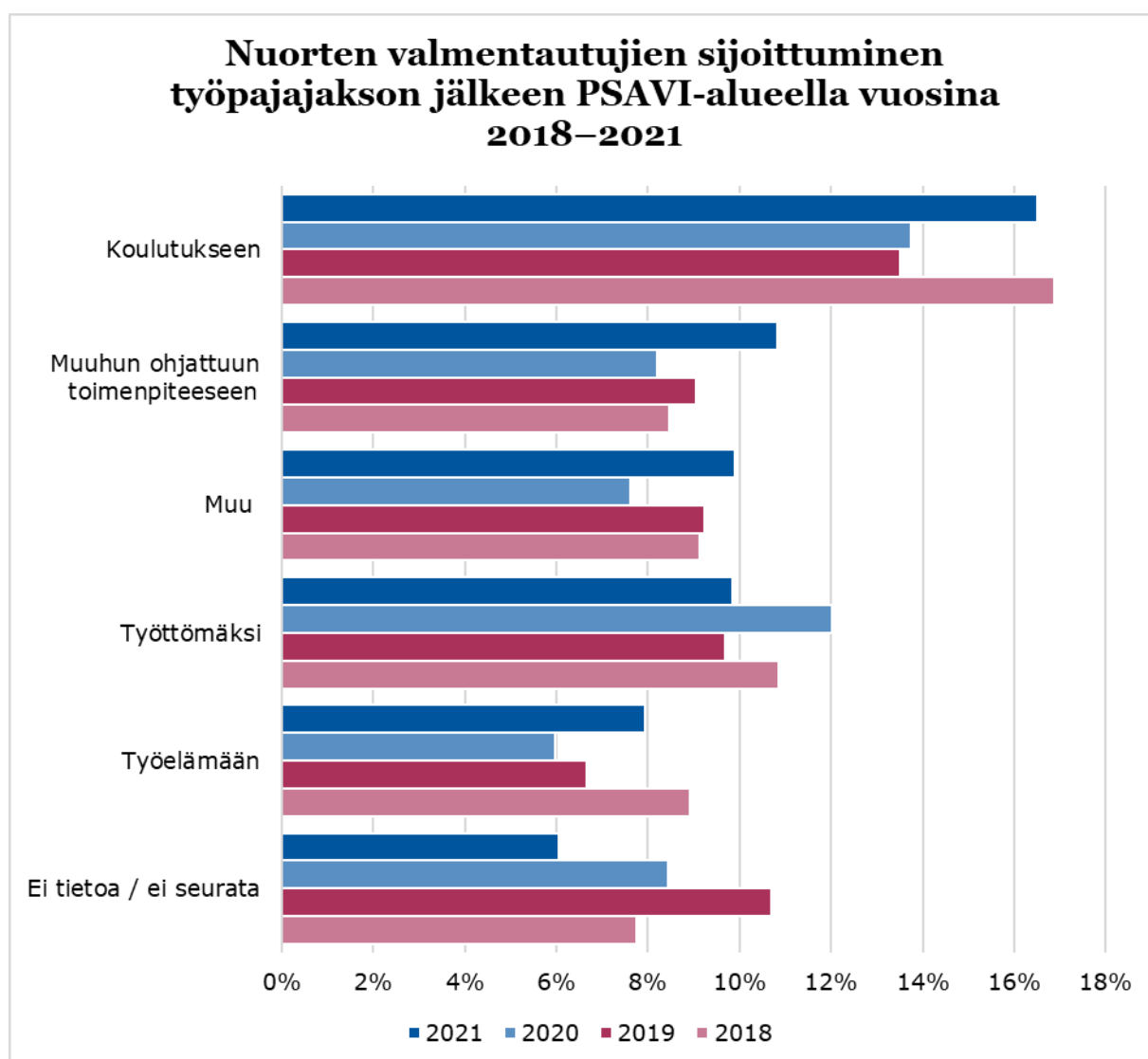
Kuvio 34. Nuorten valmentautujien sijoittuminen pajajakson jälkeen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.¹⁰

¹⁰ Osuudet alueen kaikista pajajakson aloittaneista nuorista valmentautujista.

Neljän vuoden tarkastelujaksolla nuorten sijoittumisessa pajajakson jälkeen on tapahtunut vain pientä vuosittaista vaihtelua (Kuvio 35.). Nuoret sijoittuvat yleisimmin koulutukseen. Muuhun ohjattuun toimenpiteeseen sijoittuneiden osuus on hieman kasvanut. Ilman sijoittumistietoa olleiden nuorten osuus on laskenut kahdessa vuodessa viisi prosenttiyksikköä. Vuoden lopussa edelleen työpajalla olleiden nuorten osuus on vuonna 2021 lähtenyt laskuun kolmen nousujohtaisen vuoden jälkeen.

Kuvio 35. Nuorten valmentautujien sijoittuminen työpajajakson jälkeen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2018–2021¹¹

¹¹ Osuudet alueen kaikista pajajakson aloittaneista nuorista valmentautujista. Aiempina vuosina nuorten valmentautujien sijoittumisen vertailussa olleet "Muutto toiselle paikkakunnalle" ja "Erotettu työpajalta tai keskeyttänyt työpajajakson" ja "Muualle" on laskettu mukaan kohtaan "Muu".

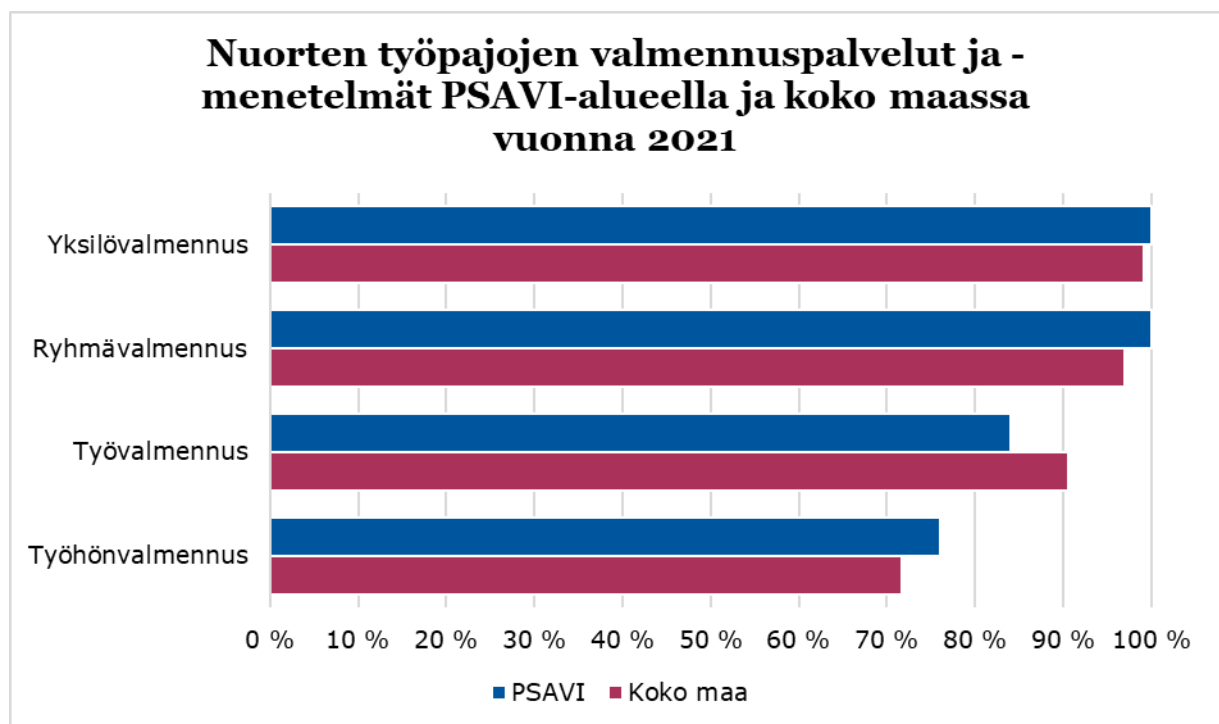

6. Toiminta nuorten työpajoilla

Nuorten työpajalla nuori valmentautuu tekemällä työtä tai työtoimintaa omien edellytystensä mukaan henkilökohtaiseen valmennussuunnitelmaan pohjautuen. Valmennuksen kautta edistetään nuoren elämännhallintataitoja, edistetään kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta sekä parannetaan nuoren valmiuksia koulutusta, työmarkkinoita tai muuta nuoren tarvitsemaa palvelua varten (Nuorisolaki 1285/2016: 4 luku 13 §).

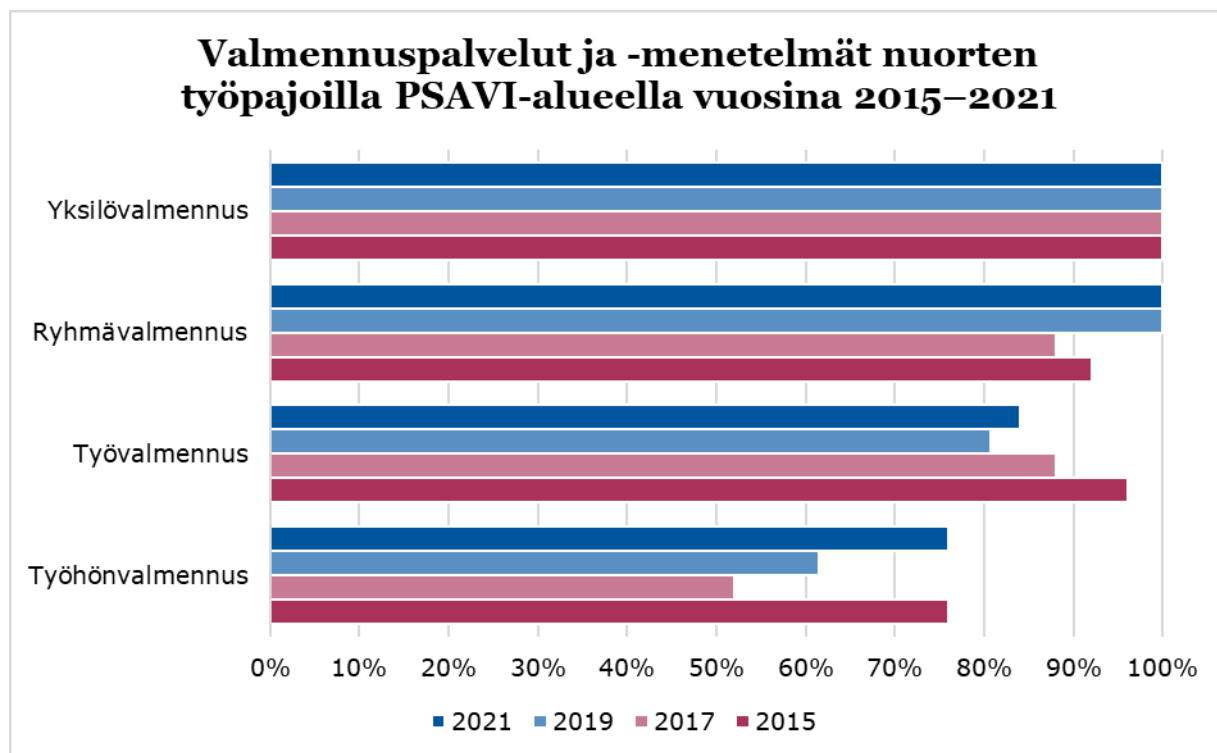
Vuonna 2021 kaikissa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoissa järjestettiin sekä yksilö- että ryhmävalmennusta (Kuvio 36.). Työvalmennusta järjestettiin hieman vähemmän kuin koko maassa. Työhönvalmennusta järjestettiin 16 prosenttiyksikköä edellisvuotta enemmän Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassakin osuus oli noussut.

Kuvio 36. Nuorten työpajojen valmennuspalvelut ja -menetelmät Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella nuorten työpajojen käytössä olevissa toimintamenetelmissä on tapahtunut pieniä muutoksia vuodesta 2015 (Kuvio 37.). Yksilövalmennusta on tarjottu kaikilla pajoilla kyseisenä aikana ja ryhmävalmennustakin vuodesta 2019 lähtien. Työvalmennusta tarjoavien pajojen osuus on laskenut. Työhönvalmennus on samalla tasolla vuosina 2015 ja 2017, mutta siinä välillä on ollut pari heikompa vuotta.

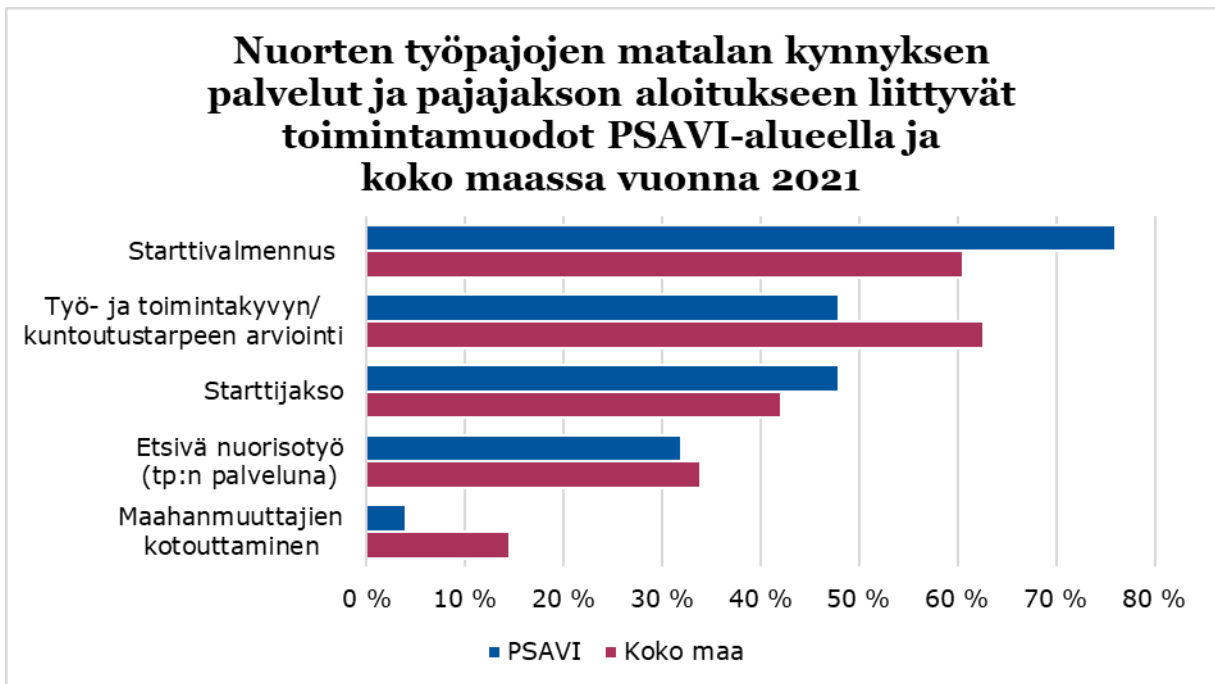
Kuvio 373. Nuorten työpajoilla käytetyt valmennuspalvelut ja -menetelmät Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2015–2021.¹²

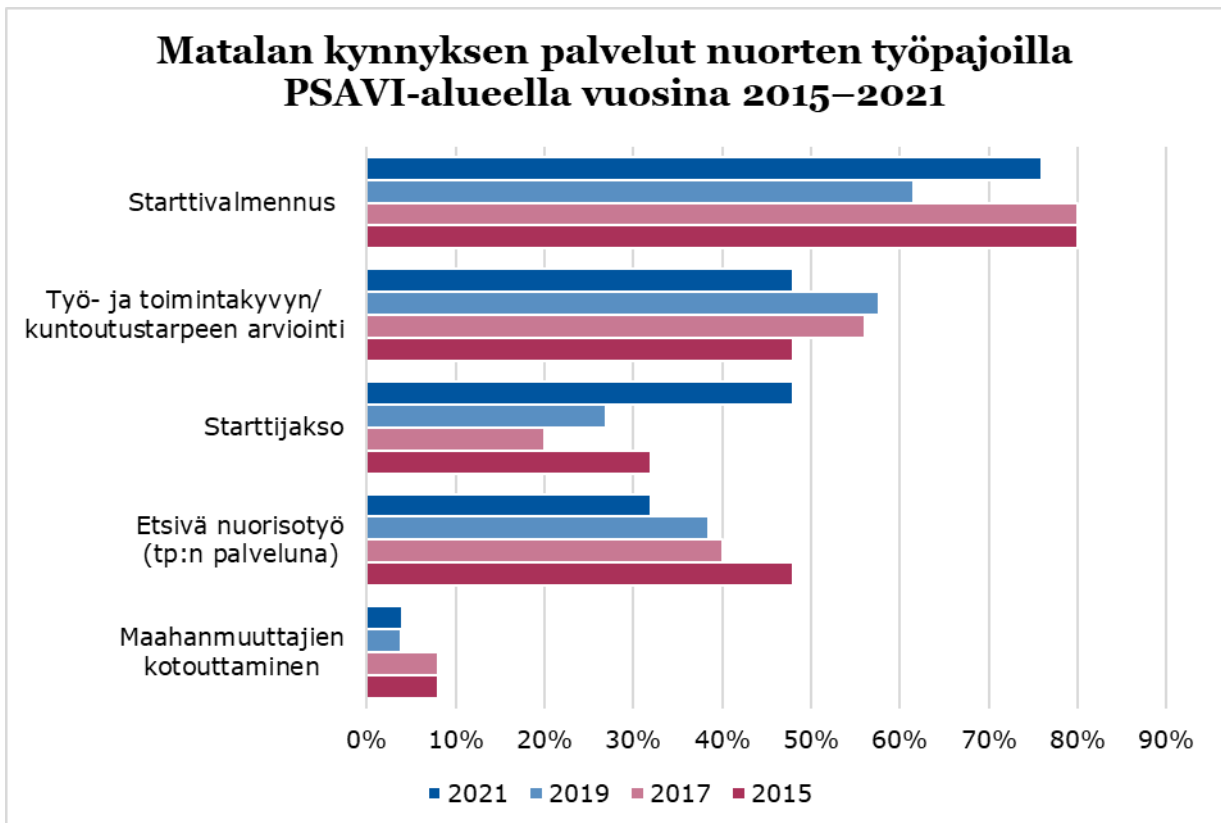
Kolme neljästä nuoresta valmentautujasta osallistuu työpajalla starttivalmennukseen (Kuvio 38.). Osuus on Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella suurempi kuin koko maassa. Starttivalmennuksen tarjoaminen pajoilla on pienen notkahduksen jälkeen lähentymässä taas 80 %, jossa se on ollut vuosina 2015 ja 2017 (Kuvio 39.). Sen sijaan työ- ja toimintakyvyn tai kuntoutustarpeen arviointia tehtiin muuta maata vähemmän. Sitä tekevien pajojen osuus on kääntynyt laskuun. Starttijakson tarjoaminen on kasvussa. Vuonna 2021 se oli lähes puolella pajoista käytössä, kun vuonna 2019 noin joka neljännellä pajalla. Etsivä nuorisotyön palveluja tarjoavien pajojen osuus on laskenut jo pidempään. Maahanmuuttajien kotouttamista on Pohjois-Suomen alueella selvästi vähemmän muuhun maahan verrattuna.

¹² Kuvaajasta jätetty pois kategoria *kuntouttava valmennus*, koska sen katsottiin olevan toimenpide vuoden 2020 kyselyssä, eikä sitä kysytty palvelujen kohdalla.

Kuvio 38. Nuorten työpajojen matalan kynnyksen palvelut ja pajajakson aloitukseen liittyvät toimintamuodot Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

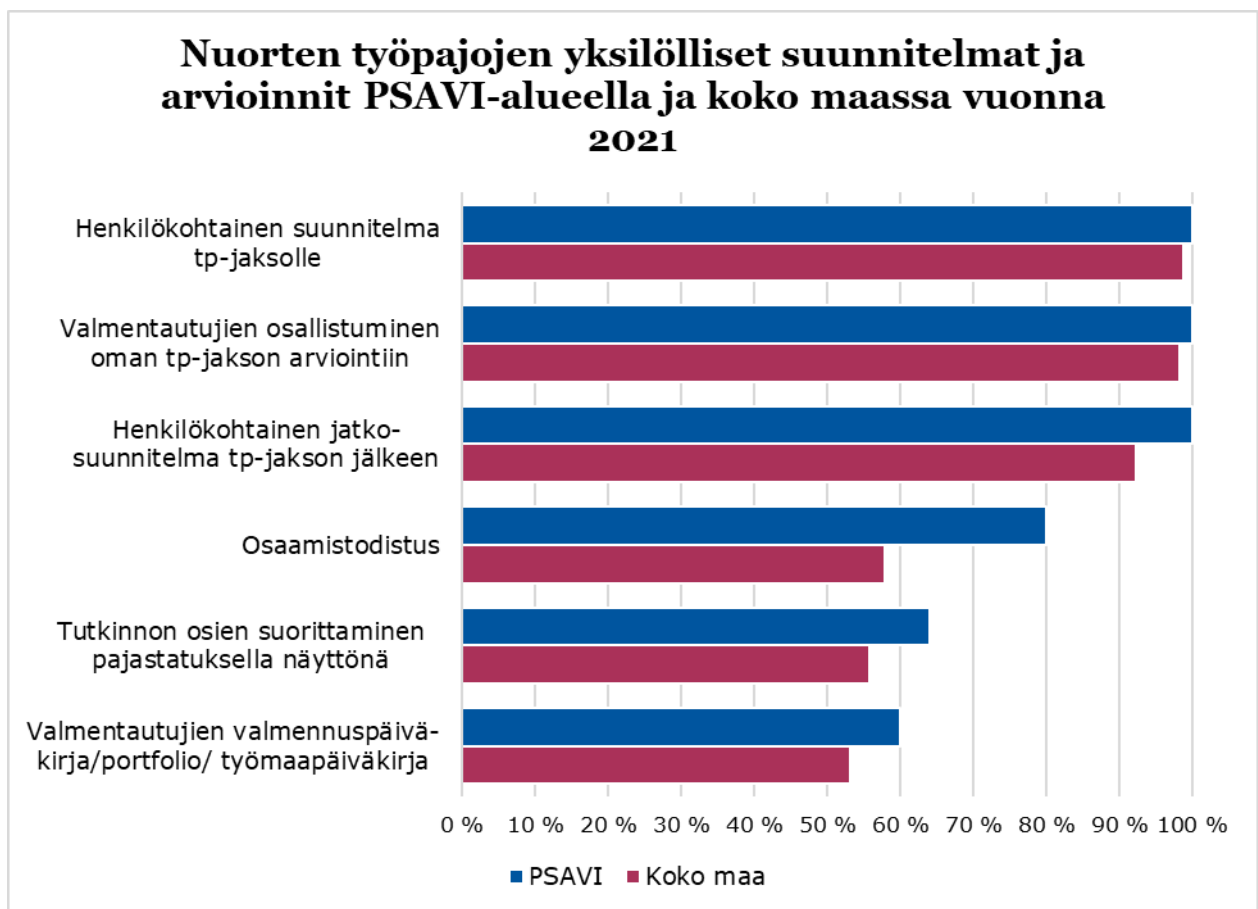

Kuvio 394. Nuorten työpajoilla käytetyt matalan kynnyksen palvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2015–2021.

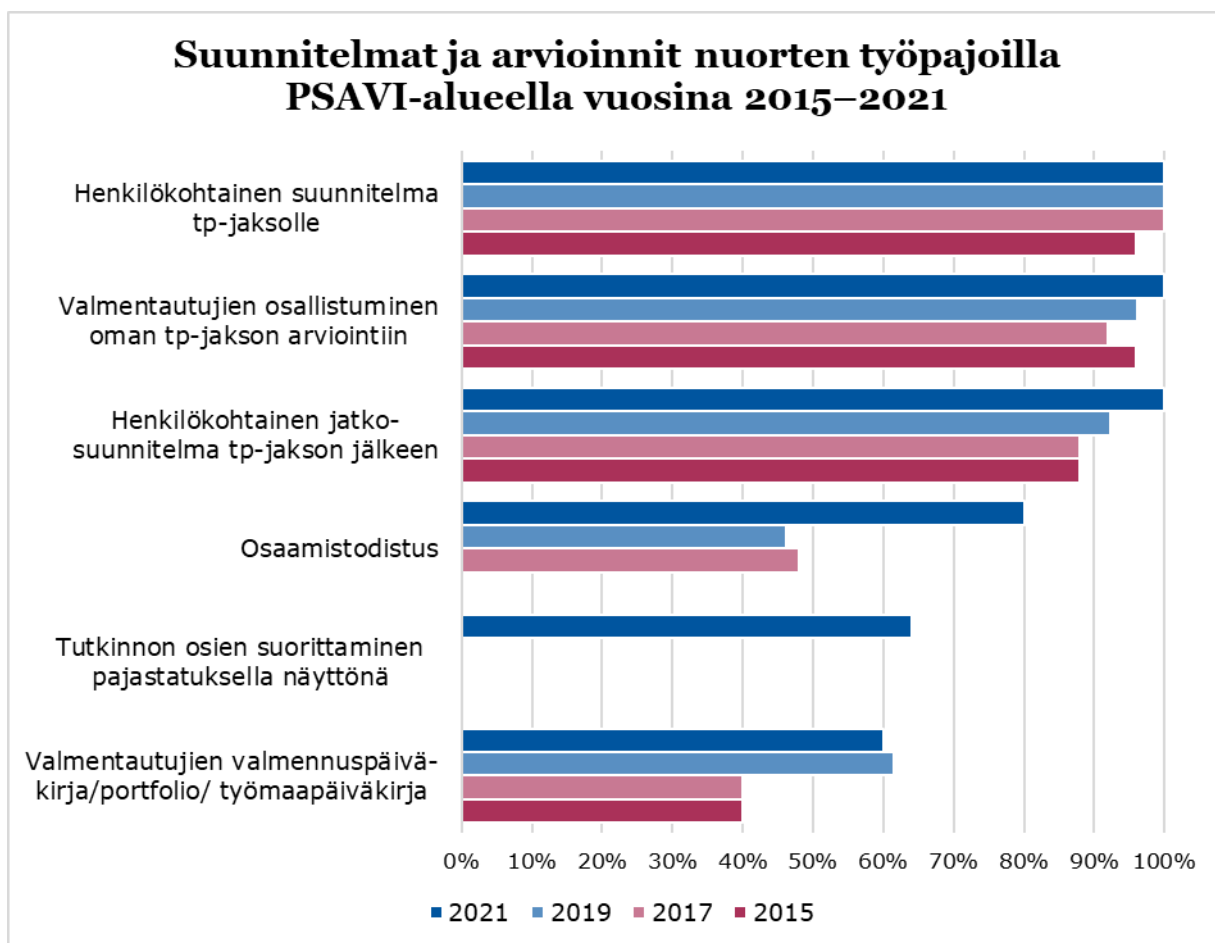
Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella erilaiset yksilölliset suunnitelmat ja arvioinnit olivat käytössä yleisemmin kuin koko maassa keskimäärin (Kuvio 40.). Kaikki nuorten työpajat Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella tekivät nuorille henkilökohtaisen suunnitelman sekä työpajajaksole että sen jälkeen. Kaikilla pajoilla valmentautujat osallistuivat lisäksi työpajajakson arviointiin. Koko maan tasolla näissä jäätin hieman alle 100 prosentin. Osaamistodistuksia käytti alueella 80 % pajoista, mikä on reilut 20 prosenttiyksikköä enemmän kuin maassa keskimäärin.

Kuvio 405. Nuorten työpajojen yksilölliset suunnitelmat ja arvioinnit Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

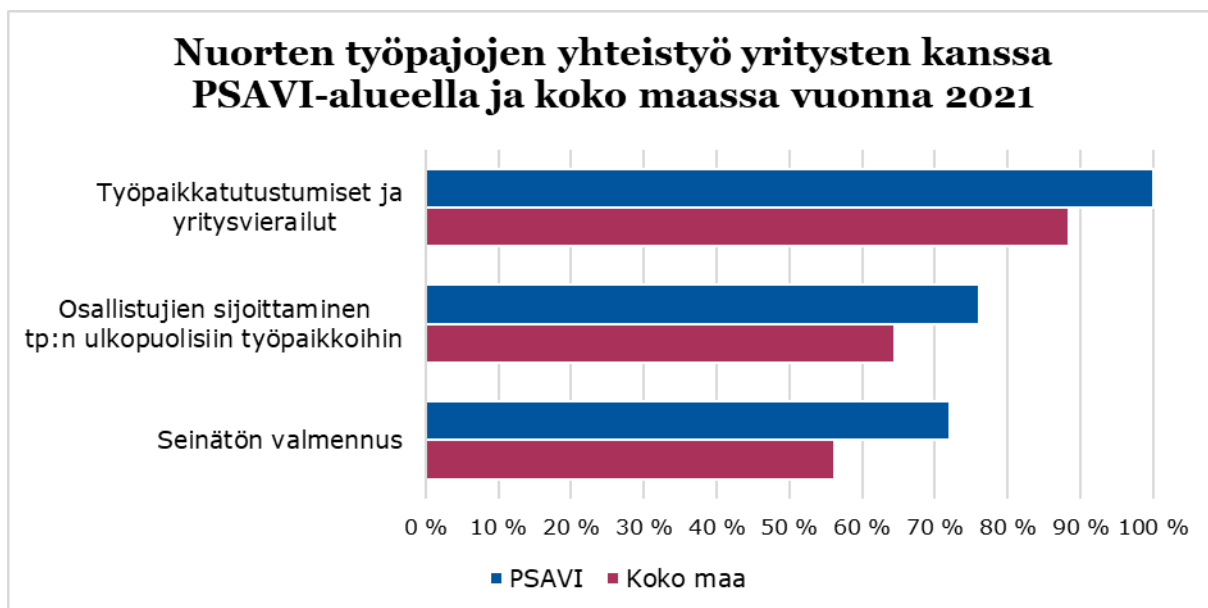
Henkilökohtainen pajajaksosuunnitelma on ollut käytössä kaikilla alueen pajoilla jo useamman vuoden (Kuvio 41.). Valmentautujat ovat jo useamman vuoden ajan osallistuneet oman pajajakson arviointiin melkein kaikilla pajoilla. Henkilökohtaisten jatkosuunnitelmien teko on yleistynyt vuosi vuodelta. Osaamistodistusten käyttö on yleistynyt harppauksittain parina viime vuonna. Valmentautujien valmennuspäiväkirjan tai vastaavan käyttö on pysytellyt viime vuodet 60 prosentissa. Uutena pajoille on tullut tutkinnon osien suorittaminen pajalla näyttönä ja tämä on mahdollista kahdella kolmasosalla pajoista.

Kuvio 41. Nuorten työpajoilla käytetyt suunnitelmat ja arvioinnit Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2015–2021.

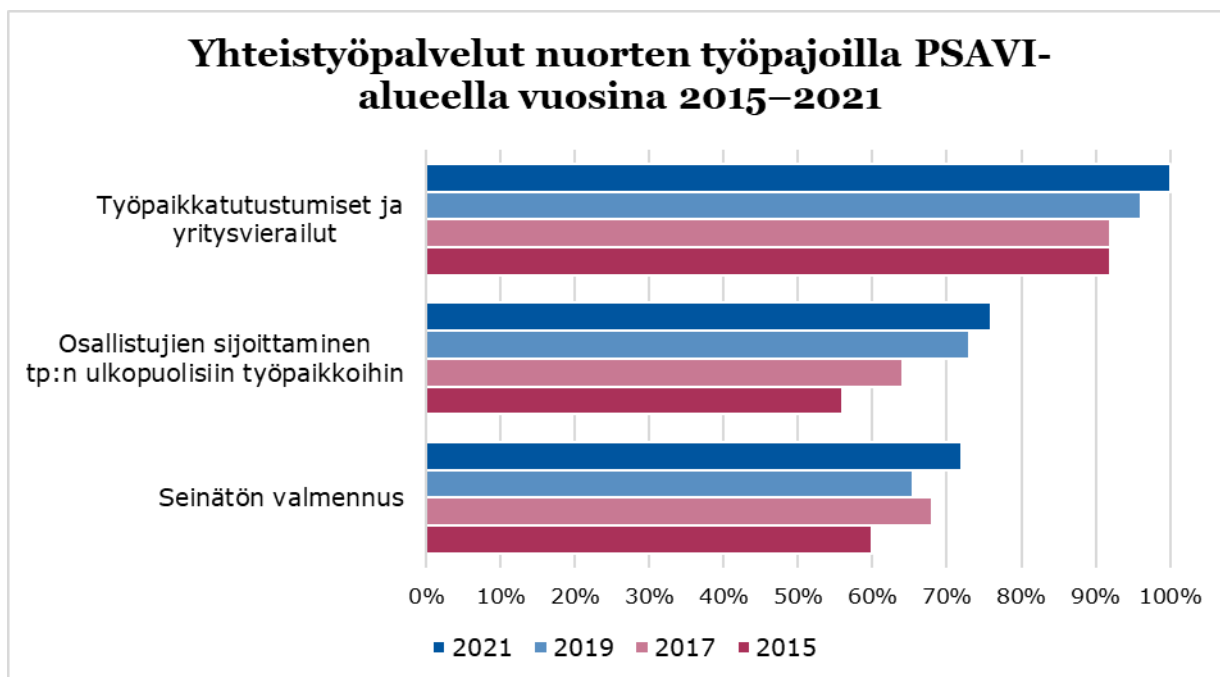

Nuorten työpajojen yhteistyö yritysten kanssa oli yleisempää Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kuin koko maassa kesimäärin (Kuvio 42.). Kaikki työpajojen nuoret valmentautujat pääsivät tutustumaan työpaikkoihin ja tekemään yritysvierailuja Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella. Ylipäänsä yhteistyöpalvelujen tarjonta on parantunut pajoilla vuodesta 2015 (Kuvio 43). Seinätön valmennus koki notkahduksen vuonna 2020 lähes 50 % prosentin tasolle, mutta on vuodessa noussut 20 prosenttiyksikköä. Valmentautujia sijoitettiin työpajan ulkopuolisiin työpaikkoihin 80 % pajoissa vuonna 2020 eli osuus on viimeisen vuoden aikana laskenut, mutta pidemmän ajan trendi on kuitenkin nouseva.

Kuvio 42. Nuorten työpajojen yhteistyö yritysten kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

Kuvio 43. Nuorten työpajoilla käytetyt yhteistyöpalvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2015–2021.¹³

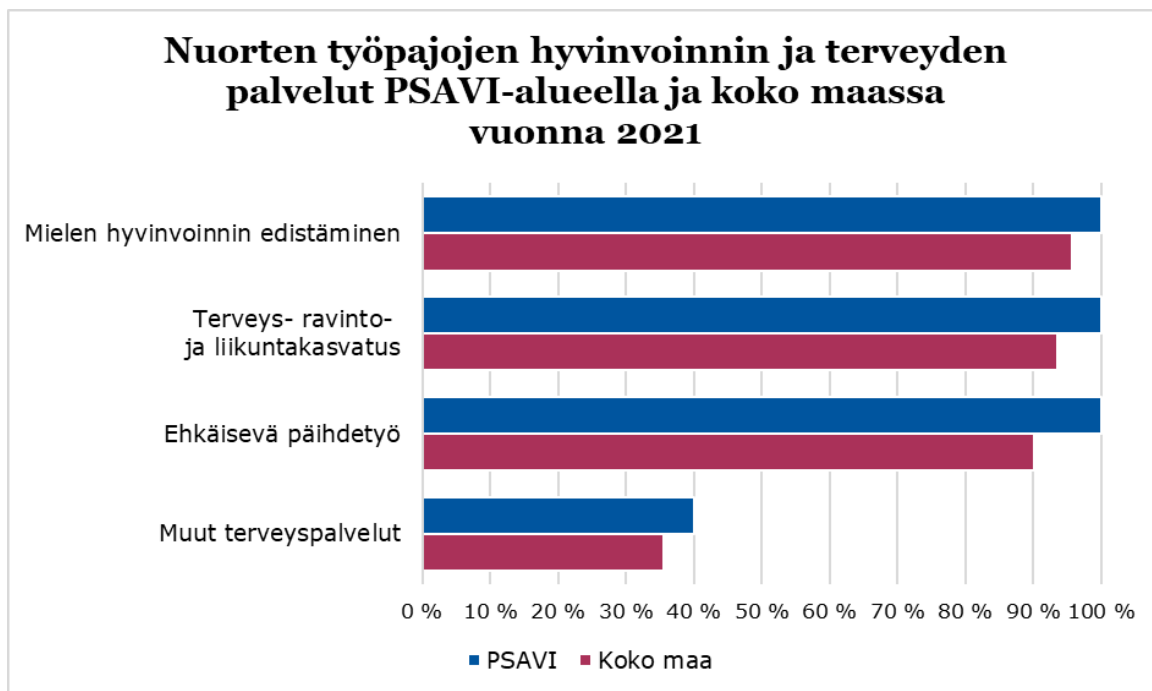

Hyvinvoinnin ja terveyden palveluja oli paremmin tarjolla Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kuin koko maassa (Kuvio 44.). Terveyspalvelujen tarjonnassa on tapahtunut parannusta vuodesta 2015 (Kuvio 45.). Kaikissa paajoissa on ollut usean vuoden ajan jo terveys-, ravinto- ja liikuntakasvatusta.

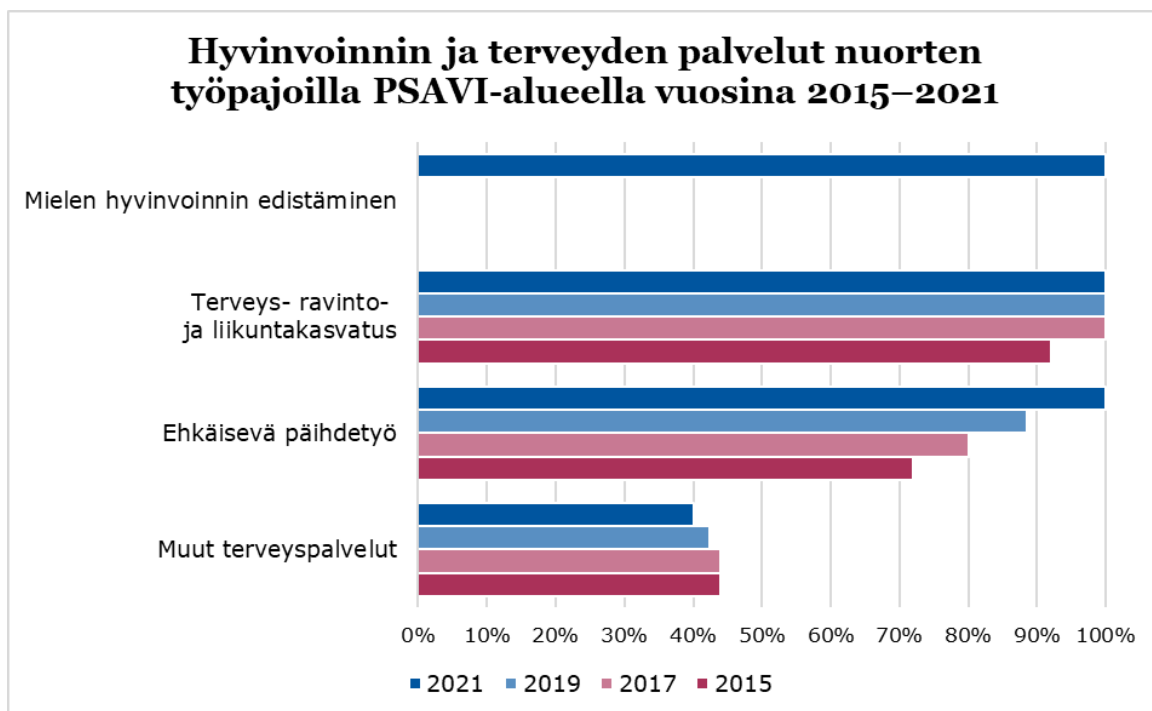
¹³ Jätetty pois kategoria *tutustuminen oppilaitoksiin*, koska 2020 vuoden kyselyssä yhteistyöhön laskettiin tässä kysymyksessä mukaan vain työelämään liittyvät palvelut.

Ehkäisevää päihdetyön tarjoaminen on noussut tasaisesti aina 100 prosenttiin pajoista vuonna 2021. Vuoden 2020 kyselyssä uutena tullutta mielen hyvinvoinnin edistämistä on tarjottu kaikissa alueen pajoissa kahtena vuonna peräkkäin. Muiden kuin edellä mainittujen terveysten palvelujen tarjoaminen on laskusuunnassa.

Kuvio 44. Nuorten työpajojen hyvinvoinnin ja terveyden palvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

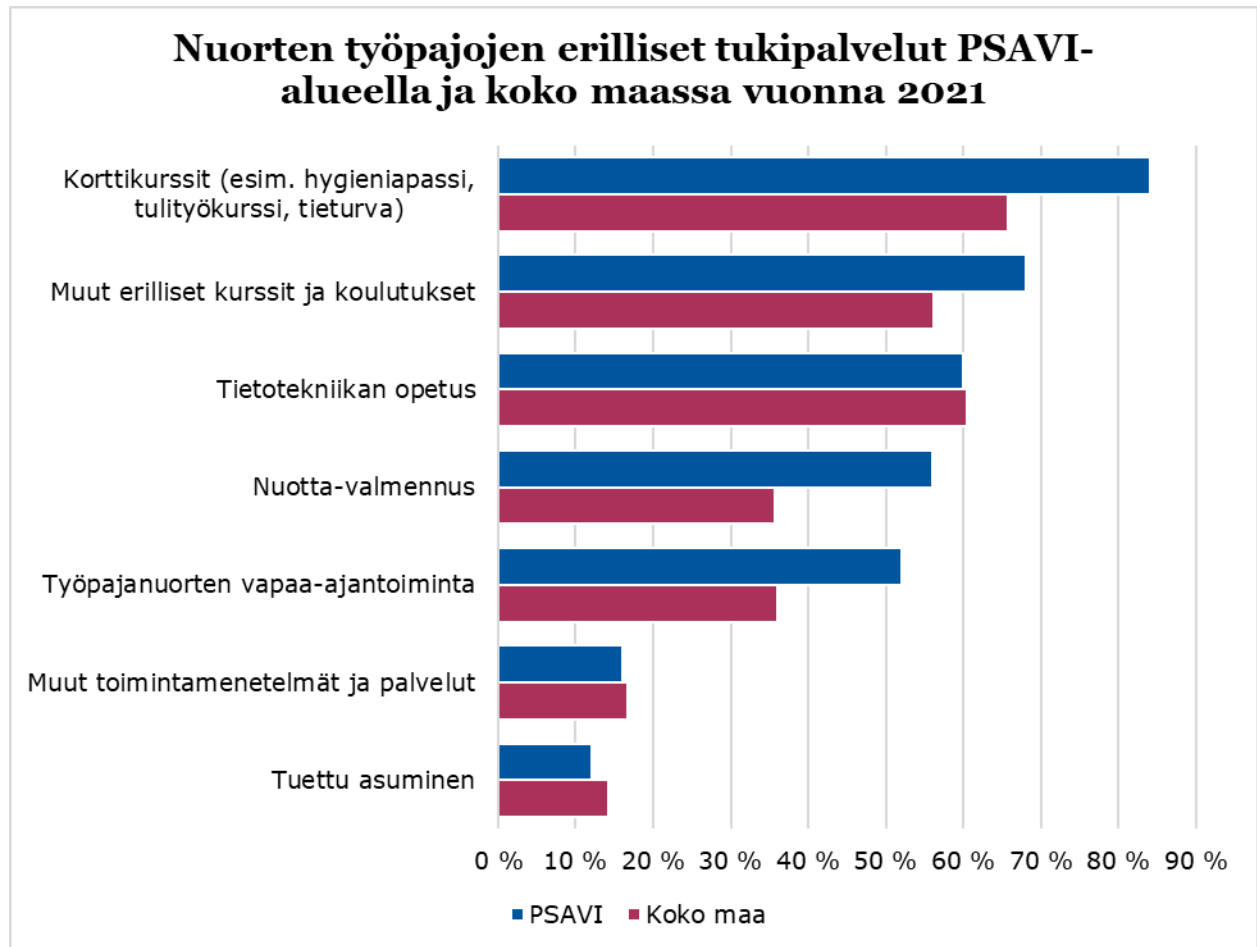

Kuvio 456. Nuorten työpajoilla käytetyt hyvinvoinnin ja terveyden palvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2015–2021.

Erillisistä tukipalveluista korttikurssit olivat käytössä yli 80 prosentilla pajoista (Kuvio 46.). Yli puolella pajoista tarjosi myös muita erillisiä kursseja ja koulutuksia, tietotekniikan opetusta, Nuotta-valmennusta ja vapaa-ajan toimintaa työpajan nuorille. Näistä kaikki muut paitsi tietotekniikan opetus olivat selvästi yleisempiä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kuin koko maassa keskimäärin.

Kuvio 46. Nuorten työpajojen erilliset tukipalvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

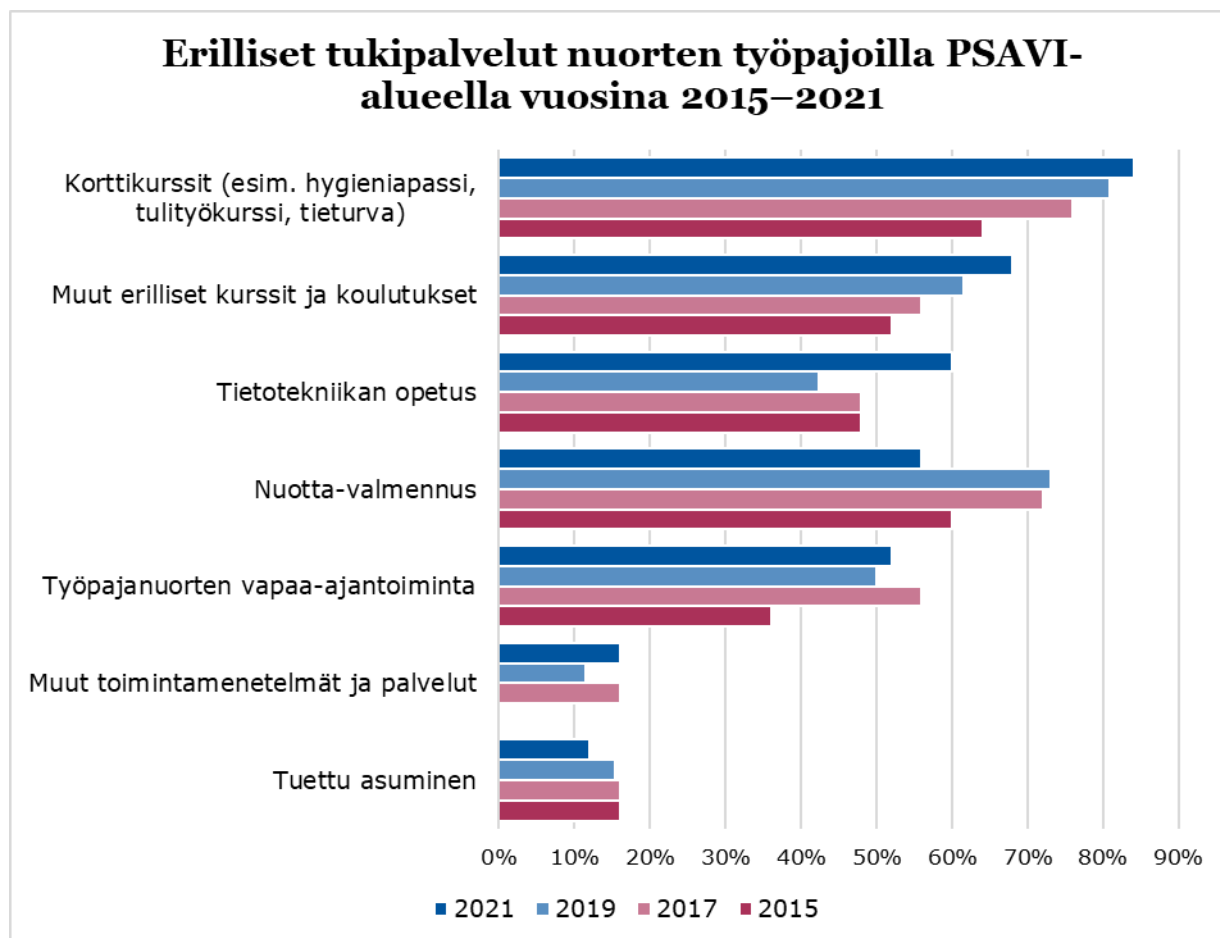

Erillisistä tukipalveluista korttikurssit ja muut erilliset kurssi ja koulutukset ovat yleistyneet pajoilla tasaisesti vuosi vuodelta (Kuvio 47.). Nuotta-valmennusten tarjoaminen laski vuosina 2020 ja 2021, minkä taustalla on luultavasti koronarojotukset. Tietotekniikan opetus lähti nousuun 2020, mikä voi myös johtua koronan tuomasta tarpeesta hankkia tietoteknistä osaamista etätyöskentelyyn.

Avoimissa vastauksissa pajat kuvasivat tarjottuja muita terveyspalveluja ja muita palveluja. Osalla pajoista oli terveystarkastuksia työttömille tai säännöllisesti saatavilla terveydenhoitajan palveluja ja seksuaalineuvontaa. Näiden lisäksi hammashoitajan, psykiatrisen sairaanhoitajan ja mielenterveyshoitajan palveluja oli tarjolla sovitusti tarpeen mukaan. Myös velkaneuvoja ja Kelan palveluneuvon kävivät pajoilla. Ratkomo-toiminnan kautta asiakkaita ohjattiin myös A-klinikan palveluihin. Käytössä oli myös työkykypassi.

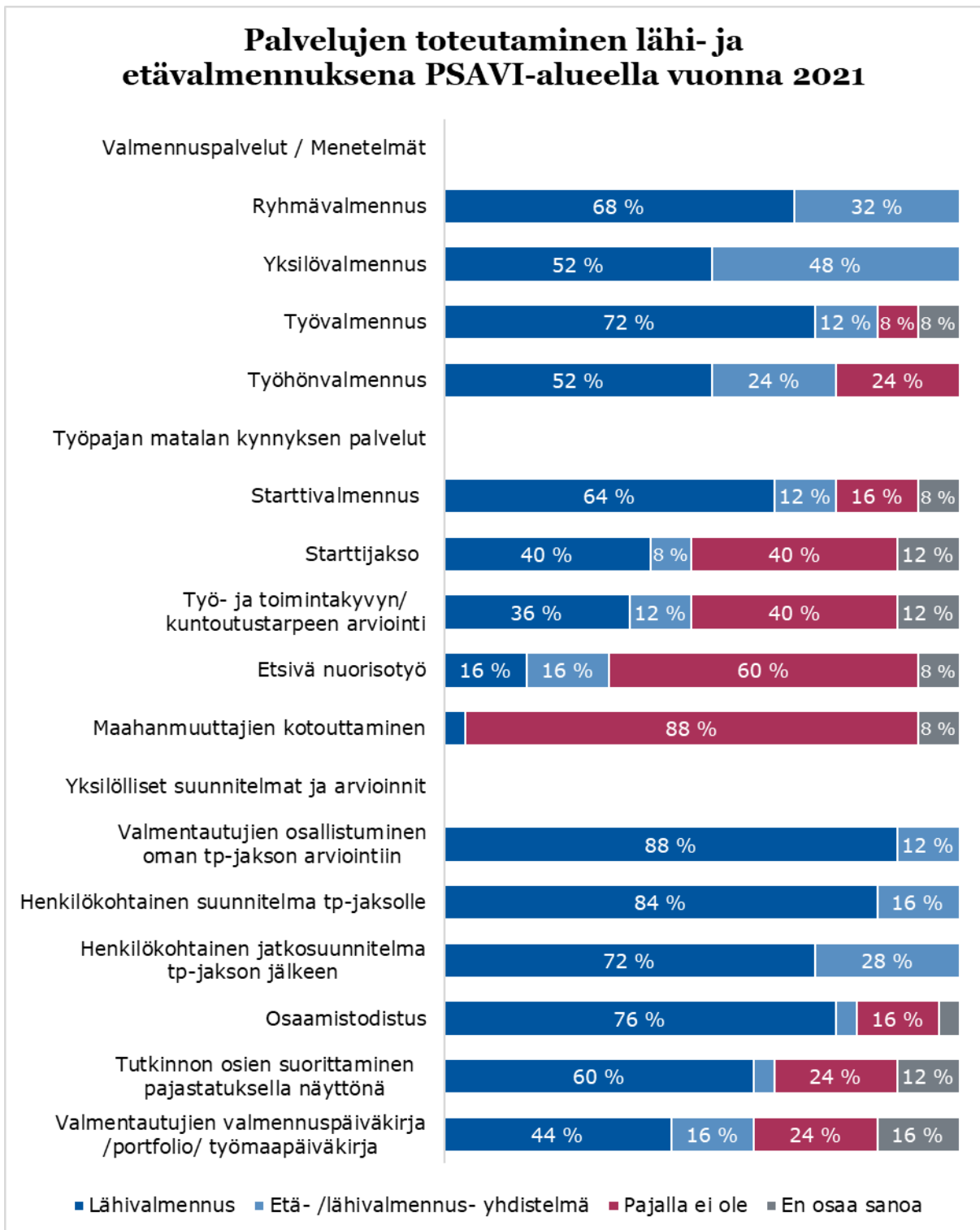
Kuvio 47. Nuorten työpajoilla käytetyt erilliset tukipalvelut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2015–2021.

Muista palveluista mainittiin harrastuksia tukevat palvelut kuten Kaiku-kortti, hyvinvointi- ja liikuntaryhmät sekä vapaaehtoistyön ryhmät. Lisäksi osallistuttiin erilaisiin teemapäiviin kuten uravalmennukseen ja EU-ruokajakoon, ja tehtiin yhteistyötä eri tahojen kuten vanhuspalvelujen ja teknisten palvelujen kanssa. Myös hankkeiden monipuolista tarjontaa hyödynnettiin (MUKANA-hanke ja Pikku-duunia-hanke). Eräällä pajalla oli käytössään eläinavusteista toimintaa.

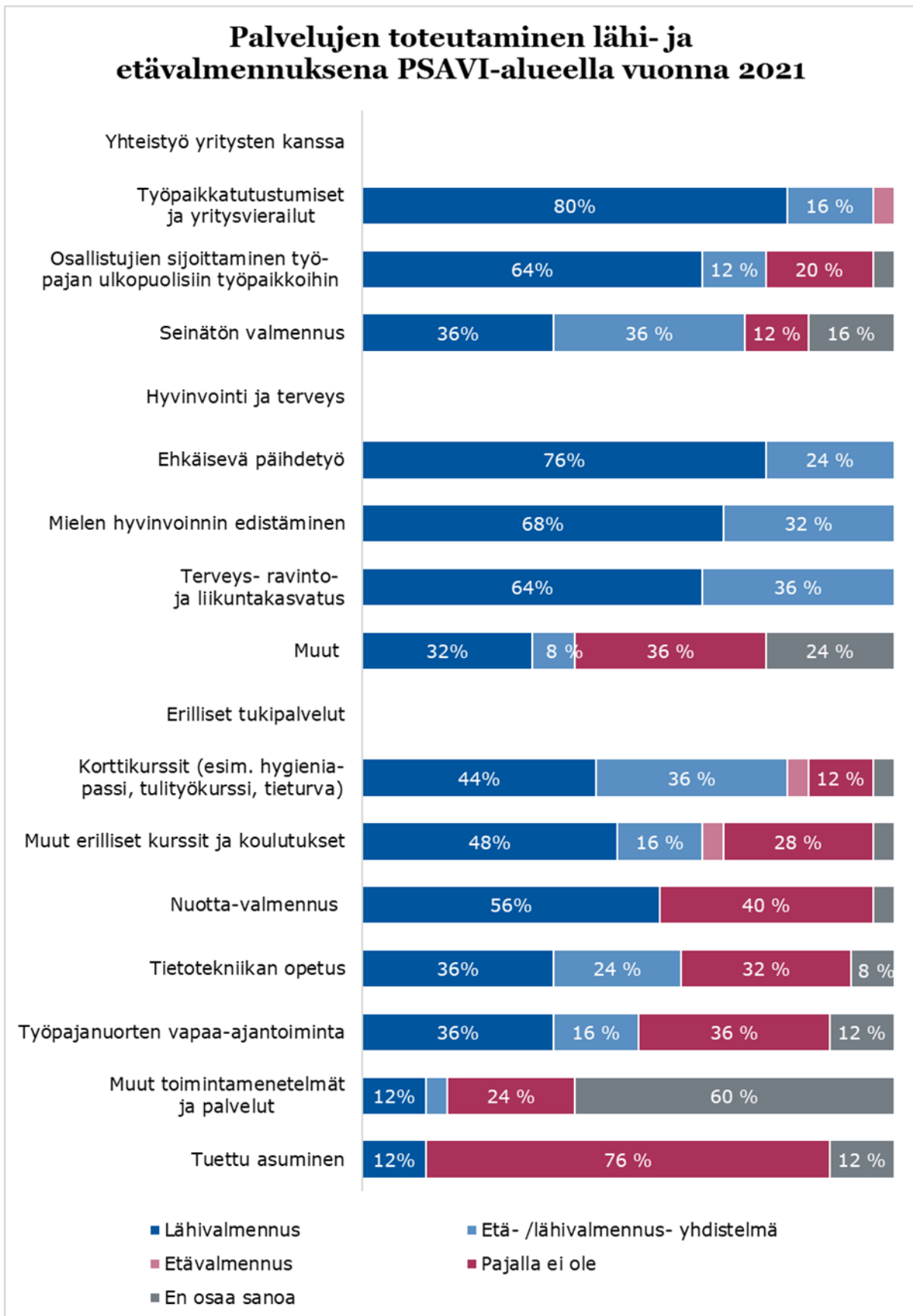
Vuosien 2020 ja 2021 kyselyssä kysyttiin koronan takia myös sitä, toteutettiinko palvelut lähi- vai etävalmennuksena tai molempina (Kuvio 48. ja Kuvio 49.). Tämä kuvastaa pajojen sopeutumista koronapandemiaan. Yleisesti pajat onnistuivat erinomaisesti palvelujen muuttamisessa etätoimintaan. Moni paja kuitenkin koki, etteivät nuoret välttämättä halunneet tai kyenneet teknisten haasteiden vuoksi etäyhteyksiin. Vuonna 2021 pelkästään etänä tarjottuja palveluita oli todella vähän. Pajojen tarjoamat palvelut pystyttiin toteuttamaan enimmäkseen lähivalmennuksena, mutta myös etä- ja lähivalmennuksen yhdistelmänä.

Kuvio 48. Nuorten työpajojen sopeutuminen koronapandemian palveluvaatimukseen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021. 1/2¹⁴

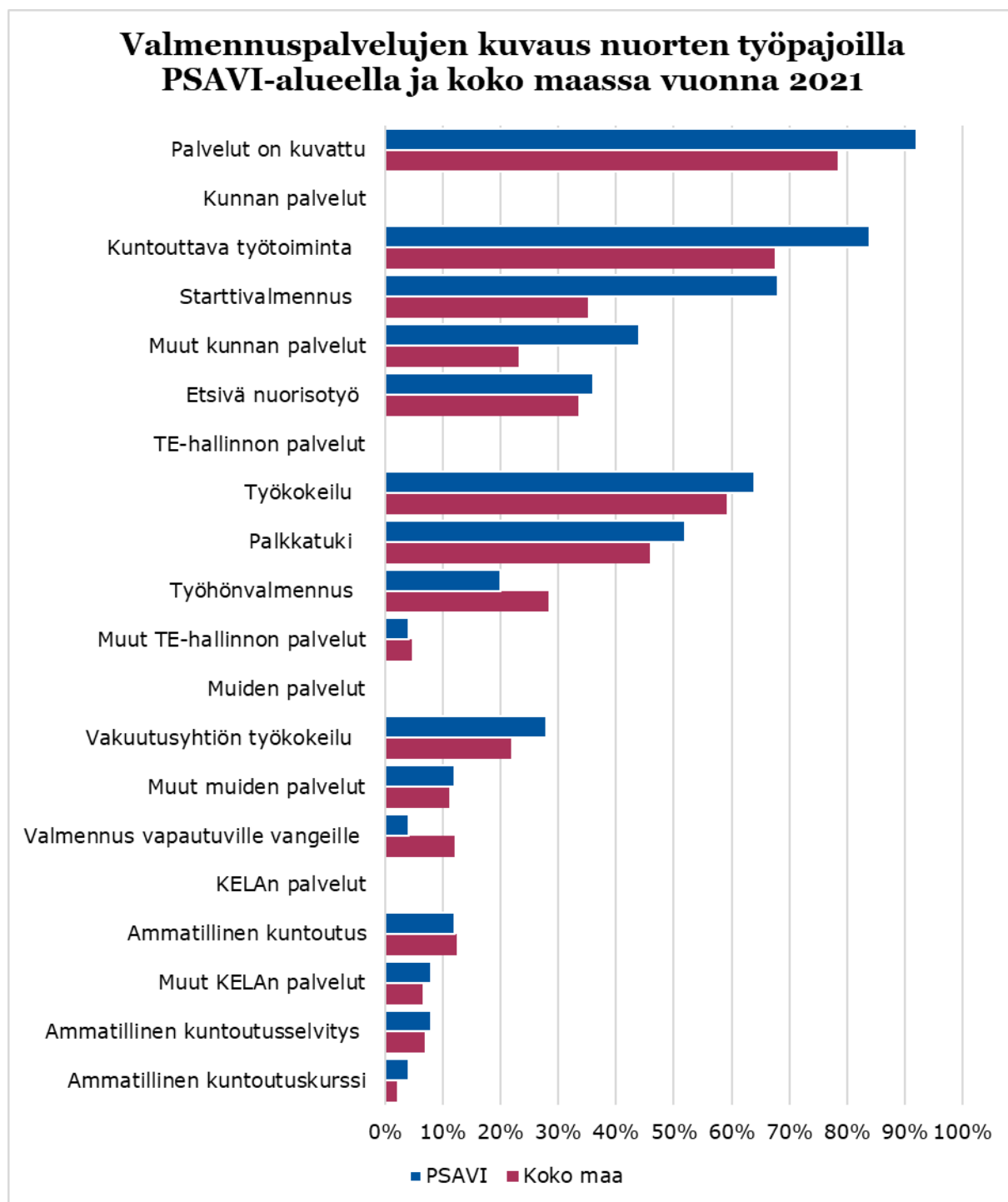
¹⁴ Kuvien tarkemmat otsikoinnit samat kuin kuvissa 36–42.

Kuvio 49. Nuorten työpajojen sopeutuminen koronapandemian palvelu-vaatimuksiin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021. 2/2

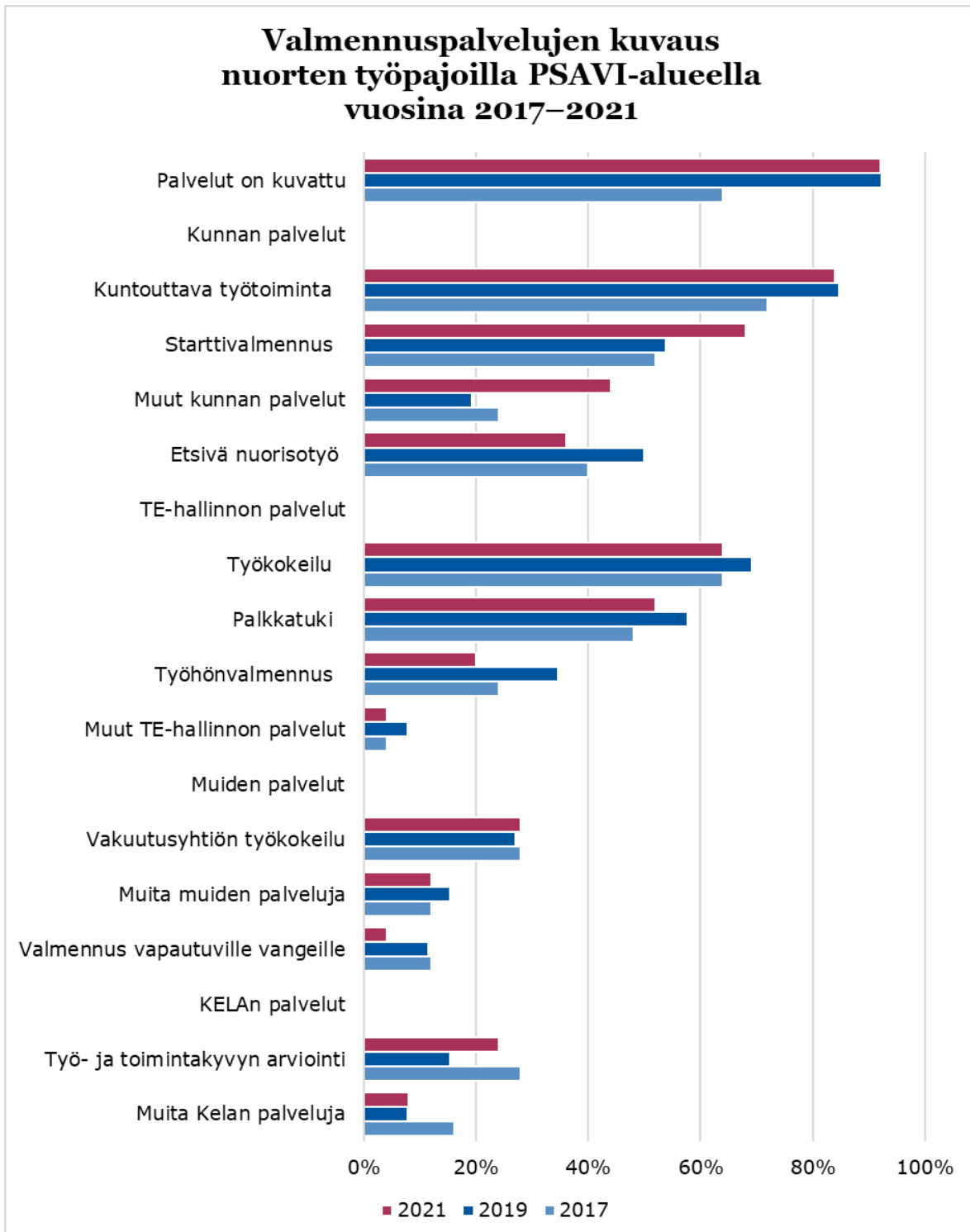
Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella reilut 90 % oli kuvannut valmennus-palvelut, mikä on selvästi enemmän kuin valtakunnallisesti (Kuvio 50.). Yli-päättänsä palvelut oli kuvattu alueella paremmin kuin valtakunnallisesti neljää palvelua lukuun ottamatta. Parhaiten oli kuvattu kuntouttava työtoiminta, startti-valmennus, työkokeilu ja palkkatuki. Vähiten oli kuvattu Kelan palveluita.

Kuvio 50. Valmennuspalvelujen kuvaus nuorten työpajoilla Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella palvelukuvausten määrä nousi harppauksella vuosien 2018–2019 välillä ja on pysynyt yli 90 prosentissa sen jälkeen (Kuvio 51.). Kunnan palveluiden kuvaamisessa on tapahtunut nousua viime vuosina etsivää nuorisotyötä lukuun ottamatta. TE-palvelujen kuvauksessa vuosi 2019 näyttää olleen huippuvuosi, josta on tultu hieman alaspäin etenkin työhönvalmennuspalvelujen osalta.

Kuvio 517. Valmennuspalvelujen kuvaus nuorten työpajoilla Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2017–2021.

Työpajakyselyssä ei ole kysytty täsmälleen samoja valmennuspalvelujen kuvauksia joka vuosi. Vuosina 2019 ja 2020 tilastoja varten kysyttiin ammatillisesta kuntoutuksesta, kuntoutusselvityksestä sekä kuntoutuskurssista. Nämä tulokset on yhdistetty vuosivertailuun kohtaan työ- ja toimintakyvyn arviointi. Muiden palvelujen kohdalta puuttuvat tulokset kohdista opintojen suorittaminen, opiskelijakoulutus ja tuotantokoulu.

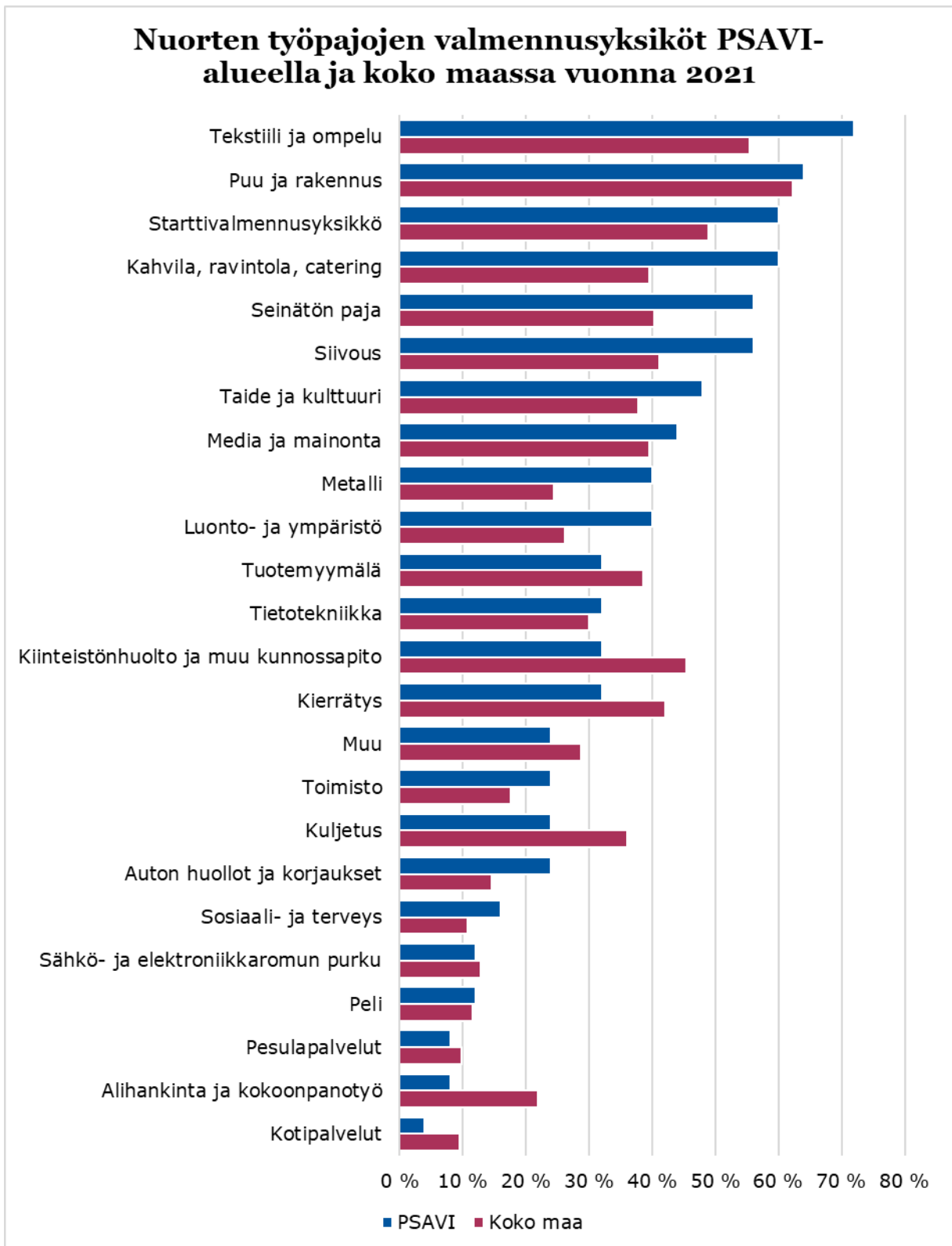
Avoimissa vastauksissa muita kuvattuja Kelan palveluja oli Nuotti-valmennus. Muita kuntien palveluja olivat sosiaalinen kuntoutus, Valma-koulutus, koulutusvalmennus ja työklินิกka. Muita muiden palveluja olivat jaksot oppilaitosten kanssa, tuotantokoulu ja yhdyskuntapalvelu Rise.

Vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella nuorten työpajoilla oli yhteensä 206 erilaista valmennusyksikköä. Suurin yksiköiden määrä yhdellä työpajalla oli 19 ja pienin yksi. Luvuissa tulee huomioida se, että osa pajoista mieltää yksikön eri tavalla, mikä ilmenee avoimissa vastauksissa. Osa katsoo, että heillä ei ole yksiköitä, vaan työpaja tuottaa erilaisia palveluja tai että yksiköiden toiminta sisältyy koko pajan toimintaan tai että pieni paja on yksi kokonaisuus ilman yksiköitä.

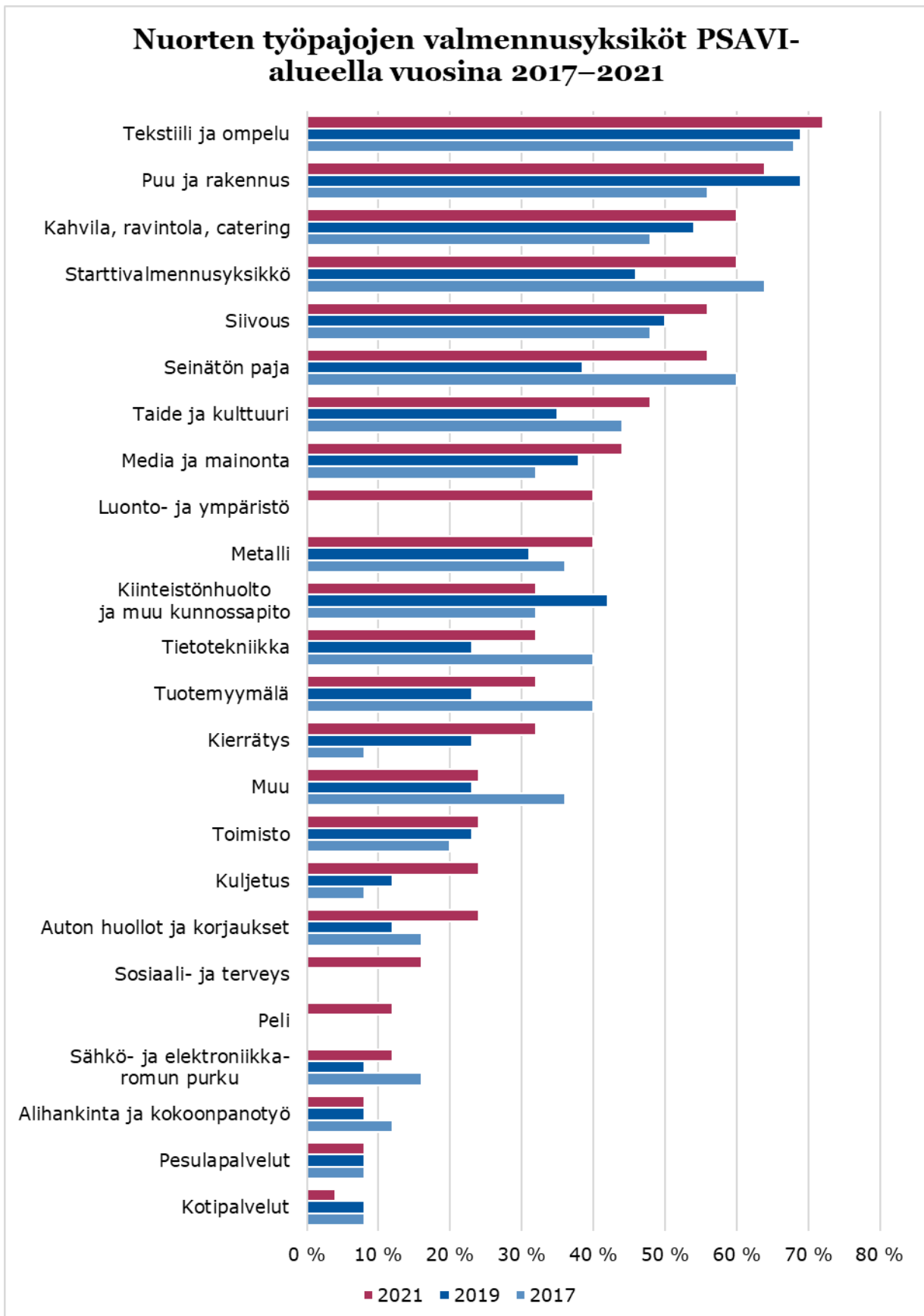
Vuonna 2021 yleisimmät valmennusyksikkömuodot, joita oli yli puolella pajoista Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella, olivat tekstiili ja ompelu, puu ja rakennus, starttivalmennus, kahvila, ravintola ja catering, seinätön paja ja siivous (Kuvio 52.). Niistä kaikkia oli alueen pajoilla yleisemmin kuin koko maassa. Muuta maata vähemmän oli etenkin tuotemyymälöitä, kiinteistöhuollon ja muun kunnossapidon, kierrätyksen, kuljetuksen, alihankinnan ja kokoonpanotyön sekä kotipalvelun yksiköitä. Aluehallintoviraston alueen avoimissa vastauksissa mainittiin muun muassa digipaja, nuorten oma ryhmä Starttaamo, Pop up -myymälä, Voimala-ryhmä, eläinavusteinen toiminta sekä ympäristökasvatusta hyödyntävä Tulus-valmennus.

Pidemmällä aikavälillä merkittävimmät muutokset valmennusyksiköiden määrässä ovat tapahtuneet kierrätys-, kuljetus-, siivous-, media- ja mainonta sekä kahvila-, ravintola- ja catering yksiköiden yleistymisessä (Kuvio 53.). Laskua puolestaan on tapahtunut lähinnä tuotemyymälä-, kiinteistöhuolto- ja kunnossapito sekä tietotekniikan yksiköiden kohdalla. Vuosina 2020 ja 2021 kyselyssä on ollut vaihtoehtoina myös luonto- ja ympäristö-, peli- sekä sosiaali- ja terveyspajat. Luontopajat ovat melko suosittuja ja sote-pajat ovat kahden vuoden seurannan perusteella selvästi yleistymään päin.

Kuvio 52. Nuorten työpajatoiminnan valmennusyksiköt Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021. Osuudet kaikista nuorten työpajatoimintaa alueella järjestäneistä toimijoista.

Kuvio 53. Nuorten työpajatoiminnan valmennusyksiköt Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2017–2021. Osuudet kaikista nuorten työpajatoimintaa alueella järjestäneistä toimijoista.

6.1. Haasteet ja onnistumiset pajatoiminnassa

Nuorten työpajoilla on luonnollisesti monia erilaisia haasteita kohdattavana, mutta paljon yhteisiäkin löytyy. Vuonna 2021 avoimissa vastauksissa yleisimmin esiin tulleet haasteet olivat koronan vaikutukset, nuorten moninaiset ongelmat, lainsäädännölliset uudistukset sote-uudistus ja kuntakokeilu päällimmäisenä sekä tiedonkulkuun, verkostoihin ja yhteistyöhön liittyvät haasteet.

Koronan aiheuttamat haasteet jatkuivat toista vuotta peräkkäin. Etätyöskentelelyyn ja erilaisiin digivalmennuksiin oltiin jo päästy paremmin sisälle. Nuorten tavoittaminen, nuorten motivointi osallistumaan ja sitouttaminen toimintaan koettiin edelleen vaikeana. Nuorten monet ongelmat myös pahenivat koronan aiheuttaman eristäytymisen ja yksinäisyyden myötä. Vastauksissa korostui se, miten haasteellista on tarjota apua nuorelle, jolla on monenlaisia haasteita elämässään. Pajoilla vaaditaan yhä laajempaa valmennusosaamista nepsy-osaamisesta radikalisoitumisen tunnistamiseen tai sukupuolisensitiivisyyden huomioimiseen. Korona vaikeutti osaltaan tiedonkulkuja ja verkostojen ylläpitämistä, ja toi esille myös kehittämistarpeita muun muassa nuorten vapaa-ajan toimintojen järjestämisessä. Työpajojen henkilökuntaa kuormittivat epävarmuus suurten muutosten edessä. Miten muutokset työllisyyden järjestämisessä tai hyvinvointialueuudistus vaikuttavat työpajatoimintaan? Työllisyyden kuntakokeilun kautta ohjautuminen pajalle ei kaikilla paikkakunnilla alkanut kovinkaan sujuvasti, kun taas joissain kunnissa ohjautuminen on sen myötä parantunut.

"Nuorten palvelutarpeen lisääntyminen ja erityistyminen sekä keinot motivoida vahvasti näköalattomia nuoria. Yhteisen kielen puuttuminen maahanmuuttajanuorten valmennuksessa. Työpajatoimintaan suuntautuvat jatkuvat muutokset ja kehittämisvaateet. Nuorten saavutettavuus. Haasteena on toiminnan omarahoitus."

"Kehittämistoiminnassa työntekijät määrääkaisia, mikä lisää työntekijöiden vaihtuvuuden riskiä. Tulevat sote-muutokset luovat epävarmuutta alalle. Asiakkaiden moniongelmaisuus ja haasteiden moninaisuus. Yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat työllistämisen kenttään."

"Nuoret itsessään eivät ole haastavia, mutta heidän elämäntilanteensa sitä usein ovat. Valmentautujilla on erilaiset sosiaaliset sekä terveydelliset lähtökohdat, ja valmentautujien toimintakyky on vaihtelevaa. Nuorten moninaiset lähtökohdat, toimintakyky ja voimavarat asettavat valmennuksen suunnittelulle ja kehittämiselle omat haasteensa. Laajakirjoisen asiakasryhmän toiminnan suunnittelu niin, että se vastaa kaikkien tarpeita on usein kinkkistä. Nuoria, jotka eivät kykene sitoutumaan toimintaan, on yhä enemmän. Heitä pyritään soittamalla saavuttamaan ja kannustamaan työpajalle, mutta näiden nuorten kanssa työkalut ovat usein vähissä. Neuropsykiatristen ja nuorisopsykiatristen valmentautujien määrän lisääntyminen näyttäytyy toisena selkeänä trendinä. Nuorten eläkeselvittelyiden määrät ovat edelleen lisääntyneet. Starttivalmennukseen osallistuu vuosittain yhä enemmän nuoria, joiden toiminnanohjauksen taidot haastavat heidän itsenäistymisprosessiaan, ja kouluttautumisen tai työllistymisen polkua. Tällä hetkellä työpajalla on nepsy-asiiantuntijuuden alkeita, mutta nepsy- ja nuorisopsykiatrista valmennusosaamista on tarpeellista syventää ja vahvistaa kaikkien valmentajien osalta."

”SOTE-uudistus nähdään tällä hetkellä suurena riskinä kunnallisen työpajatoiminnan jatkuvuudelle. Työpajan henkilöstölle tämä aiheuttaa stressiä ja uhkakuvia tulevaisuuteen. Henkilöstö on kuitenkin ylpeä työstään sekä työpajasta ja uskoo siihen, mitä tekee ja luottaa tulevaan sekä toiminnan jatkuvuuteen. Työntekijät ovat sitoutuneet vetovoimaisen nuorten työpajan ja koko työpajakentän vahvistamiseen.”

”Yhteistyökumppaneiden toiminta korona aikana on aika tempoilevaa ja ennalta arvaamatonta. Palveluiden saatavuus nuorille on haaste, ne keskittyvät isompiin kaupunkeihin, jolloin ne ovat monien nuorten saavuttamattomissa.”

”Kuntakokeilun palveluiden epäselvyys. Useat työntekijät ovat kokeneet, ettei kysymyksiin vastata ja jos luvataan selvittää niin näin ei ole käynyt ja asiaan ei olla koskaan palattu. Vuosi 2023 ja kuntouttava työtoiminta kunnallisilla työpajoilla pitäisi pikimiten ratkaista. Toivomme ohjausta kuntien ja hyvinvointialueiden väliseen yhteistyöhön tässä asiassa. Riittämättömyyden ja keinottomuuden tunne nuorten moninaisten ongelmien edessä. ... pienessä yksikössä yksintyökentely sekä kaksoisrooli ryhmä- ja yksilöohjauksessa.”

Vuoteen 2021 mahtui myös paljon onnistumisia nuorten työpajoilla. Yleisellä tasolla onnistumista koettiin siinä, että nuoria pystyttiin auttamaan ja heissä näkyi positiivisia muutoksia pajajakson aikana. Nuorten arjenhallinnan taidot kehittyivät, luottamus tulevaisuuteen lisääntyi sekä itsetunto ja oma-aloitteisuus parani. Muutokset mahdollistivat nuorten sijoittumisen koulutukseen tai työelämään pajajakson jälkeen. Saatu hyvä asiakaspalaute ja yhteistyökumppaneilta saatu myönteinen palaute ovat merkki onnistumisesta. Pajoilla oli hyvä ilmapiiri, sinne oli nuoren helppo tulla ja toiminta oli monipuolista ja mielekästä. Pajoilla oli ammattitaitoista, mukautumiskykyistä ja vaatimaan työhönsä sitoutunutta henkilökuntaa. Hyvä yhteishenki näkyi myös ulospäin. Hyvä työnantajamaine toi hyviä hakijoita avoimina oleviin paikkoihin.

Muutama paja iloitsi uusista tiloista. Oppilaitosyhteistyön kehittyminen ja opinollistaminen nostettiin esiin useammassa vastauksessa. Myös korona toi mukanaan toimintatapoja, jotka koettiin hyväksi ja jäivät pysyviksi kuten etäpaja-malli ja digivalmennus. Muita onnistumisen kokemuksia olivat muun muassa kuntakokeilun toimivuus, yhteistyö paikallistasolla, seinättömän työpajatoiminnan vakiinaistuminen, nuorten yksinäisyyden kokemuksen väheneminen, luonto- ja eläinavusteisen toiminnan vaikutukset nuoriin, itseilmaisuuden kehittyminen.

”Pystymme tarjoamaan monipuolista ja kuntouttavaa edistävää toimintaa nuorille. Nuorissa tapahtuva positiivinen muutos, elämänhallinnan parantuminen ja luottamuksen takaisin saaminen tulevaisuuteen ovat lisääntyneet huomattavasti startti pajajakson aikana. Yhteistyökumppaneilta saatu positiivinen palaute.”

”...Kollegiaalinen tuki onkin noussut äärettömän merkitykselliseksi voimavaraksi, erityisesti poikkeusaikana. Hyvä ja avoin työilmapiiri sekä työyhteisön tarjoama tuki heijastuu kaikkiin, myös nuoriin valmentautujiin. Työpajan henkilöstön asenteena on saada yhdessä nuoria elämässä eteenpäin ja yhteinen ymmärrys siitä, että kaikki työskentely tapahtuu nuoria valmentautujia varten. Iloa ja onnea tuovat nuorten saattaminen työn tai opiskeluiden pariin. Tai jo aivan pienetkin eteenpäin menemisen askeleet.”

"Asiakkaiden saaminen suoraan pajalle, Nuotti -valmennuksen yhteistyö, maahanmuuttajien tukeminen pajatoimintojen kautta, pitkäaikaisella sairauslomalla olevien nuorten saaminen toimintaan."

"Olemme kehittäneet pajatoimintaa oikeaan suuntaan. Nuorten keskeyttämiset ovat vähentyneet. Meillä on etsivien ryhmätoiminta, jonka kautta pajalle ""nous-taan"" kunhan sitoutuminen on testattu. Päihdenuorille on omaa ryhmätoimintaa, joka on parantanut monen tilannetta merkittävästi. Onnistumisen kokemukset luottamuksen rakentamisessa erityisen haastavaan nuoreen."

"Yhteisöllinen työote. Luottamus ja arvostus, toinen toisemme tukeminen. Avun antaminen ja vastaan ottaminen työyhteisössä. Innovatiivisuus, uusien ideoiden kokeileminen, ekologisuus, tulevaisuuteen suuntautuminen. Taiteen eläväksi tekeminen, kokeminen ja sopiminen nuorten työpajatoiminnassa. Tai-teen menetelmien kehittäminen nuorten työpajatoimintaan."

"... Tilanteisiin pystytään reagoimaan nopeasti ja asiakaslähtöisesti, nuori pääsee mutkattomasti mukaan palveluiden piiriin. Nuorten palvelut toteutetaan kun-nassa moniammatillisena sekä ketteränä, hallintorajat ylittävänä yhteistyönä. Pe-rusajatuksena on monialainen yhteistyöverkosto, jonka palvelut ovat laadukas palveluverkosto, jossa nuori etenee loogisesti. Päätöksenteko on pyritty saamaan mahdollisimman lähelle nuorta ja siihen on 2021 alkaneella kuntakokeilulla ollut erittäin suotuista vaikutus. Nuorten valmentautujien kasvava määrä voi aiheuttaa resurssihaasteita ja se on huomioitu jo ennakoivasti. Työpajatoimintojen laaduk-kaaksi toteuttamiseksi on lisätty henkilöstöresursseja myös yksilövalmennusta vahvistamaan. Toiminta on lähipalvelua nuorille, etänä tai lähinä, ja sitä tarjo-taan ketterästi, mutta nuorta kohdatessa, ilman kiirettä. Hyvistä resursseista johtuen työpajalla onnistutaankin kohtaamaan jokainen valmentautuja yksilölli-sesti."

"Olemme muuttaneet uusiin, toimiviin tiloihin. Yhteistyö paikallisten järjestöjen ja tahojen kanssa toimii hienosti. Nuoret sitoutuvat toimintaan, kontakti nuoriin on hyvä."

"Kauan suunniteltu ja toivottu osaamistodistus-asia saatiin käyntiin PAIKKO-toiminnan tukeman. Etäpajalta toimintaan jäi myös asiakkaille kerran viikossa tarjottava etäpaja-malli, josta on saatu kovasti kiitosta asiakkailta ja yhteistyö-kumppaneilta. Kun toukokuussa työpajan toiminta saatiin avata uudestaan, asi-akkaita ei "menetetty" vaan he palasivat mielellään fyysiseen toimintaan mu-kaan."

"Asiakaspalautteen mukaan toimintamme on vaikuttavaa ja olemme saaneet paljon positiivista palautetta hyvästä ilmapiiristä pajallamme. Toimintamme on monipuolista ja meiltä löytyy palveluita matalan kynnyksen palveluista enemmän palkkatyöhön tähtääviin palveluihin. Työpajamme tarjoaa aitoja tehtäviä useilla eri työpajan osastoilla, mikä on mielekästä toimintaan osallistujille. Olemme on-nistuneet saavuttamaan hyvän työnantajamaineen ja avoinna olleisiin tehtäviin on ollut hyvin hakijoita. Vaihtuvuus henkilöstössä on ollut pientä, lähinnä eläköi-tymiseen tai muuhun elämäntilanteeseen liittyvää. Olemme myös selvinneet hie-nosti ja luovuutta käyttäen koronan mukanaan tuomista haasteista."

7. Työpajatoiminnan laatu ja kehittäminen

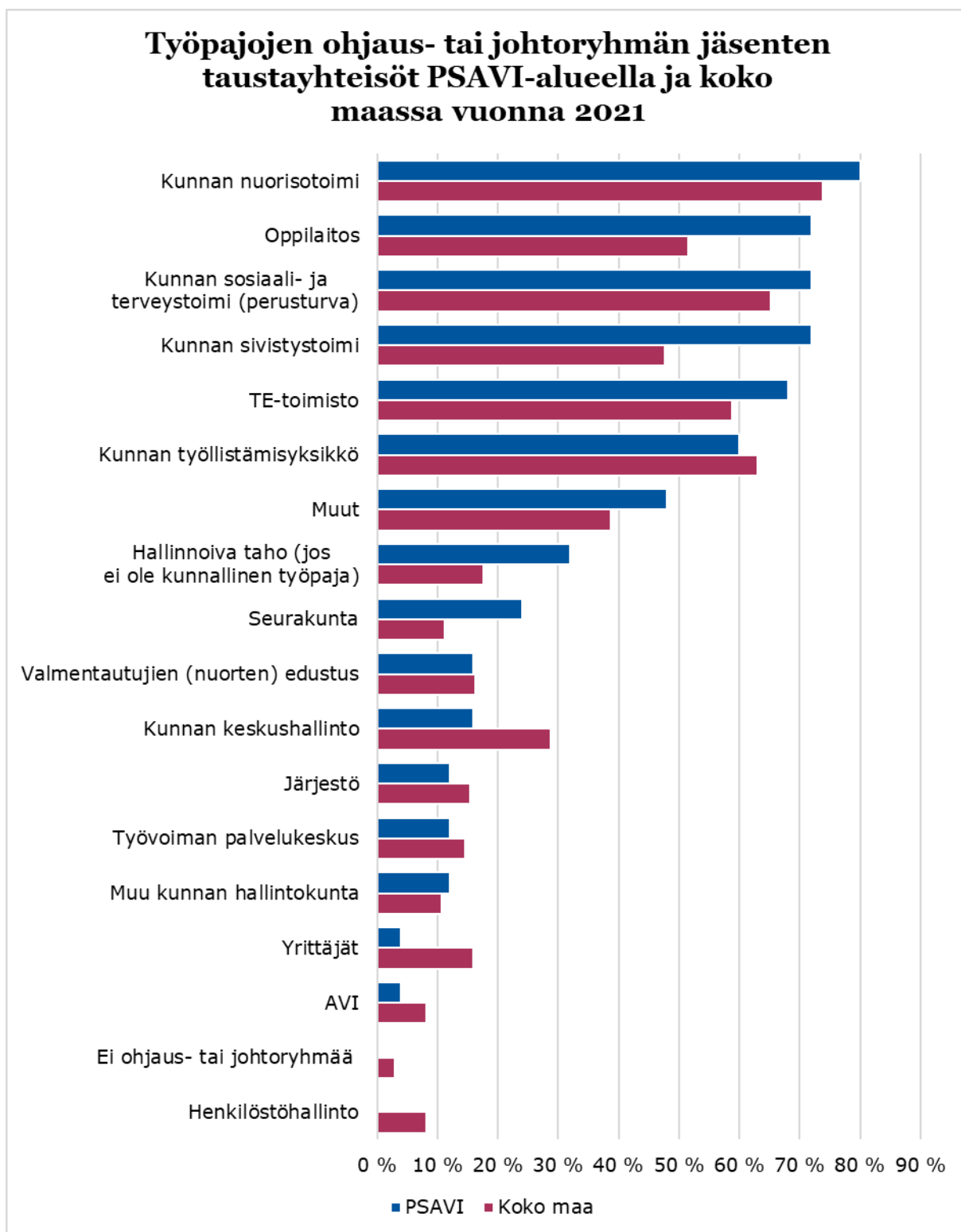
Nuorten työpajatoiminnan laatua ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioitaessa otetaan huomioon, miten nuoren mahdollisuudet sijoittua koulutukseen, työhön tai muuhun tarvitsemaansa palveluun työpajajakson jälkeen ovat parantuneet. Lisäksi nuorten työpajatoiminnan edellytyksenä on, että toiminta on tavoitteellista, merkityksellistä ja taloudellista. Nuorten työpajatoimintaa toteuttavan toimijan tulee hoitaa taloutta ja hallintoa hyvin. Nuorten työpajalla on oltava riittävä määrä valmentavaa henkilöstöä, jolla on tarkoituksenmukainen valmennusosaaminen. Nuorten työpajalla on oltava ympärivuotiseen toimintaan soveltuvat tilat ja varustus. Nuorten työpaja-toiminnan järjestäjällä tulee olla toiminnan seuranta- ja arviointijärjestelmä, jolla voidaan todeta nuorten saama valmennuksen vaikutus (Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta 211/2018).

Vuonna 2021 kunnan hallinnoimia työpajoja oli 60 % eli 15 kappaletta Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajoista. Rekisteröidyn yhdistyksen tai järjestön hallinnoimia oli 28 % eli seitsemän työpajaa. Säätiöiden hallinnoimia pajoja ja seutukunnan hallinnoimia yhteensä kolme.

Alueen työpajojen ohjaus- tai johtoryhmän kuului useimmiten kunnan nuorisotoimen, sosiaali- ja terveystoimen, sivistystoimen ja työllistämisyksikön henkilöstöä (Kuvio 54.). Näiden lisäksi oppilaitosten ja TE-toimiston henkilöstöä on hyvin yleisesti mukana. Oppilaitosten, kunnan sivistystoimen ja seurakunnan henkilöstöä oli selvästi enemmän mukana alueen pajojen ohjaus- ja johtoryhmissä kuin koko maassa. Sen sijaan kunnan keskushallinnon ja yrittäjien henkilöstöä oli alueella selvästi muuta maata vähemmän. Muita ohjaus- ja johtoryhmän jäseniä oli muun muassa 4H-yhdistyksestä, Kelalta, työllisyyden kuntakokeilusta, poliisista ja kuntayhtymistä.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen työpajoista 88 % oli laatinut kehittämissuunnitelman tai strategian ja valtaosa niistä oli vähintään kahden vuoden mittaisia. Suurin osa kehittämissuunnitelmista on hyväksytty joko työpajan ohjaus- tai johtoryhmässä (64 %) tai yhdistyksen tai säätiön hallituksessa (23 %). Kolmella pajalla suunnitelmaa ei oltu tehty. Kolmella pajalla, jossa suunnitelma oli tehty, sitä ei oltu hyväksytty missään tahossa.

Kuvio 54. Nuorten työpajojen ohjaus- tai johtoryhmän jäsenten taustayhteisöt Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

Koko maassa 65 % työpajoista oli valmis ottamaan kaikki nuoret mukaan toimintaan vuonna 2021. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella tulos oli 64 %, mikä on muutama prosenttiyksikkö vähemmän kuin edellisvuonna. Pajoilla, jotka eivät voineet ottaa kaikkia halukkaita mukaan toimintaan, yleisin syy sille oli nuoren työ- ja toimintakyvyn riittämättömyys (Taulukko 2). Toiseksi yleisimmät syyt olivat liian vähäinen henkilökunta ja tilanpuute. Alueella oli hieman koko maata yleisempää se, että pajalle ottamisen esteenä oli työ- ja toimintakyvyn riittämättömyys. Sen sijaan taloudelliset resurssit olivat esteenä harvemmin kuin koko maassa.

Taulukko 2. Syitä sille, että nuorten työpaja ei voi ottaa vastaan kaikkia, jotka haluaisivat tulla mukaan toimintaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2020–2021.¹⁵

Syy	2020	2021
Valmentautujien työ- ja toimintakyky ei riittävä	50 %	67 %
Liian vähän henkilökuntaa	63 %	44 %
Tilanpuute	75 %	44 %
Muu	13 %	33 %
Taloudelliset resurssit	25 %	22 %
Henkilöstön osaaminen	38 %	11 %

Avoimissa vastauksissa tuli esiin myös muun muassa tarve kehitysvammaisten nuorten palveluille, joihin paja ei pysty vastaamaan. Osa pajoista oli ajoittain täynnä ja niihin täytyi jonottaa. Henkilökuntaa ei riittänyt kaikkeen toimintaan, jolle olisi ollut kysyntää kuten perustamaan nepsy-valmentautujille omaa ryhmää. Paikoin sopivien tilojen löytäminen oli ongelma ja vuokrat olivat korkeita.

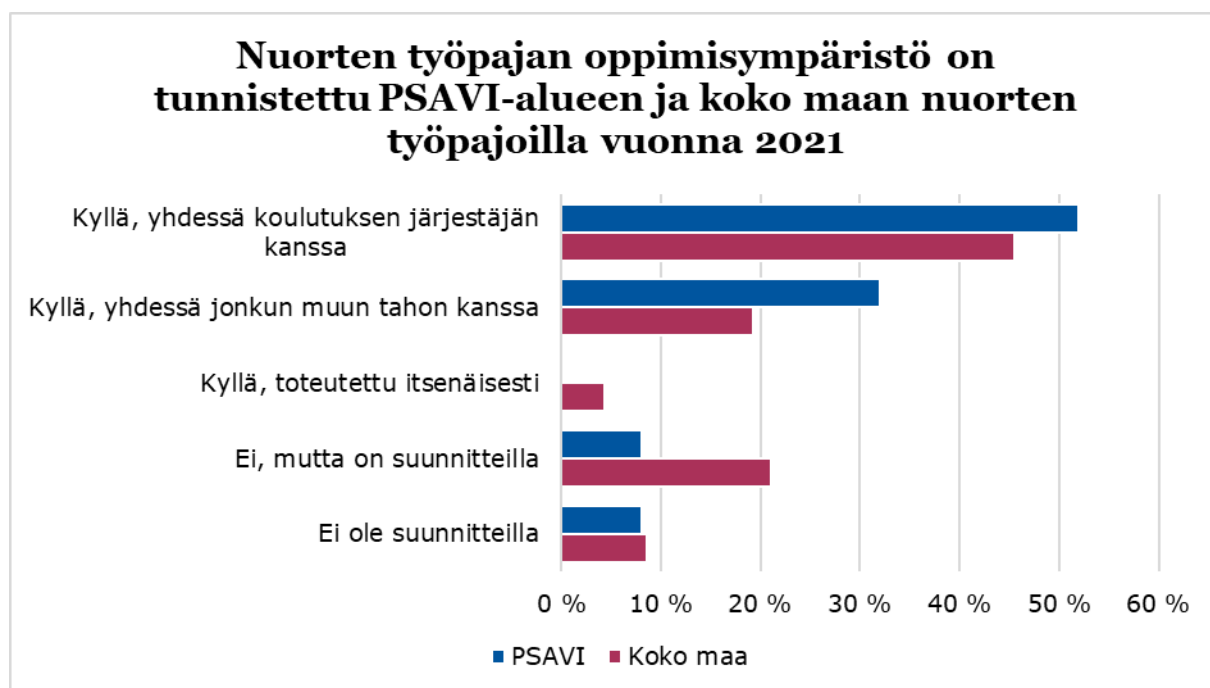
”Työpaja voi ottaa vastaan lähes kaikki valmentautajat, jotka haluaisivat mukaan toimintaan. Nuorella täytyy kuitenkin olla riittävä toimintakyky sekä motivaatio, jotta hän pystyy osallistua toimintaan. Joskus nuoren täytyy jonottaa muutama viikko/kuukausi haluamalleen pajalle. Pajat ovat pääsääntöisesti täynnä.”

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen työpajoista 72 % (18 työpajaa) oli olemassa oma ehkäisevän päihdetyön ohjelma vuonna 2021. Kuusi pajaa seurasi kunnan ohjelmaa ja yhdellä pajalla ohjelma oli suunnitteilla.

¹⁵ Luvut suhteutettu niiden työpajojen määrään, jotka arvioivat, että eivät voi ottaa kaikkia halukkaita nuoria mukaan toimintaan.

Vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen oppimisympäristöt oli tunnistettu yhteensä 21 nuorten työpajassa eli 84 % pajoista (Kuvio 55.). Edellisvuonna luku oli 64 % eli vuodessa tunnistaminen on mennyt harppauksella eteen päin. Neljällä pajalla ei ollut tunnistettu oppimisympäristöjä, mutta näistä kahdella tämä oli suunnitteluasteella. Tunnistaminen on alueella selvästi edellä muuta maata, missä tunnistamista on tehty 69 prosentilla pajoista ja suunnitteluasteella on 21 prosentilla pajoista.

Kuvio 55. Kuinka suuri osa nuorten työpajojen oppimisympäristöistä on tunnistettu Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella 18 pajaa eli 72 % pajoista antoi nuorille valmentautujille osaamistodistuksen, mikä on kolme pajaa enemmän kuin edellisvuonna. Valtakunnallisesti osaamistodistuksia annettiin nuorille valmentautujille puolella pajoista. Osaamistodistuksia jakavista aluehallintoviraston alueen pajoista 56 % käytti Paikkaa ja 39 % jotain muuta kuin vastausvaihtoehtoina olleita malleja eli yleensä pajan omaa todistusta. Valmentautujille tarjottiin mahdollisuus ammatillisten tutkinnon osien suorittamiseen näytöllä valmennuksen aikana 15 pajalla eli 60 % alueen nuorten työpajoista. Neljä pajaa ilmoitti otavansa Paikon käyttöön vuonna 2022.

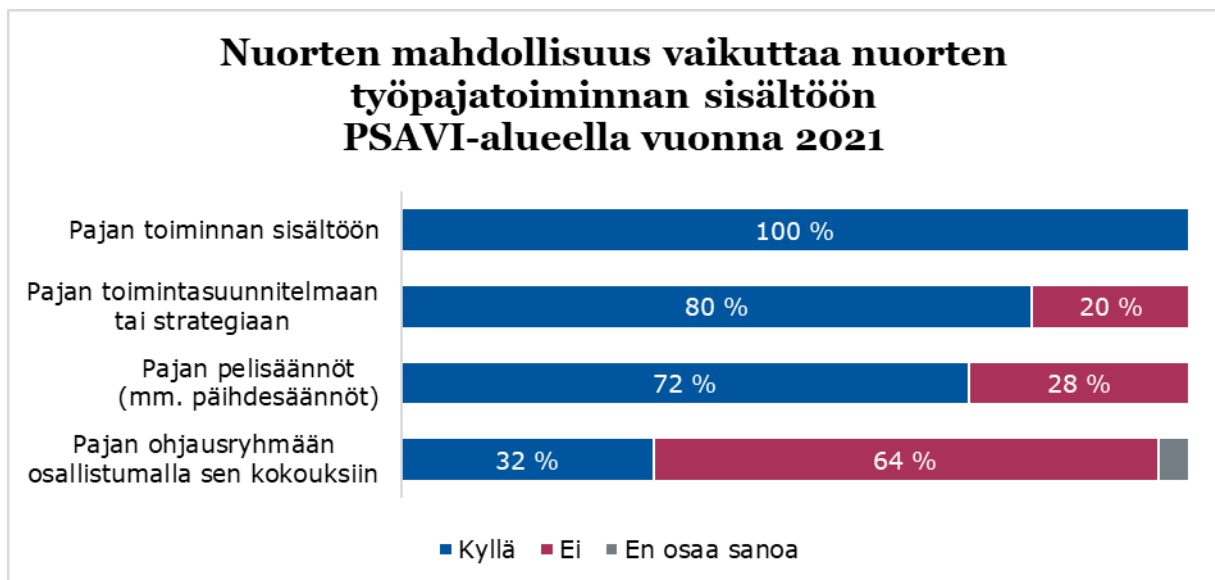
Kaikki Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajatoimijat olivat laatineet turvallisuussuunnitelman. Valmentautujien työ- ja toimintakykyä kuvaava arviointijärjestelmä oli käytössä 22 pajalla. Näistä 82 % käytti Kyky-viisaria ja 41 % itse kehittämänsä mittaria. Työn laatua tarkkaileva malli oli käytössä 11 nuorten työpajalla.

7.1. Vaikuttaminen, palaute ja seuranta

Työpajatoiminnan tarkoituksena on parantaa nuoren elämänhallintataitoja sekä edistää hänen kasvuun, itsenäistymistään ja osallisuutta yhteiskuntaan (Nuorisolaki 1285/2016: 4 luku 13 §). Tämän vuoksi on tärkeää, että nuoret pääsevät vaikuttamaan nuorten työpajan toimintaan ja oppimaan samalla yhteiskunnan vaikuttamiskeinoja.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kaikkien pajojen nuoret pystyivät vaikuttamaan toiminnan sisältöön vuonna 2021 (Kuvio 56.). Nuorilla oli suuri vaikutusvalta myös pajan toimintasuunnitelmaan ja usein myös yhteisiin pelisääntöihin. Noin kolmasosassa pajoista nuoret saattoivat vaikuttaa ohjausryhmään osallistumalla.

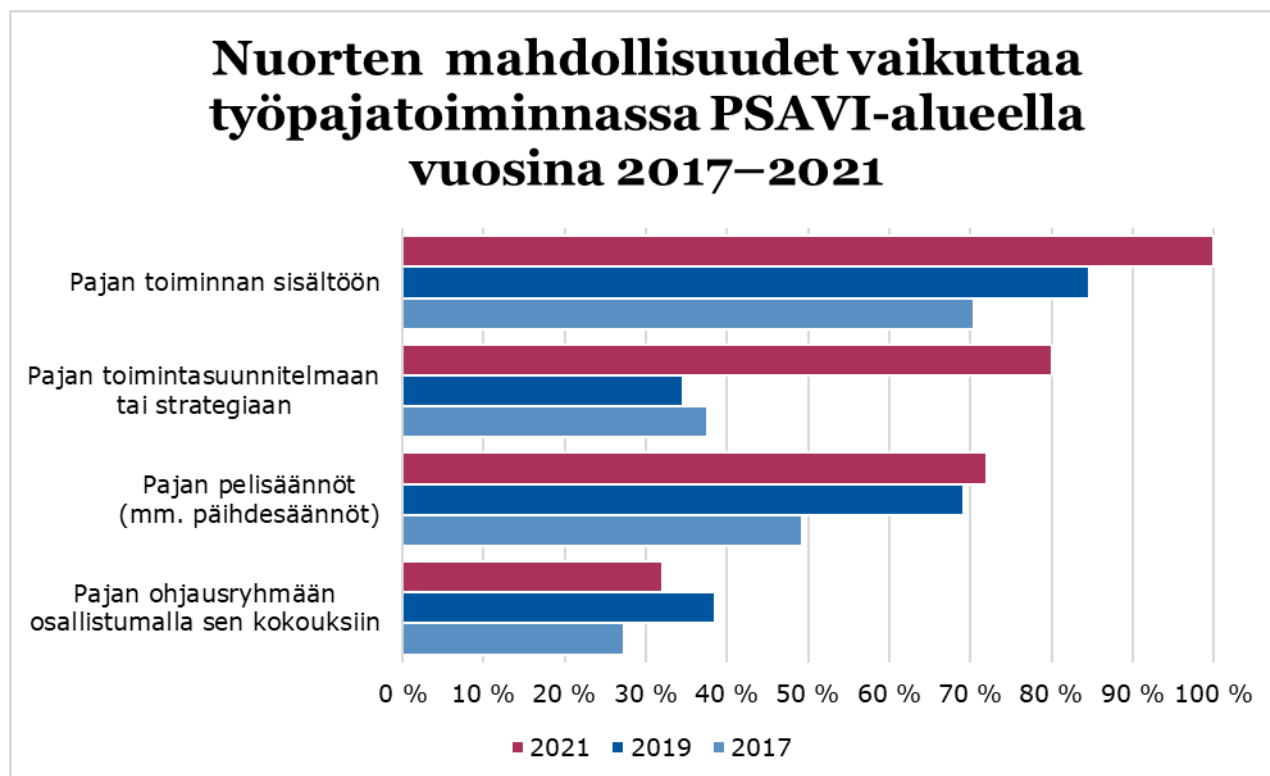
Kuvio 56. Nuorten mahdollisuus vaikuttaa nuorten työpajatoiminnan sisältöön Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021.

Nuorten vaikuttamisen mahdollisuudet ovat merkittävästi parantuneet vuodesta 2017 (Kuvio 57.). Etenkin mahdollisuudet vaikuttaa toimintasuunnitelmaan tai strategiaan ovat tuplaantuneet parissa vuodessa. Ohjausryhmän kokouksiin osallistuminen on hieman vähentynyt viime vuosina. Pajan toimintasuunnitelman laatimiseen osallistuminen nousi ensi kerran sataan prosenttiin vuonna 2020.

Kuvio 57. Nuorten valmentautujien mahdollisuudet vaikuttaa työpaja-toiminnassa vuosina 2017–2021.¹⁶

Vuoden 2021 työpajakyselyssä kysyttiin myös, miten nuorten työpajatoiminta edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä, miten nuorten työpajatoiminta edistää nuorten kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Vastauksia tuli runsaasti.

Vastausten mukaan nuoret pääsevät osallistumaan pajoilla toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen monipuolisesti ja omien tarpeidensa mukaisesti. Nuoret pääsevät osallistumaan tapahtumiin ja messuille sekä yritys- ja oppilaitosvierailuille, ja samalla he oppivat verkostoitumaan erilaisten ihmisten kanssa. Nuoret saavat kokea olevansa osa ryhmää. Tiedon karttuminen yhteiskunnasta, sen palvelujen piiriin tuleminen ja mahdollisuus ilmaista mielipiteitään lisää osallisuuden tunnetta. Osallisuuteen kuuluu myös vastuunkantamista ja aktiivisuutta paitsi omien myös yhteisten asioiden suhteen.

Työpajalla nuorten päivärytmi selkiytyy ja arjentaidot paranevat samalla kun työelämän säännöt tulevat tutuksi. Lisäksi terveelliseen ravitsemukseen ja liikkuamiseen kiinnitetään huomiota. Myös harrastusten ja ystävyyssuhteiden löytymisessä autetaan. Samalla heidän itsetuntonsa ja myönteinen näkemys tulevaisuudesta ja sen mahdollisuuksista paranee. Nuoret voivat alkaa rakentaa realistisia tavoitteita ja oppivat työskentelemään niitä kohti entistä itsenäisemmin.

¹⁶ Vuoden 2016 kohdalla ei kysytty mahdollisuutta vaikuttaa pajan päihdesääntöjen tekemiseen.

”Nuoria ohjataan suunnittelemaan omaa tulevaisuuttaan ja luomaan omia tavoitteita edetäkseen omalla polullaan. Työpajan tehtävä on vahvistaa nuoren valmiuksia toimia yhteiskunnan jäsenenä. Työpajan yhteisössä nuorilla on mahdollisuus kohdata vertaisiaan nuoria, joilla on samankaltainen elämäntilanne. Työpajan toiminta on suunniteltua ja tavoitteellista. Työpajan omilla tukikeinoilla sekä ohjaamalla oikeisiin palveluihin nuorta tuetaan ja ohjataan aktivoitumaan yhteiskuntaan, koulutukseen ja työelämään tasa-arvoisella ja oikeudenmukaisella kohtelulla. Nuoret osallistuvat työpajan toiminnan ja tuotteistuksen suunnitteluun.”

”Nuorten työpajatoiminnan tavoitteenamme on, että nuori pääsee osalliseksi ensin omasta elämästään sekä työyhteisöstämme ja tämän jälkeen osalliseksi yhteiskuntaan. Osallistamme nuoria ottamalla heitä mukaan toimintamme suunnitteluun ja toteuttamiseen. Annamme nuorille mahdollisuuden suunnitella erilaisia kokonaisuuksia ja tapahtumia heille annettujen resurssien puitteissa. Nuorten osallisuutta lisätään osallistumalla valtakunnallisiin teemapäiviin esim. Unelmien työpäivä.”

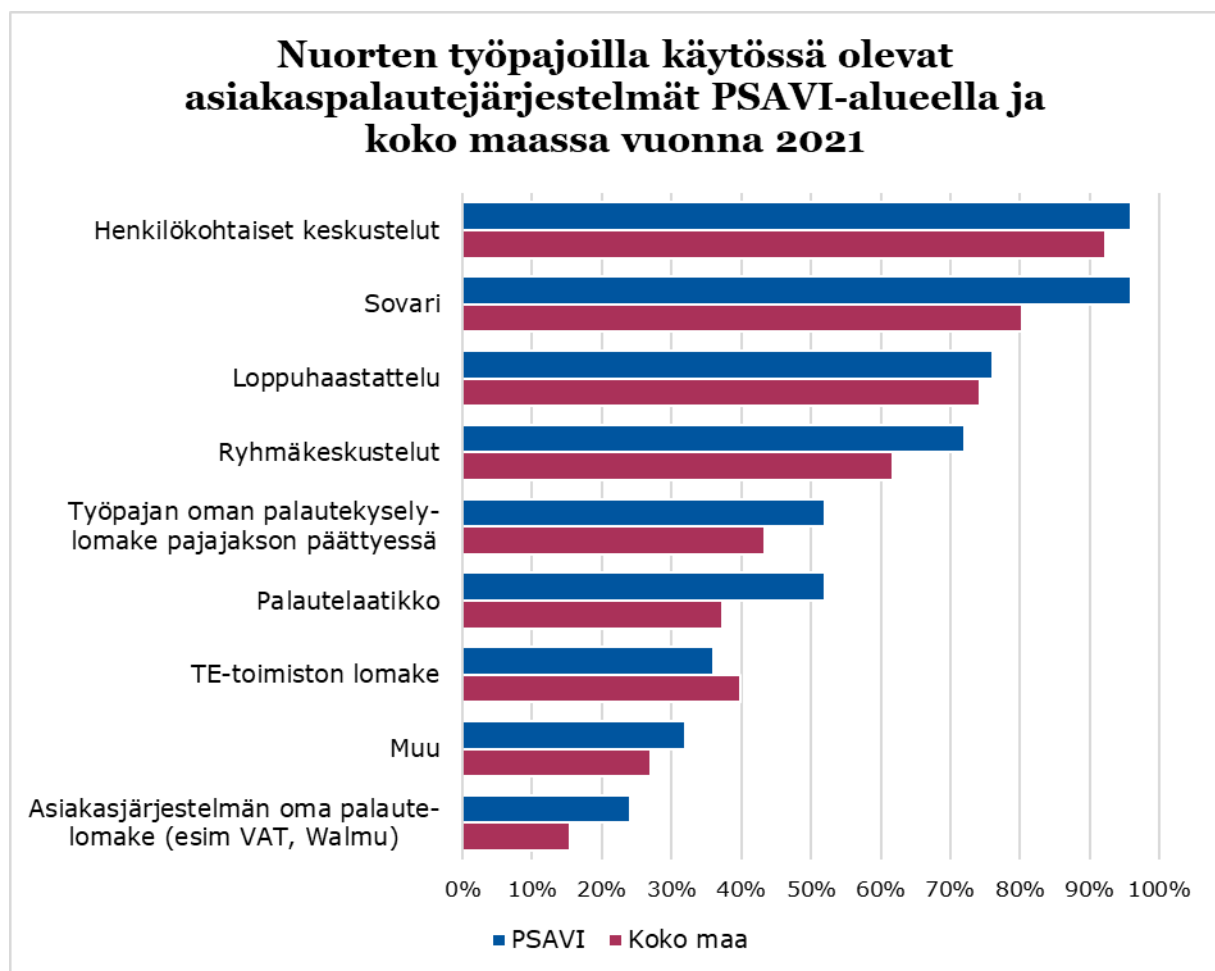
”...Työpajan toimintaan vakinaistuneessa hyvinvointiryhmässä vierailee mm. koulutuksen, työelämän, asumisen, elämönhallinnan, taloustaitojen sekä terveyden- ja hyvinvoinnin asiantuntijoita, sekä seurakunnan diakonissa. Tietoisuuden lisääminen kunnan erilaisista palveluista vahvistuu myös erilaisten tutustumiskäyntien myötä. Hyvinvointiryhmä on koettu erittäin onnistuneeksi ja toimivaksi toimintamuodoksi. Nuorten antamat palautteet hyvinvointiryhmästä ovat vahvistaneet sen olettamuksen, että toiminnalle on ollut tarvetta, ja ryhmän teemoilla on ollut myönteistä sekä motivoivaa vaikutusta nuorten hyvinvointiin sekä elämään. Olennaista on tarjota nuorille tietoa, mutta myös saada heidät ajattelemaan ja oivaltamaan asioita itse...”

”Nuorten kanssa keskustellaan joka päivä ajankohtaisista asioista ja siinä samalla he oppivat kertomaan omia mielipiteitään ja perustelevaan niitä. Nuorten kanssa osallistutaan paikkakunnan tapahtumiin ... nuorten toiveiden mukaan. Nuoret vastuutetaan suunnittelemaan omaa polkuaan kohti koulutusta tai työelämää. Nuorille järjestettiin yhteistyössä perusnuorisotyön kanssa omia nuorten iltoja nuorisotalolla.”

”Työpajan arki pyörii pääsääntöisesti ihmiselon perusasioiden äärellä, kuten arjen taidot, sosiaaliset taidot, työelämätaidot ja ammatilliset taidot. Näihin perusasioihin pohjautuu ihmisen kyvyt ja edellytykset toimia myös yhteiskunnassa. Nuoren kokemus siitä, että hänellä on halua, kykyä ja mahdollisuus vaikuttaa työpajalla parantaa yhteiskunnassa selviytymistä sekä yhteisöllisyyttä.”

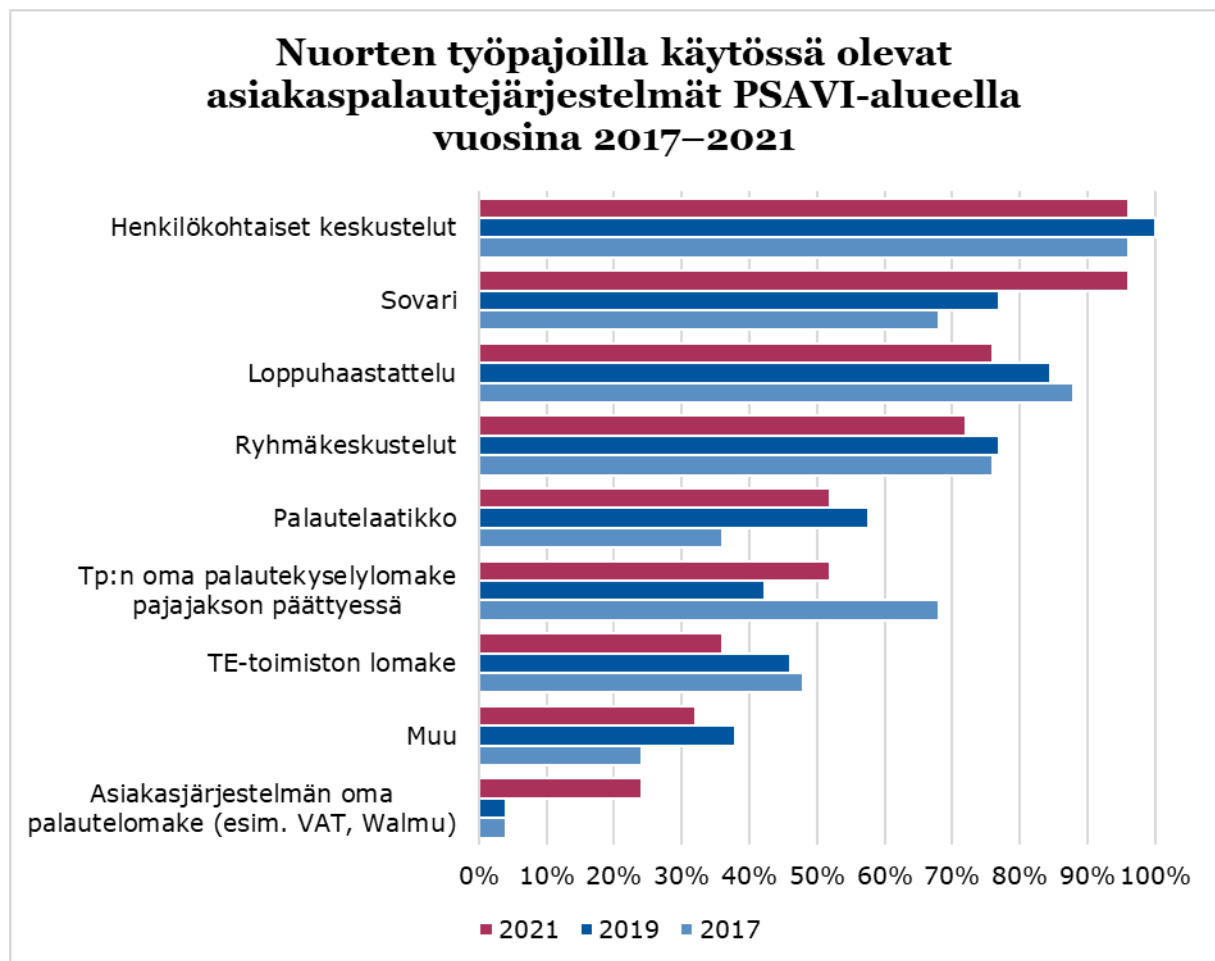
Asiakaspalautteen keräämiseen nuorten työpajoilla on monenlaisia keinoja. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kaikki pajat yhtä lukuun ottamatta kävivät nuorten kanssa henkilökohtaisia keskusteluja vuonna 2021 (Kuvio 58.). Myös loppuhaastattelu tehtiin 76 prosentille nuorista, mikä on hieman vähemmän kuin edellisvuonna. Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella kaikki asiakaspalautejärjestelmät TE-toimiston lomaketta lukuun ottamatta olivat useammin käytössä kuin koko maassa. Lähes kaikilla pajoilla oli käytössä vähintään kolme asiakaspalautejärjestelmä. Muita käytössä olevia järjestelmiä olivat esimerkiksi portfolio, kuntouttavan työtoiminnan arviointilomake, kyselyt yksittäisten tapahtumien jälkeen, asiakastyytyväisyyskyselyt ja sidosryhmäkyselyt yhteistyökumppaneille.

Kuvio 58. Nuorten työpajoilla käytössä olevat asiakaspalautejärjestelmät Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

Palautejärjestelmien käyttämisessä on tapahtunut pieniä muutoksia vuosien saatossa (Kuvio 59.). Henkilökohtaiset keskustelu ja ryhmäkeskustelut ovat pysyneet tasaisen korkeina vuosia. Sovarin käyttö on kasvanut selvästi viimeaikoina. Loppuhaastattelujen käyttö on puolestaan laskusuunnassa, vaikka sen käyttö on edelleen yleistä. Työpajan oman palautekyselyn käytössä on eniten vuosittaista vaihtelua. Asiakasjärjestelmän oman palautelomakkeen kohdalla annettiin aiempina vuosina vaihtoehdoksi vain VAT-lomake. Tämän takia vuodesta 2020 lähtien tulos on huomattavasti suurempi kuin aiemmin.

Kuvio 59. Nuorten työpajoilla käytössä olevat asiakaspalautejärjestelmät Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2017–2021.

Nuorten työ- ja toimintakyvyn seuranta on tärkeä osa nuorten työpajojen toimintaa. Kaikilla 25 pajalla oli käytössä jokin seurantaohjelma vuonna 2021. PARty oli käytössä 20 pajalla. Neljä käytti jotain muuta ohjelmaa, joka oli linkitetty PARtyyn. Kolmella työpajalla tämä oli WALMU ja yhdessä VAT. Yhdellä työpajalla oli käytössä jokin muu ohjelma.

7.2. Yhteistyö

Valtionavustusta myönnettäessä nuorten työpajatoiminnan laadun ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnissa otetaan huomioon yhtenä osana työpajan palvelukyky sekä kohderyhmältä ja yhteistyöverkostolta saatu palaute (Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä ja -politiikasta 211/2018). Lisäksi nuorisolain 13 §:ssä nuori tulee työpajalle pääsääntöisesti viranomaisen tai julkista tehtävää hoitavan ohjaamana. Ilman yhteistyötä eri toimijoiden kanssa ei tällaista ohjautumista tapahdu.

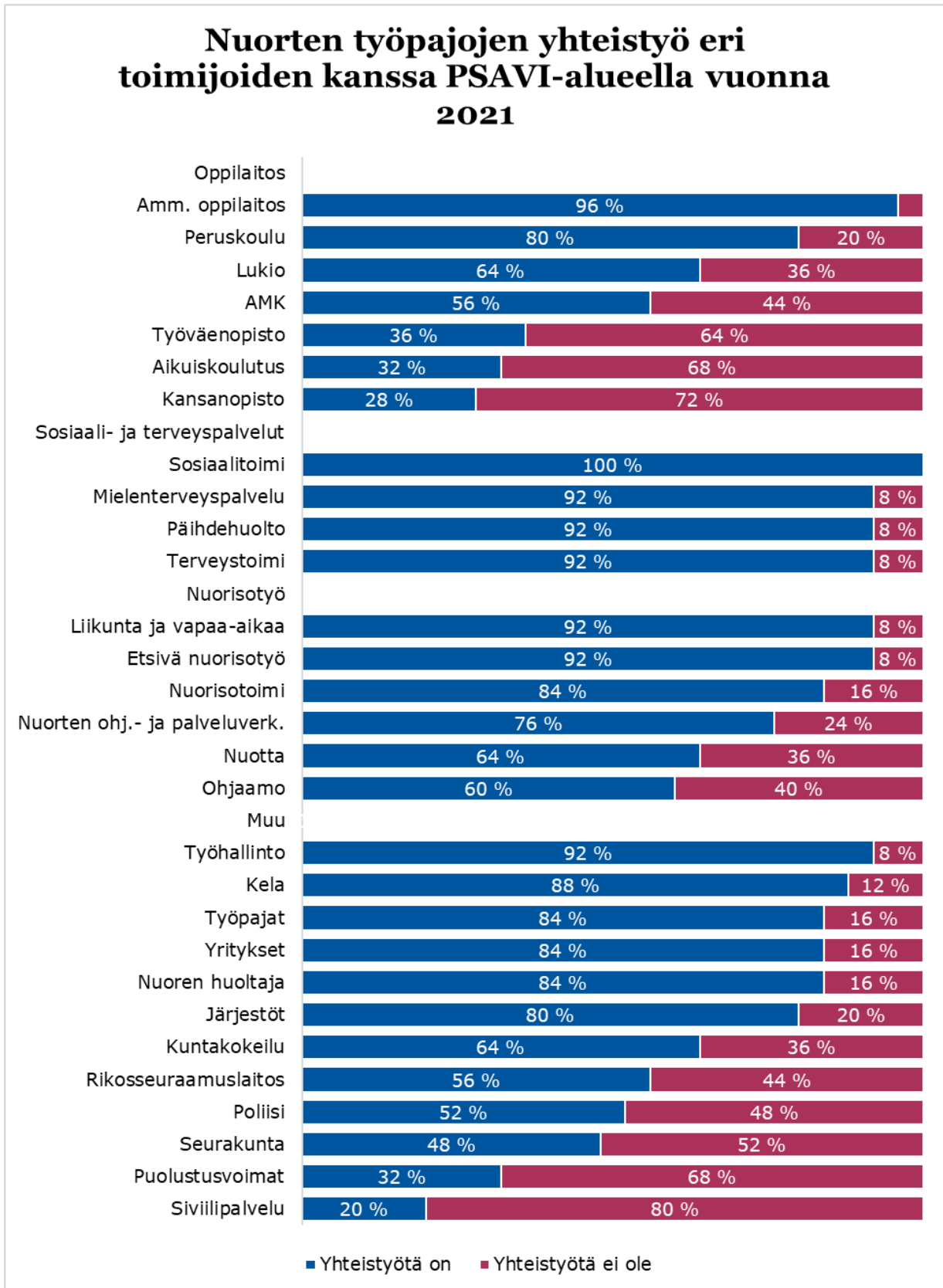
Vuonna 2021 Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueen nuorten työpajat tekivät yhteistyötä runsaasti eri toimijoiden kanssa. Kaikki pajat tekivät yhteistyötä sosiaalitoimen kanssa ja yhtä pajaa lukuun ottamatta ammatillisten oppilaitosten kanssa (Kuvio 60.). Yhteistyö sosiaali- ja terveystieteiden kanssa oli hyvin yleistä kaiken kaikkiaan.

Kysymykseen kirjallisten sopimusten laatimisesta vastattiin vaihtelevasti. Osa jätti kokonaan vastaamatta ja osa vastasi joihinkin kohtiin. Jos luvut suhteutetaan konkin toimijan kohdalla vastanneiden määrään niin 59 % vastanneista (22 pajaa) oli sopimus ammatillisen oppilaitoksen kanssa, 50 % (22) sosiaalitoimen kanssa, 40 % (20) ammattikorkeakoulun kanssa ja Kelan kanssa 35 % (20). Muuten sopimuksen oli tehnyt maksimissaan kolmasosa pajoista ja useiden toimijoiden kanssa alle 10 % pajoista.

Nuorten työpajoilla oli monia erilaisia tarpeita yhteistyön kehittämiseksi. Usein yhteistyö kunnan eri toimijoiden kanssa toimi ainakin jollain tasolla, mutta ongelmakohtia oli. Kehittämistä löytyi yhteistyön tiivistämisessä, säännöllisissä tapaamisissa ja tiedon vaihdossa. Toiveissa oli, että palattaisiin enemmän kasvokkain tehtävään yhteistyöhön. Useammassa vastauksessa nostettiin esille haasteet yhteistyössä sosiaalityön kanssa. Henkilöstövaihdokset sosiaalityössä edellyttävät jatkuvaa työpajatoiminnan tunnetuksi tekemistä ja hidastivat nuorten asioiden eteenpäin viemistä. Pääsy tarvittaviin palveluihin ei välttämättä johtunut huonosta yhteistyöstä. Vaikka mielenterveyspalvelut koettiin kunnassa laadukkaiksi, kysyntä palveluille oli niin suurta, että jonotusajat kävivät pitkiksi.

Joissakin kunnissa yhteistyö työllisyyden kuntakokeilun kanssa toimi ja nuorten ohjautuminen pajoille parantui. Toisaalla yhteistyössä koettiin olevan paljon pettävää. Paikoin kehitettävää löytyi yritysten kanssa tehtävästä yhteistyöstä ja paikoin ohjaamatoiminnan kehittäminen nähtiin tärkeäksi. Myös lukion ja peruskoulun kanssa tehtävää yhteistyötä tulisi edelleen syventää, etenkin oppivelvollisuuden laajentumisen myötä. Seudullisen työpajayhteistyön toivottiin elpävän korona-ajan hiljaiselon jälkeen.

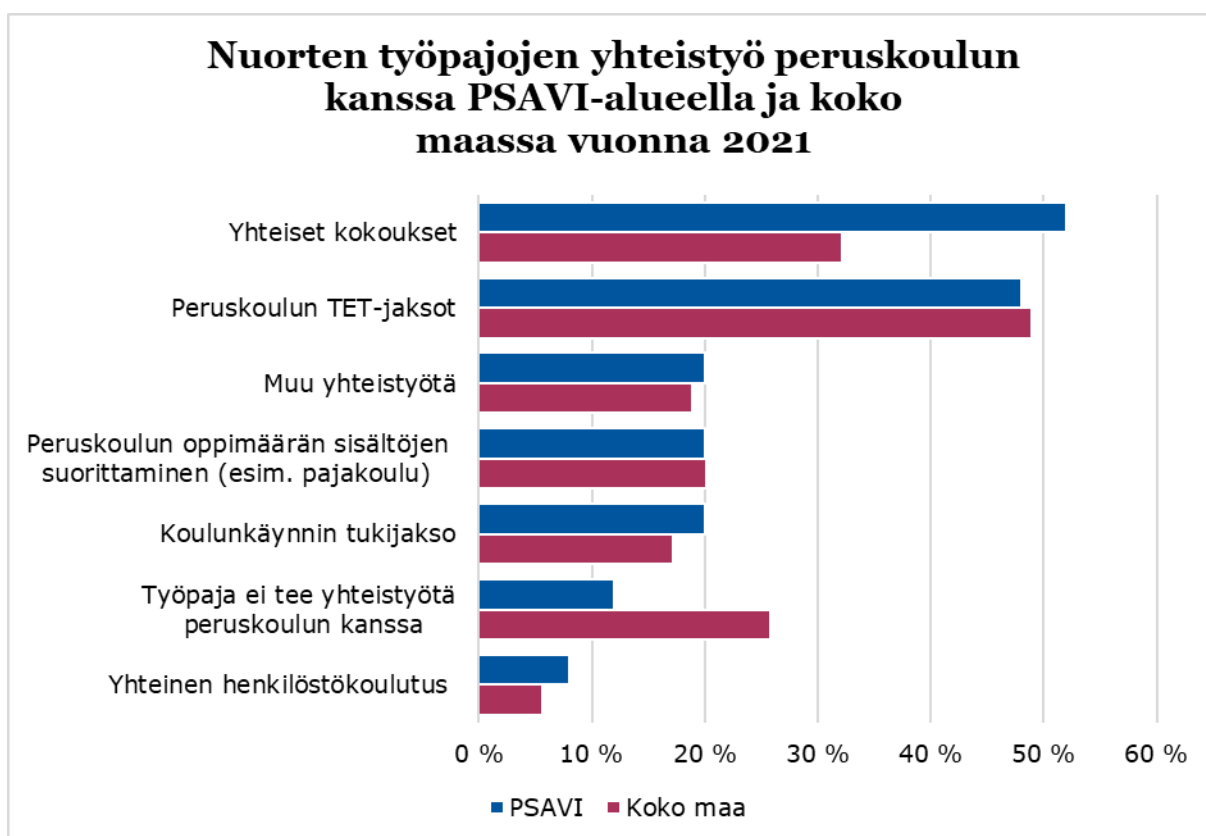
Kuvio 60. Nuorten työpajojen yhteistyö eri toimijoiden kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuonna 2021.¹⁷

¹⁷ Tyhjät vastaukset lisätty ”Ei yhteistyötä” -kategoriaan.

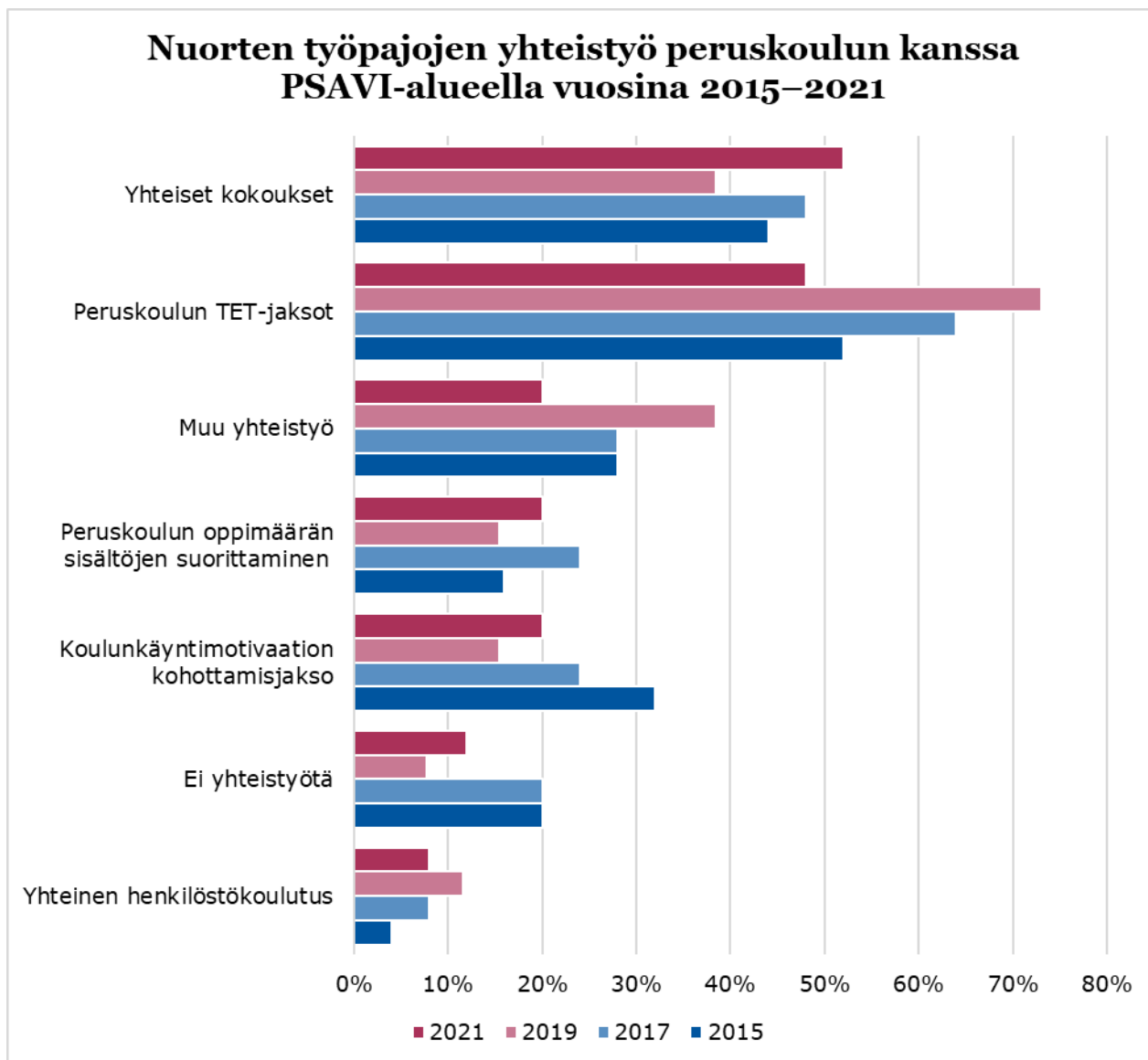
Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella työpaja tekivät yleisesti enemmän yhteistyötä peruskoulujen kanssa kuin koko maassa (Kuvio 61.). Alueella korostui erityisesti koulujen kanssa pidettävät yhteiset kokoukset, joita piti puolet pajoista. Melkein yhtä yleistä oli yhteistyö peruskoulun työelämään tutustumisjaksoilla. Syy siihen, ettei peruskoulun kanssa tehty yhteistyötä oli, ettei pajalla ollut peruskouluikäisiä nuoria. Muita yhteistyömuotoja olivat LANU-tiimi, TUVA, tutustumiskäynnit pajalla, nuorisotiimi, henkilökohtaisesti räätälöidyt palvelut ja kummiluokkatoiminta.

Kuvio 61. Nuorten työpajojen yhteistyö peruskoulun kanssa PSAVI-alueella ja koko maassa vuonna 2021.

Pidemmällä aikavälillä on tapahtunut pieniä muutoksia yhteistyömuotojen yleisyydessä työpajojen ja peruskoulun välillä (Kuvio 62.). Selkeä lasku TET-jaksojen yleisyydessä selittyy mitä todennäköisimmin koronalla. Myös muun yhteistyön lasku ajoittuu pandemian alkamiseen. Ehkä yhteisiä kokouksia lisäämällä yhteistyötä on pyritty pitämään yllä myös poikkeusoloissa.

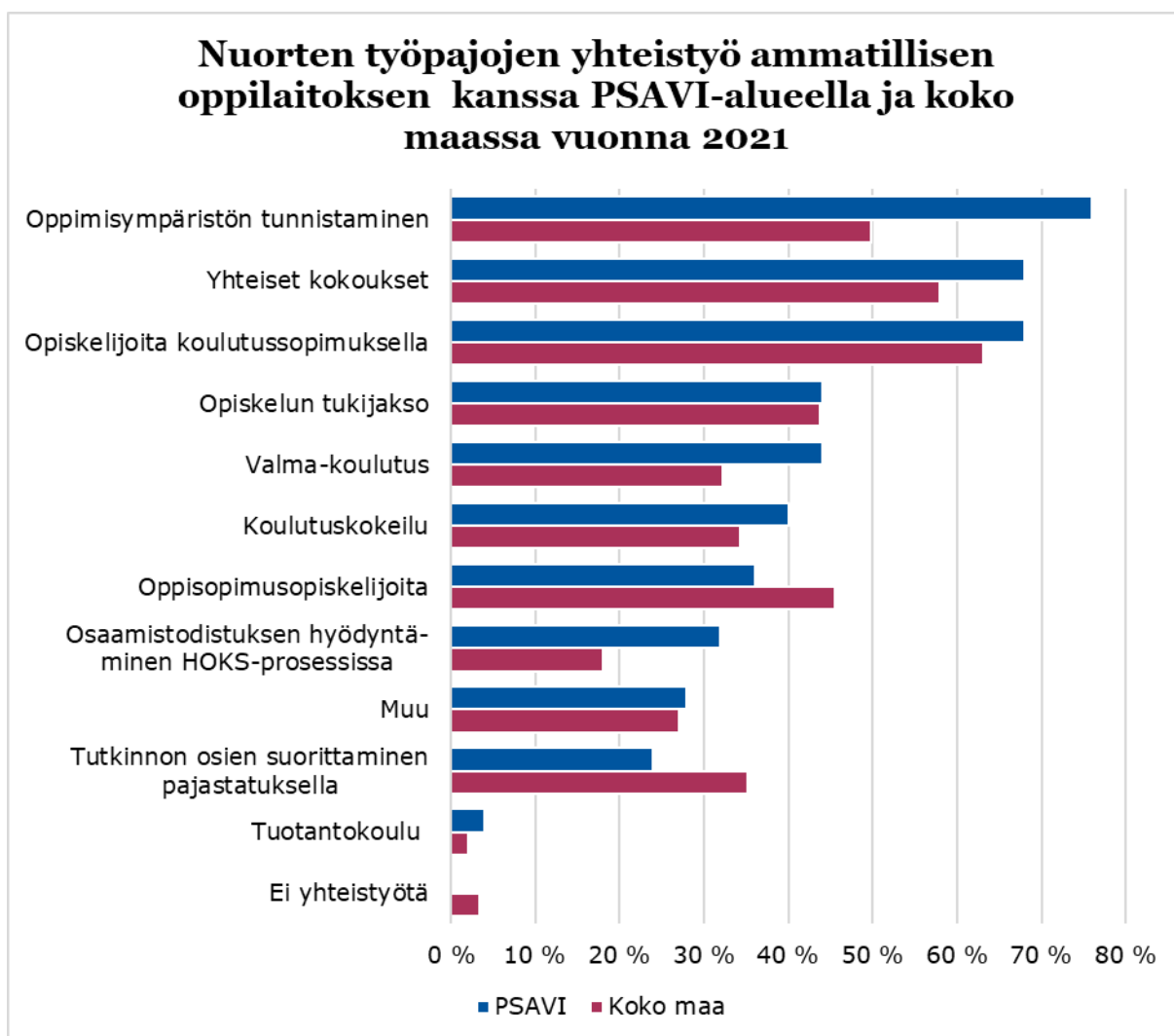
Kuvio 62. Nuorten työpajojen yhteistyö peruskoulun kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2015–2021.

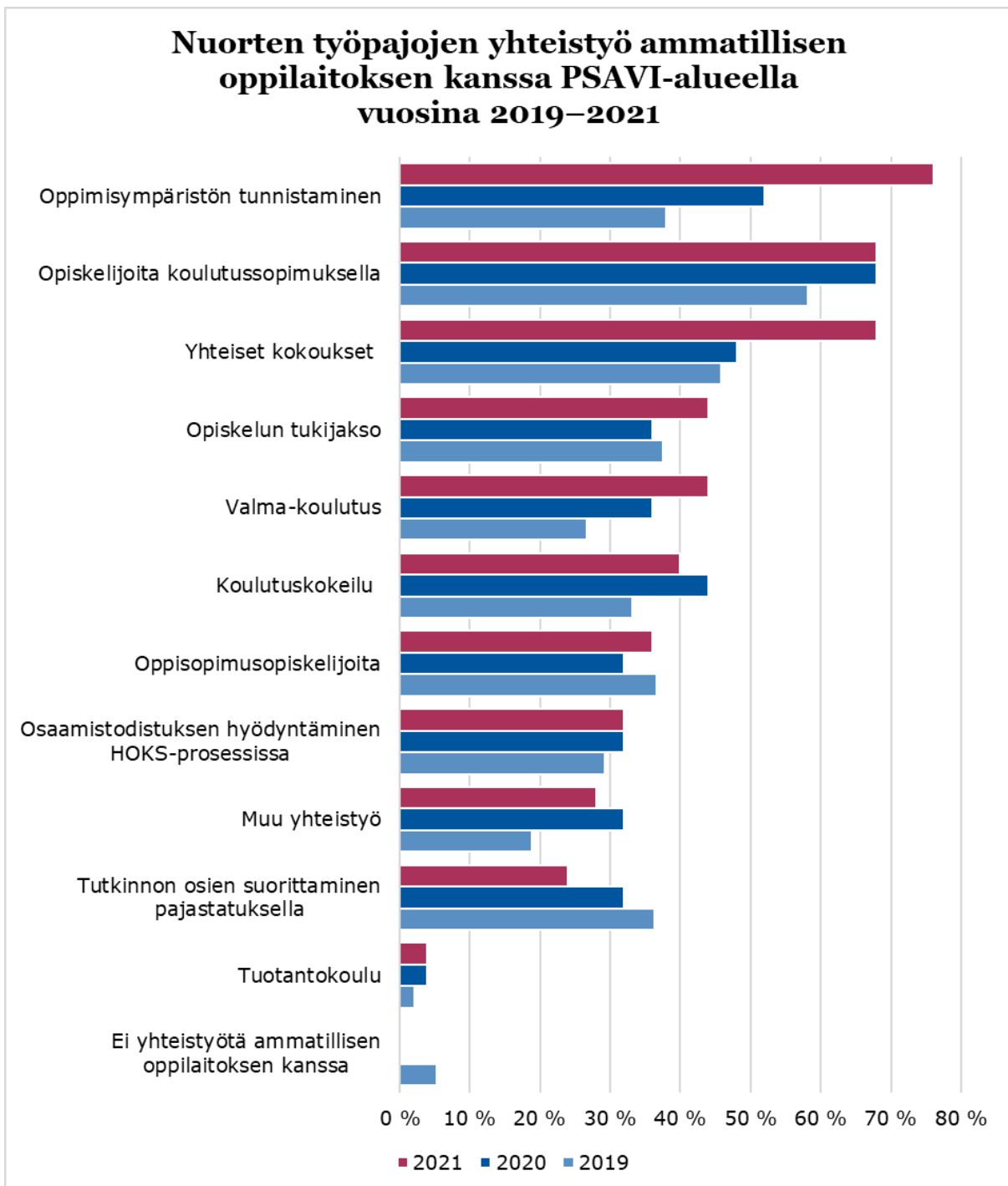
Vuonna 2021 yhtä lukuun ottamatta kaikki Pohjois-Suomen aluehallinto-viraston alueen nuorten työpajat tekivät yhteistyötä ammatillisen oppilaitoksen kanssa. Yleisin käytetty yhteistyömuoto oli oppimisympäristön tunnistaminen, jota teki kolme pajaa neljästä (Kuvio 63.). Myös yhteiset kokoukset ja koulutus-sopimus eli työelämässä oppiminen olivat hyvin yleisiä. Kaiken kaikkiaan eri yhteistyömuotoja käytettiin alueella yleisemmin kuin valtakunnallisesti. Ainoastaan oppisopimusopiskelijana oleminen ja tutkinnon osien suorittaminen pajastatuk-sella oli harvinaisempaa kuin koko maassa. Muun yhteistyön kerrottiin olevan oh-jausryhmäyhteistyötä, verkostoyhteistyötä ja tiimivalmennus menetelmä -koulu-tusta. Eräällä pajalla ammatillisen oppilaitoksen opettaja kävi pitämässä teoria tunteja työpajaympäristössä oleville koulutus-sopimusopiskelijoille. Toisaalla oppi-velvollisuusikäinen voi tulla pajalle tuetusti odottaessaan ammatillisen koulutuk-sen paikkaa.

Kuvio 63. Nuorten työpajojen yhteistyö ammatillisen oppilaitoksen kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella ja koko maassa vuonna 2021.

Vuonna 2019 kyselyn ammatillisia oppilaitoksia koskevia vaihtoehtoja uudistettiin, minkä vuoksi Kuviossa 64. on tietoja vain kolmelta vertailuvuodelta. Oppimisympäristöjen tunnistaminen on yleistynyt vauhdilla viime vuosina. Tunnistamista teki kolme pajaa neljästä. Myös yhteiset kokoukset ovat lisääntyneet ja Valma-koulutus on kasvussa. Tasaisen yleisenä on pysynyt työelämässä oppiminen koulutussopimuksella. Sen sijaan tutkinnon osien suorittaminen pajastatuksella on vähentynyt.

Kuvio 64. Nuorten työpajojen yhteistyö ammatillisen oppilaitoksen kanssa Pohjois-Suomen aluehallintoviraston alueella vuosina 2019–2021.

8. Palaute kyselystä

Työpajakyselyn lopuksi työpajat saivat antaa palautetta kyselystä. Muutama vastaaja koki kyselyn liian pitkäksi. Toisaalta kyselyä kiiteltiin siitä, että se oli monipuolinen ja kattava. Moni vastaaja tuli samalla käyneeksi läpi työpajan toimintaa kokonaisuutena ja kysely toimi ikään kuin tarkistuslistana asioista. Jotkut kysymykset koettiin monitulkintaisina ja mietittiin, koskeeko jokainen kysymys vain vuotta 2021 vai pidempää aikaväliä. Heitettiin myös idea, että kyselyyn vastanneista pajoista voisi vuosittain ottaa muutaman syvähaastatteluun ja analysoida tilanteita ja kehittämiskohteita syvällisemmin.

”Hyvä, selkeä kysely. Tarpeeksi vaihtoehtoja vastauksissa.”

”Useat kysymykset voi tulkita monella eri tavalla, riippuen näkökulmasta (nuoret/työvalmentajat/esihenkilö), samoin kysymys siitä, onko kirjallinen sopimus eri tahojen kanssa, on hämmentävä. Tulisi tarkentaa, koskeeko jokainen kysymys vuotta 2021 vai vastataanko pidemmältä ajanjaksolta.”

”Kiitos kyselystä! Kysely toimii aina hyvänä toiminnan arvioinnin sekä kehittämisen tsekkauslistana. Tämä 41 oli erinomainen uusi kysymys ja hoksautus, asiaa täytyy viedä kunnassa eteenpäin! 41) Listatkaa 1–3 sellaista työpajan rinnalla toimivaa tukipalvelua, joista on alueellanne puutetta nuorten valmentautujien näkökulmasta”.

”Lyhyempi kysely olisi toivottavaa, kysytään vain sitä millä on merkitystä.”

”Enemmän kuin vastaa kysymyksiin, käy mielessä pajan toiminta kokonaisuudessaan, ja tulee pohtineeksi eri vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia, on ikään kuin asian äärellä keskittyneesti. Se on hyvä.”

Lähteet

Nuorisolaki. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

Suomen nuorisotyön tilastot. <http://nuorisotilastot.fi/>

Valtioneuvoston asetus nuorisotyöstä- ja politiikasta 211/2018. Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170211>

VANUPO. Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023. Opetus- ja kulttuuriministeriö (2020). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-697-3>

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Oulu

2022